

**Ш. УӘЛИХАНОВ атындағы
КӨКШЕТАУ УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ**
Педагогика ғылымдары сериясы

№ 2 (4) / 2021

**ВЕСТНИК
КОКШЕТАУСКОГО
УНИВЕРСИТЕТА
имени Ш. УАЛИХАНОВА**
Серия Педагогические науки

**Ш.УӘЛИХАНОВ атындағы
КӨКШЕТАУ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ**

**ВЕСТНИК
КОКШЕТАУСКОГО
УНИВЕРСИТЕТА
имени Ш.УАЛИХАНОВА**

Меншік иесі Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті КеАҚ
Собственник НАО Кокшетауский университет имени Ш.Уалиханова

Жауапты редактор – Ответственный редактор
Ракишева Г.М., д-р PhD

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Уильям П. Риверс	д-р PhD
Кенжегалиева М.Д.	д-р PhD
Тастанбекова К.	д-р PhD
Бурькина М.Ю.	д.псих.н., профессор
Далингер В.А. д.п.н.,	д.п.н., профессор
Жахина Б.Б.	д.п.н., профессор
Абильдина С.К.	д.п.н., профессор
Магауова А.С.	д.п.н., профессор
Стукаленко Н.М.	д.п.н., профессор
Кульгильдинова Т.А.	д.п.н., профессор
Шайхеслямова К.О.	д.п.н., профессор
Ахаев А.В.	д.п.н., профессор
Курманова Б.Ж.	д.п.н., доцент
Искакова А.Т.	к.п.н., профессор
Дамекова С.К.	к.п.н., доцент

Адрес редакции: 020000, г. Кокшетау, ул. Абая, 76
Тел.: + 7 (7162) 255597
Email: kokshetau_Ped_science@mail.ru

ISSN 2708-5295

**ПЕДАГОГИКА ҒЫЛЫМДАРЫ
сериясы**

№ 2 / 2021

**серия ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ
НАУКИ**

Жауапты хатшы-
Ответственный секретарь
Жантемирова М.Б.

2020 жылдан бастап шығады
Жылына 4 рет шығады

Издается с 2020 года
Выходит 4 раза в год

Басуға 28.06.2021ж.қол койылды
Пішімі 60x84 1/12
Кітап-журнал қағазы
Көлемі 6 б.т.
Таралымы 100 дана
Бағасы келісім бойынша
Тапсырыс № 39

Подписано в печать 28.06.2021г.
Формат 60x84 1/12
Бумага книжно-журнальная
Объем 6 п.л. Тираж 100 экз.
Цена договорная.
Заказ № 39

Ш.Уәлиханов атындағы КУ
баспаханасында басылған

Отпечатано в типографии
КУ имени Ш.Уалиханова

НОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ИННОВАЦИИ В ОБРАЗОВАНИИ

МНРТИ 14.85.25

Калымова А.К.¹, Кусаинова Г.Т.²

¹доктор философии(PhD), и.о.доцента,

² магистр педагогики и психологии

Кокшетауский университет им. Ш.Уәлиханова

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Аннотация: Данная статья посвящена рассмотрению вопроса об использовании инновационных образовательных технологий в образовательной школе. Использование инновационных технологий в высшей школе позволит повысить качество образовательного процесса и приблизить его к быстро меняющимся запросам общества и новым экономическим условиям. Одним из средств такого процесса являются инновационные технологии, то есть новые методы и приемы взаимодействия преподавателей и студентов, обеспечивающие эффективное достижение результатов образовательной деятельности.

Главной целью инновационных технологий образования является подготовка человека к жизни в постоянно меняющемся мире. Сущность такого обучения состоит в ориентации учебного процесса на потенциальные возможности человека и их реализацию. Главной целью инновационных технологий образования является подготовка человека к жизни в постоянно меняющемся мире.

Рассматриваются теоретические аспекты решения проблемы, а также наиболее характерные инновационные технологии: метод портфолио (Performance Portfolio or Portfoliac Assessment), информационно-коммуникативные технологии, технология проектирования, личностно-ориентированные технологии.

Ключевые слова: инновационные образовательные технологии, информационные технологии, образовательная школа, информационно-коммуникативные технологии, личностно-ориентированное обучение.

Современный этап развития общества ставит перед казахстанской системой образования целый ряд принципиально новых проблем, обусловленных политическими, социально-экономическими, мировоззренческими и другими факторами, среди которых следует выделить необходимость повышения качества и доступности образования. Увеличение академической мобильности, интеграции в мировое научно-образовательное пространство, создание оптимальных в экономическом плане образовательных систем, повышение уровня университетской корпоративности и усиление связей между разными уровнями образования.

Одним из эффективных путей решения этих проблем является информатизация образования. Совершенствование технических средств коммуникаций привело к значительному прогрессу в информационном обмене. Появление новых информационных технологий, связанных с развитием компьютерных средств и сетей телекоммуникаций, дало возможность создать качественно новую информационно-образовательную среду как основу для развития и совершенствования системы образования. На современном этапе развития Казахстана происходят изменения в образовательных процессах: содержание образования усложняется, акцентируя внимание педагогов на развитие творческих и интеллектуальных способностей детей, коррекции эмоционально-волевой и двигательной сфер; на смену традиционным методам приходят активные методы обучения и воспитания, направленные на активизацию познавательного развития ребенка. В этих изменяющихся условиях педагогу необходимо уметь ориентироваться в многообразии интегративных подходов к развитию детей, в широком спектре современных технологий.

Инновационные технологии – это система методов, способов, приёмов обучения, воспитательных средств, направленных на достижение позитивного результата за счёт динамичных изменений в личностном развитии ребёнка в современных социокультурных условиях.

Главной целью инновационных технологий образования является подготовка человека к жизни в постоянно меняющемся мире. Сущность такого обучения состоит в ориентации учебного процесса на потенциальные возможности человека и их реализацию. Образование должно развивать механизмы инновационной деятельности, находить творческие способы решения жизненно важных проблем, способствовать превращению творчества в норму и форму существования человека. Можно выделить следующие наиболее характерные инновационные технологии.

Метод портфолио (Performance Portfolio or Portfolioc Assessment) - современная образовательная технология, в основе которой используется метод аутентичного оценивания результатов образовательной и профессиональной деятельности. Данный метод чаще всего соотносят со сферой образования, хотя в широком смысле этого понятия он применим для любой практико-результативной деятельности. В основе этого метода - технология сбора и анализа информации о процессе обучения и результатах учебной деятельности.

Информационно-коммуникационные технологии (ИКТ) в предметном обучении

Внедрение ИКТ в содержание образовательного процесса подразумевает интеграцию различных предметных областей с информатикой, что ведет к информатизации сознания учащихся и пониманию ими процессов информатизации в современном обществе (в его профессиональном аспекте). Существенное значение имеет осознание складывающейся тенденции

процесса информатизации школы: от освоения школьниками начальных сведений об информатике к использованию компьютерных программных средств при изучении общеобразовательных предметов, а затем к насыщению элементами информатики структуры и содержания образования, осуществления коренной перестройки всего учебно-воспитательного процесса на базе применения информационных технологий.

Технология проектирования

Проектный метод в школьном образовании – это альтернатива классно-урочной системе.

Метод проектов - педагогическая технология, ориентированная не на интеграцию ЗУН, а на их применение и приобретение новых (порой и путем самообразования). Активное включение учащихся в создание проекта дает возможность осваивать новые способы человеческой деятельности в социокультурной среде.

Под методом проектов понимается система обучения, при которой подросток приобретает знания и умения в процессе самостоятельного планирования и выполнения, постепенно усложняющихся, практических заданий – проектов. В основе метода проектов лежит развитие познавательных навыков учащихся, умений самостоятельно конструировать свои знания, умений ориентироваться в информационном пространстве, развитие критического и творческого мышления. Если говорить о методе проектов как о педагогической технологии, то эта технология предполагает совокупность исследовательских, поисковых, проблемных методов, творческих по самой своей сути.

Цель проектного обучения состоит в том, чтобы создать условия, при которых учащиеся:

- самостоятельно и охотно приобретают недостающие знания из разных источников;

- учатся пользоваться приобретенными знаниями для решения познавательных и практических задач;

- приобретают коммуникативные умения, работая в различных группах;

- развивают у себя исследовательские умения (умения выявления проблем, сбора информации, наблюдения, проведения эксперимента, анализа, построения гипотез, обобщения);

- развивают системное мышление.

Современная классификация учебных проектов сделана на основе доминирующей (преобладающей) деятельности учащихся:

- практико-ориентированный проект (от учебного пособия до пакета рекомендаций по восстановлению экономики страны);

- исследовательский проект - исследование какой-либо проблемы по всем правилам научного исследования;

-информационный проект — сбор и обработка информации по значимой проблеме с целью ее презентации широкой аудитории (статья в СМИ, информация в сети Интернет);

-творческий проект — максимально свободный авторский подход в решении проблемы. Продукт — альманахи, видеофильмы, театрализации, произведения изо или декоративно-прикладного искусства и т.п.

-ролевой проект — литературные, исторические и т.п. деловые ролевые игры, результат которых остается открытым до самого конца.

В начальной школе наряду с формированием умений по отдельным элементам проектной и исследовательской деятельности у обучающихся на традиционных занятиях начинается со 2 класса (таких как: целеполагание, формулирование вопросов, рефлексия, планирование действий и так далее) возможно проведение в 3-ем классе во 2-ом полугодии одного проекта или исследования, в 4-ом — двух проектов или исследований.

Для обучающихся в основной школе. В соответствии с возрастной спецификой на первый план у подростка выходят цели освоения коммуникативных навыков. Здесь проектная или исследовательская деятельность целесообразно организовывать в групповых формах.

Темы детских работ выбираются из любой содержательной области (предметной, межпредметной, внепредметной), проблемы — близкие пониманию и волнующие подростков в личном плане, социальных, коллективных и личных взаимоотношений. Получаемый результат должен быть социально и практически значимым.

Для обучающихся в старшей школе. Формирование надлежащего уровня компетентности в проектной и исследовательской деятельности (то есть самостоятельное практическое владение технологией проектирования и исследования) должно достигаться к концу 10 класса.

Темы и проблемы проектных и исследовательских работ подбираются в соответствии с личностными предпочтениями каждого обучающегося и должны находиться в области их самоопределения. Предпочтительны индивидуальные или мини групповые формы работы. Выполнение проектов или исследований в 11 (выпускном) классе может быть как отдельные случаи выдающихся успехов одарённых обучающихся, или как курсовое проектирование на профильном предмете с последующей защитой результатов в качестве творческого экзамена.

Личностно - ориентированные технологии в преподавании предмета

Личностно-ориентированные технологии ставят в центр всей школьной образовательной системы личность ребенка, обеспечение комфортных, бес конфликтных и безопасных условий ее развития, реализации ее природных потенциалов. Личность ребенка в этой технологии не только субъект, но и субъект *приоритетный*; она является *целью* образовательной системы, а не средством достижения какой-либо отвлеченной цели.

Личностно-ориентированное обучение — это такое обучение, где во главу угла ставится личность ребенка, ее самобытность, самооценность, субъектный опыт каждого сначала раскрывается, а затем согласовывается с содержанием образования.

Признание ученика главной действующей фигурой всего образовательного процесса и есть личностно-ориентированная педагогика.

Технология личностно-ориентированного обучения и воспитания, целью которой является обеспечение развивающей направленности педагогического процесса, тесно взаимосвязана с технологией дифференцированного обучения и воспитания, целью которой является обеспечение адресного построения педагогического процесса.

Творчество, исследовательский поиск являются основным способом существования ребенка в пространстве личностно-ориентированного образования. Но духовные, физические, интеллектуальные возможности детей еще слишком малы, чтобы самостоятельно справиться с творческими задачами обучения и жизненными проблемами.

Таким образом, использование инновационных технологий способствует эффективности учебно-воспитательного процесса, развитию творческой личности, способной социализироваться в жизни.

Литература:

Песняева Н.А. Учебный диалог как средство формирования универсальных учебных действий младших школьников / Н. А. Песняева// Методист. - 2010. - № 4.

Планируемые результаты начального общего образования / Под ред. Г.С. Ковалевой, О.Б. Логиновой. - 2-е изд. - М.: Просвещение, 2010. - 120 с. : ил. - (Стандарты второго поколения). - ISBN 978-5-09-023809-0.

Шакина Г.В. Оценка сформированности у младших школьников умений работы с текстом как источником информации / Г. В. Шакина, И. В. Ванисова// Стандарты и мониторинг в образовании. - 2010. - № 3.

Андатпа. Бұл мақала білім беру мектебінде Инновациялық білім беру технологияларын қолдану мәселесін қарастыруға арналған. Жоғары мектепте инновациялық технологияларды пайдалану білім беру процесінің сапасын арттыруға және оны қоғамның тез өзгеретін сұраныстарына және жаңа экономикалық жағдайларға жақындатуға мүмкіндік береді. Мұндай процестің құралдарының бірі инновациялық технологиялар, яғни білім беру қызметінің нәтижелеріне тиімді қол жеткізуді қамтамасыз ететін оқытушылар мен студенттердің өзара әрекеттесуінің жаңа әдістері мен әдістері болып табылады.

Білім берудің инновациялық технологияларының басты мақсаты-адамды үнемі өзгеріп тұратын әлемдегі өмірге дайындау. Мұндай оқытудың мәні оқу процесін адамның әлеуетті мүмкіндіктеріне және оларды жүзеге асыруға

бағыттау болып табылады. Білім берудің инновациялық технологияларының басты мақсаты-адамды үнемі өзгеріп тұратын әлемдегі өмірге дайындау.

Мәселені шешудің теориялық аспектілері, сондай-ақ ең тән инновациялық технологиялар қарастырылады: портфолио әдісі (Performance Portfolio or Portfolic Assessment), ақпараттық-коммуникативтік технологиялар, жобалау технологиясы, тұлғаға бағытталған технологиялар.

Abstract. This article is devoted to the consideration of the use of innovative educational technologies in an educational school. The use of innovative technologies in higher education will improve the quality of the educational process and bring it closer to the rapidly changing needs of society and new economic conditions. One of the means of such a process is innovative technologies, that is, new methods and techniques of interaction between teachers and students that ensure the effective achievement of educational results.

The main goal of innovative educational technologies is to prepare a person for life in an ever-changing world. The essence of such training is to focus the educational process on the potential capabilities of a person and their implementation. The main goal of innovative educational technologies is to prepare a person for life in an ever-changing world.

The theoretical aspects of solving the problem are considered, as well as the most characteristic innovative technologies: the portfolio method (Performance Portfolio or Portfolio Assessment), information and communication technologies, design technology, personality-oriented technologies.

МРНТИ 14.25

Бырдина З.К.

КГУ «Общеобразовательная школа №19» г.Алматы

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИГРОВЫХ МЕТОДОВ В УСЛОВИЯХ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Аннотация: В данной статье рассматривается проблема использования игровых методов обучения среди обучающихся младшего возраста в условиях дистанционного обучения. Существует достаточное количество методик по развитию способности школьников креативно и критически мыслить, слышать и слушать, правильно выстраивать диалог. Но остаются открытыми вопросы, связанные с практической реализацией этих методик при дистанционной форме обучения. Для младших школьников приоритет перед другими обучающими приемами имеют игровые методы. Ведущим видом деятельности в этом возрасте является учебная, которая непосредственно соединена с игрой.

Автор статьи рассматривает теоретические аспекты данного вопроса, актуальность исследуемой проблемы, достоинства дистанционного обучения, функции технологий игрового обучения, а также приводит подбор игровых технологий для обучения детей младшего возраста.

Педагогические игры в условиях дистанционных уроков предназначены для проектирования психологически комфортного творческого пространства, в котором у младших школьников возникает желание самостоятельно мыслить и ответственно учиться. Интеграция игровых методов и учебно-воспитательного процесса делает дистанционные уроки в начальной школе эффективными и методически оснащенными.

Ключевые слова: дистанционное обучение, игровые методы обучения, обучающиеся начальных классов, инновационные технологии, технологии игрового обучения, инновационное коллажирование, наглядные инновационные технологии.

Дистанционное обучение на сегодняшний день стало необходимым и востребованным. Обучающимся начальных классов сложно приспособиться к дистанционному обучению, так как уровень субъективного контроля еще низкий. Учебная деятельность в младшем школьном возрасте нуждается в систематической координации и поддержке. Дистанционное обучение как форма осуществления образовательного процесса реализуется посредством коммуникации педагога и обучающихся в определенной дидактической системе на основе информационно-педагогических технологий [1].

Дистанционное обучение в социальном контексте имеет достоинства. К ним относятся: организация учебно-воспитательной деятельности, когда посещение школы становится невозможным; реагирование на изменение потребностей общества; равные социальные возможности получения доступа к качественному образованию. Дистанционное обучение носит позитивный характер, так как создается среда для развития эрудиции и стремления учиться самостоятельно; между учителем и учеником возникает конструктивная обратная связь; на базе онлайн-сервисов возможно построение группового обучения; учебную информацию возможно подавать индивидуально, в зависимости от способностей обучающегося [2].

Для того, чтобы развить способности у обучающихся креативно и критически мыслить, слышать и слушать, правильно выстраивать диалог существует достаточное количество методик. Но практическая реализация методик при дистанционном обучении остаётся всё еще недостаточно изученной и рассмотренной. Учитывая, что мы говорим о младшем школьном возрасте, то необходимо отметить, что приоритет имеют игровые методы, так как ведущим видом деятельности в этом возрасте является учебная деятельность, которая связана непосредственно с игрой. Ещё Платон

говорил: «питаю своих детей науками не насильно, а играючи, чтобы ты лучше мог наблюдать природные склонности каждого» [3].

В современном определении, игровые методы обучения – это педагогические технологии с элементами игры, в которых целенаправленно моделируются ситуации в части получения новых компетенций, опыта совместной деятельности и управления своим поведением.

Технологии игрового обучения — это способы, методы и приемы, с помощью которых учитель:

- ✓ задает ситуации, в которых должны оказаться ученики для получения знаний или практического полезного опыта;
- ✓ формирует обстоятельства, побуждающие учеников к самостоятельному принятию решений — чтобы потом сделать выводы, проработать ошибки;
- ✓ предлагает выбор — разные социальные роли и «маски», варианты решения задач, которые позволяют лучше узнать себя, проконтролировать свое поведение, эффективнее справиться со сложным делом;
- ✓ создает среду для повышения мотивации с помощью активизации воображения, «духа соперничества», азарта, групповой деятельности.

Любая игра способствует воспитанию не одного, а нескольких качеств, требует участия различных органов и психических процессов, вызывает разнообразные эмоциональные переживания. Игра учит ребёнка жить и трудиться в коллективе, воспитывает организаторские способности, волю, дисциплинированность, настойчивость и инициативу.

Игра как средство решения образовательных и воспитательных задач изучена учёными довольно подробно. В игре видели путь формирования умственных, интеллектуальных, нравственных способностей личности, средство социализации личности. Однако игра чаще всего выступала в качестве компонента подготовки к чему-либо.

Проблема игровых технологий привлекает к себе внимание многих исследователей – педагогов, психологов, философов, социологов, этнографов, биологов и др. Ещё А.Н. Леонтьев [4], определяя социальную ситуацию развития личности, раскрыл базовое отношение между ребёнком и его окружением через деятельность. По его мнению, в младенческом возрасте в качестве ведущей деятельности выступает общение ребёнка со взрослыми; в раннем возрасте – предметная деятельность; в дошкольном возрасте – игра; в младшем школьном возрасте – учебная деятельность.

Игра готовит детей к жизни в хаотическом и сложном мире будущего. Игра может помочь детям развить способности, необходимые для того, чтобы подготовленными встретить сложные задачи. Игры помогают исследовать мир, учат взаимодействовать с ним, ухватывать фрагменты в его течении и соединяться с ними.

Интеграция игровых методов и учебно-воспитательного процесса делает дистанционные уроки в начальной школе эффективными и методически оснащенными.

Использование коротких импровизированных игр настраивает детей на урок, добавляют моменты динамики и неожиданности. В ходе планирования онлайн-урока формулируется дидактическая цель в виде игрового задания. А этапы урока основаны на алгоритме правил игры. Важно в ходе такого урока обсуждать результаты учебного задания, которое обучающиеся выполняли в ходе игры на онлайн-уроке.

В наглядных игровых методах сила впечатления в процессе усвоения учебного материала зависит от элементов визуализации (игровых пособий, тематических онлайн-тренажеров, видеоресурсов). Например, цель презентационной игры состоит в том, чтобы организовать занятия дистанционно в удобной для понимания форме. В данном игровом методе мотивационная задача указывает на то, что обращение в процессе дистанционного урока к элементам занимательности не только заинтересует детей, но и удержит их внимание. Слайды содержат учебные вопросы в виде загадок (кроссвордов, пословиц). Вопросы, акцентированные на основных понятиях содержания урока, замаскированные красочным и музыкальным сопровождением, вызывают стойкий познавательный интерес у обучающихся. Приключенческий игровой сюжет строится на фоне иллюстраций о путешествиях главного героя. Поддержка визуального воображения доступно оптимизирует интерпретацию изучаемого материала.

Целью использования наглядных инновационных технологий в дистанционном формате обучения является эффективная организация взаимодействия педагога и младших школьников благодаря сочетанию учебно-познавательной деятельности и визуальных игровых инноваций. Мотивационная задача заключается в стремлении заинтересовать учащихся новым взглядом на изучаемый материал и его необычным изложением. Учебная задача состоит в проведении увлекательных, ярких онлайн-уроков для повышения продуктивности изучения, обобщения и повторения учебного материала.

Мы включали в учебный процесс технологии компьютерного коллажирования. Термин «коллаж» ввел немецкий методист Б.Д. Мюллер. Наглядная информация сохраняется как в виде целостной картины, так и в вербальной форме, с привлечением к работе обоих полушарий головного мозга. Например, первоклассникам, по дисциплине «Художественный труд», для контроля усвоения темы «Зима» было предложено составить коллаж. Коллаж выполнялся в рамках домашнего задания: «Найти в Интернете информацию о снежинках, как они выглядят». Вместе с родителями дети делали электронные коллажи в текстовых редакторах Word и в Microsoft .

Некоторые родители распечатывали картинки, и дети делали бумажные коллажи, которые потом фотографировали. Применение приема

коллажирования позволяло обеспечить обучающихся дополнительной информацией и контролировать усвоение изученной темы. Эстетика представления обеспечивает визуальную опору абстрактно-логического мышления.

Таким образом использование инновационных технологий в дистанционном формате обучения является эффективной организацией взаимодействия педагога и младших школьников

Литература:

1.Полат Е.С. Педагогические технологии дистанционного обучения/ Е.С. Полат, М.В. Моисеева, А.Е. Петров; под ред. Е.С. Полат. – М.: Академия, 2006.

2.Кольтинова В.В., Нассер А.Ф. Применение игровых технологий в условиях дистанционного обучения младших школьников. // Современные проблемы науки и образования. – 2020. – № 6.; URL: <http://science-education.ru/ru/article/view?id=30340> (дата обращения: 20.04.2021).

3.Томас Г. Образование: очень краткое введение. – М.: Высшая школа экономики, 2016.

4.Леонтьев А.Н. Эволюция, движение, деятельность [Текст] / А. Н. Леонтьев; под ред. Д. А. Леонтьева, Е. Е. Соколовой. - Москва : Смысл, 2012.

Андатпа: Бұл мақалада қашықтықтан оқыту жағдайында бастауыш сынып оқушылары арасында оқытудың ойын әдістерін қолдану мәселесі қарастырылады. Оқушылардың шығармашылық және сыни ойлау, есту және тыңдау қабілеттерін дамыту, диалогты дұрыс құру үшін жеткілікті әдістер бар. Бірақ қашықтықтан оқыту түрінде осы әдістерді іс жүзінде қолдануға қатысты мәселелер ашық күйінде қалып отыр. Бастауыш сынып оқушылары үшін ойын әдістері басқа оқыту әдістеріне қарағанда басымдыққа ие. Бұл жастағы жетекші қызмет-бұл ойынға тікелей байланысты оқыту.

Мақала авторы осы мәселенің теориялық аспектілерін, зерттелетін мәселенің өзектілігін, Қашықтықтан оқытудың маңыздылығын, оқытудың ойын технологияларының функцияларын қарастырады, сонымен қатар жас балаларды оқыту үшін ойын технологияларын таңдайды.

Abstract: This article deals with the problem of using game methods of teaching among younger students in the conditions of distance learning. There are a sufficient number of methods for developing the ability of schoolchildren to think creatively and critically, to hear and listen, to build a dialogue correctly. But there are still open questions related to the practical implementation of these methods in the distance learning form. For younger students, game methods have priority over other teaching methods. The leading activity at this age is educational, which is directly connected with the game.

ҒТАМР 14.25

Оспанбекова М. Н. PhD доктор

Ы.Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты

ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР НЕГІЗІНДЕ БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ РЕФЛЕКСИЯСЫН ДАМУ ӘДІСТЕМЕСІ

Аңдатпа: Еліміздің даму барысында болып жатқан өзгерістерге байланысты Қазақстан Республикасындағы білім беру мекемелерінің алдында жүйеленіп, дайындалып берген білімді, дағдыларды меңгеріп, қайталайтын емес, шығармашылық бағытта жұмыс істейтін, тың жаңалықтар ашып, сыни тұрғыда ойлау қабілетімен ерекшеленетін жеке тұлға қалыптастыру міндеті тұр. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында, ұлттық және адамзаттық құндылықтарды меңгеріп, ғылым мен практикадағы жетістіктерді игеру үшін, адамның шығармашылық және рухани дамуындағы дара мүмкіндіктері мен интеллектуалдық сапаларының жоғары деңгейде қалыптасуын ұйымдастыру міндет деп бекіткен.

Осыған орай, болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқушылардың оқу рефлексиясын дамытуға даярлаудағы мақсат – білім берудің қазіргі жағдайында болашақ мамандар мен оқушылардың өз іс-әрекетіне сыни тұрғыда қарап, өзін өзі дамыту, жетілдіру, реттеу, белсендендіру, бағалау сынды жеке тұлғалық сапалық қасиеттерін дамыту болып табылады. Бұл жаңартылған білім мазмұнын оқып-үйренудегі рефлексияның қажеттілігінен туындауда [1].

Философиялық сөздікте, рефлексия (лат. *reslexio* – кейінге оралу) – бейнелеуді, сондай-ақ таным актісін зерттеуді білдіретін термин. Ал одан шығатын «рефлексиялау» ұғымына сананы өз өзіне үңілдіруді, өз психикалық күйіне ой жүгіртушілікті сипаттайды [2], – деп анықтама берілсе, педагогикалық сөздікте, «рефлексия – субъектінің ішкі психикалық актілерді және күйлерді өмірлік тәжірибе негізіндегі өзін өзі тану процесі» деп көрсетілген [3]. Демек, тұлғаның мұндай сапасы білім беру саласындағы инновациялық процестердің әсерінен қалыптасатындығы белгілі.

М.Г.Ермолаеваның ой қорытуы бойынша, оқу сабағындағы рефлексия – бұл ең алдымен, оқу іс-әрекетінің тәсілдерін саналы ұғыну, оның мағыналық ерекшеліктерін табу. Оқушылар орындалған іс-әрекетті саналы ұғынып қоймайды, сонымен бірге оның қалай орындалғанын ұғынады [4].

Бұдан шығатын қорытынды, рефлексивті механизмдер оқушының оқу-танымдық іс-әрекетті өзіндік реттеуі негізінде болады. Оқушылардың оқу рефлексиясын дамыту өз іс-әрекеттерін саналы реттеп, бақылап, талдау жасап, қорытынды жасай алуға мүмкіндік береді.

Әлемдік өркениеттің алға дамуы білім беру саласының барлық деңгейіне әсер етіп, педагогикалық инноватиканы дүниеге әкелді. «Инновация» немесе білімдегі жаңашылдық – педагогикалық құбылысты үздіксіз жаңғыртуға жетелейтін процес. Ол білімнің мазмұнын жасауда, әдістемеді, білім беру жүйесі сатыларында оқу-тәрбие жұмысын ұйымдастыруда, басқарушылық әрекеттерде жүзеге асады.

Оқушылардың оқу рефлексиясын инновациялық технологиялар негізінде дамыту тікелей мұғалімнің ұйымдастырушылық, талап қою, бағыттаушылық әрекетімен субъект-субъектілік қатынаста жүзеге аса отырып, мұғалімге төмендегідей талаптар қояды:

- жағымды орта қалыптастыру;
- берілген тапсырмаларды сынау үшін әр түрлі жолдарын қарастырып, тиімдісін тандап алуына нұсқау беру;
- тапсырмалар мен жаттығуларды орындаудың оңтайлы жолдарын қолдану;
- нақты дәлелдемелер жасау арқылы ой қорыту жасауларына ықпал ету;
- оқушылардың өзін өзі бағалау, көрсету, белсендіру, жетілдіру сынды өзіндік даму қажеттіліктерін дамытуға түрткі болу;
- оқушылардың қызығушылығын тудыру үшін түрлі әдістерді пайдалану.

Оқушы өзіне қойылған талаптың қажеттілік екенін түсіну керек.

Рефлексиялық жұмыстар тек сабақ соңында жүргізіледі деген қате түсінік бар. Рефлексия ойлау әрекеті ретінде сабақтың барлық кезеңдерінде ұйымдастырылуы керек және ол жұмыстардың мақсаттары да әртүрлі.

Сабақтың бағдарлау-мотивациялық кезеңдегі рефлексияның мақсаты оқушыларды оқу әрекетіне ынталандыру. Олардың жалпы және арнайы білік дағдыларын қалыптастыру шеңберінде жеке мақсаттар таңдауына ықпал ету. Сабақтың бұл кезеңінде қолданылатын сыни тұрғыдан ойлау технологиясының стратегиялары: «Білемін, білгім келеді, білдім», топтастыру, жұмбақ құрастыру, бес жолды өлең сынды рефлексиялық жаттығулар жұмыс дәптерлерінде әр түрлі үлгіде көрініс тауып, оқушының саналы, сыни ойлауына және өз іс-әрекетіне рефлексия жасауына жетелейді. Оқушы өзінің біліміне сын көзбен қарап, өзіне баға беруге үйренеді. Мысалы, 3-сыныпқа арналған қазақ тілі оқулығының жұмыс дәптерінде «Атақты тұлғалар» бөлімінде «Бес жолды өлең» стратегиясы 1-суретке сәйкес төмендегідей берілген [5, 24 б.].

«Биші» тақырыбына үлгі бойынша бес жолды өлең құрастыр.

Үлгі:

Зат есім (1)

Сын есім (2)

Етістік (3)

Сезімді білдіретін тіркес (4)

Синоним (1)

Сурет 1. «Бес жолды өлең» стратегиясы

Оқушылар берілген қадамдарға сүйеніп өлең құрастыра отырып, өтілетін жаңа сабақтың тақырыбына болжау жасайды. Әрі, сөз таптары тақырыбынан игерген білімдеріне ой қорыту жасап, өткен сабаққа кері байланыс орнатады.

Сабақтың операциялдық-орындаушылық кезеңде жүзеге асырылатын рефлексияның мақсаты оқушылардың өз білетіндері мен әлі білмейтін жаңа білімдерінің шекарасын түсінуге, жаңа білімдер жинақтау үшін жасалған әрекеттердің мақсатын түзуге ықпал ету. Әр оқушы тақырып бойынша білім тереңдігін анықтап, тапсырмаларды дұрыс орындағандығын өз бетінше бағалайды. Сабақтың бұл кезеңінде инновациялық технологиялар негізінде оқушылардың рефлексиясын дамыту оқу процесінде *тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым* дағдыларын қалыптастыру арқылы жүзеге асып отырады. Рефлексиялық жаттығулар проблемалық жағдаятқа ұқсайды да, белгілі бір тапсырмаларды орындауда оқушы ойлану, іздену жолынан өтеді.

Оқушылардың *тыңдалым және айтылым дағдыларын дамытуға ықпал ететін* сыни тұрғыдан ойлау және ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың стратегияларына «дананың кілттері», «стоп кадр», «пирамида» және т.б. бірнеше стратегиялар бар. Бұл стратегиялар тыңдалған материалдың мазмұнын түсіну, мазмұндау, негізгі ойды анықтау, оқиғаны болжау, түрлі жағдайларда тілдік нормаларды дұрыс қолдану, өз пікірін білдіріп, өз әрекетіне рефлексия жасау дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Мысалы, төменде 2-суретке сәйкес «Сауат ашу» оқулығында оқушылардың рефлексиясын тыңдалым материалдары арқылы дамытуға бағытталған төмендегідей тапсырма берілген [6, 11 б.].

1. Ертегіні мұқият тыңда.

Бір Тышқан нан дүкеніне кіреді. Сәреде жаңа піскен бөлкелер үйіліп тұр екен. Тышқан шеткі бір бөлкені кеміре бастайды. Осы кезде күзетші келіп қалады. Тышқан зып беріп тысқа шығады. Бірақ алысқа ұзамайды. «Апырай, қайдан шықты екен осыншама нан?! Біліп алып, шыққан жеріне кірсем, ө!» деп қызығып кетеді. Тесіктен сақтана сығалайды.
– Нан, нан, сен қайдан шықтың? – дейді сыбырлап.
– Сатушыдан сұра, – дейді нан.

Мұхамеджан Етекбаев

2. Ары қарай не болғанын суреттердің көмегімен болжап көр.

• Комбайншы не деуі мүмкін? Өз ойыңды топпен бөлісіп көр.

Сурет 2. Ақпараттық-коммуникативтік технологиялар негізінде оқушылардың рефлексиясын тыңдалым материалдары арқылы дамыту

Тапсырманы орындау әдістемесі төмендегі қадамдар бойынша жүзеге асырылады. Оқулықта берілген 1-тапсырма бойынша мұғалім оқушылардың назарын аудио үнтаспадағы ертегіні тыңдауға аударады. Мұғалім 2-тапсырма бойынша оқушылардың тыңдаған ертегісінің желісіне сүйене отырып, негізгі ойды анықтатады. Игерген білімдеріне рефлексия жасату мақсатында

оқулықта берілген мнемокестегі суреттердің көмегімен ертегіні ары қарай болжату жұмыстарын топтық жұмыс түрінде ұйымдастырады. Оқушылар тілдік нормаларды дұрыс қолданып, суреттердің көмегімен ертегіде ары қарай не болатынын болжап, ой қорытынды жасайды. Бұдан кейін «Автор орындығы» стратегиясы қолданылады. Оқушылар жұмыстарын топта жариялап, тыңдалған материал бойынша пікір білдіру арқылы өз іс-әрекеттеріне рефлексия жасайды.

«Стоп кадр» стратегиясы да АКТ негізінде оқушылардың рефлексиясын дамытуға негізделген. «Стоп кадр» стратегиясында оқу материалдарының мазмұнын ашатын кез келген ертегі, фильмдерді монтаждау арқылы үзінділер көрсетіледі. Ары қарай не болуы мүмкін екендігін топта талқылаулар жасау арқылы оқушылар болжайды. Тапсырманы орындау барысында оқушылар өзін өзі дамытады, жетілдіреді, бағыттады, бағалайды. Мысалы, қазақ тілі оқыту әдістемесіндегі қысқа мерзімді жоспарда «Стоп-кадр» стратегиясын сабақта қолдану әдістемесі төмендегідей үлгіде берілген (сурет-3) [7].

I 4 минут	<p>2.2.4.1 (МК; Ө; Қ) Мәтіннің тақырыбы мен негізгі ойды анықтай алу білігін бағалау. <i>37-жаттығу.</i> Мәтін аудио ұнтаспадан тыңдатылады. Мәтін кім жайында айтылғанын анықтайды. Қожа туралы тағы не білетінін айтады. Мәтінге ат қояды. Қожаның өмірбаянын өздеріне жалғастыртады</p>	Оқулық Аудио ұнтаспа «Атамұра», 2017. 26-сабақ
6 минут	<p>(МК; Ұ; Қ) Бөліктерге бөлінген фильмнен үзінді көру. Әр бөліктен кейін берілген сұрақтарға өз көзқарастарын білдіру. «Стоп кадр» стратегиясы бойынша оқушылардың сыни ойлауын, оқу рефлексиясын дамыту мақсатында, https://www.youtube.com сайтынан алынған «Менің атым Қожа» фильмінен үзінді көрсетіледі. Фильмді 5 бөлікке бөліп 1-2 минуттық монтаж жасалады. Алдымен оқушылар фильмнен үзінді көреді. Ары қарай әр үзіндіден кейін берілген сұрақтарға жауап береді. Сұрақтар: 1. Қай фильмнен үзінді? Кімнің шығармасы? 2. Қожа қандай бала? 3. Қожа қандай қателік жасады? 4. Қожаға қандай үкім шығарды? 5. Қожа алдына қандай мақсат қойды?</p>	https://www.youtube.com «Менің атым Қожа» фильмі

Сурет 3. Қысқа мерзімді жоспар. «Стоп кадр» стратегиясының сабақта қолдану әдістемесі

Сонымен қатар, инновациялық технологиялар негізінде оқушылардың оқылым дағдыларын дамытуға ықпал ететін рефлексиялық жаттығулар мен тапсырмаларға оқу түрлерін қолдану, оқылған мәтіннің мазмұнын түсіну, мәтін бойынша сұрақ қоя білу және жауап бере білу, мәтіндегі сөздердің мағынасын түсіну, түрлі дереккөздерден қажетті ақпаратты алу, мәтіндерге салыстырмалы талдау жасату жатады.

Сабақтың рефлексиялық-бағалау кезеңдегі рефлексияның мақсаты оқушылардың сабақтың мазмұндық нәтижелерін талдауға және сабақтан игерген білімдерін бағалауға ықпал ету. Сабақтың бұл кезеңінде жүзеге асырылатын рефлексиялық жаттығулар мен тапсырмалар жұмыс дәптерлерінде әр түрлі формада берілген. Жұмыс дәптері – оқулықтың бөлінбес бір бөлігі. Дәптермен жұмысты дұрыс ұйымдастыру оқушылардың жазу дағдысын жетілдіріп қана қоймайды, сонымен бірге өз іс-әрекетіне кері байланыс жасауға, өзін өзі бағалауға үйретеді. Жұмыс дәптеріндегі «Өз жұмысыңды бағала» тапсырмасы арқылы оқушы сауатты және көркем жазуын, орындаған шығармашылық жұмысының дұрыстығын бағалайды. Жұмыс дәптерінің ерекшелігі, оқушылардың өзін өзі бағалауына, сабақтағы іс-әрекетіне кері байланыс жасауына берілген рефлексиялық тапсырмалар. Мұндай тапсырмалар тек білімді тұлға ғана емес, рефлексиялық тұлға қалыптастыруға ықпал ететіні сөзсіз.

Мысалы, тестік тапсырмалар рефлексиялық жаттығулардың бір түрі болып табылады және оқушылардың сабақтан игерген білімдерінің деңгейіне бақылау жасауына ықпал етеді. Тест түрлеріне: баламалы, дұрыс тізбекті орнату, сәйкестендіру және дұрыс жауабын таңдау тестері жатады.

Ал оқулықтағы нәтиже сабақтарда ұсынылған тапсырмалар оқушылардың әр бөлімнен игерген білімдеріне сыни тұрғыда қарап, кері байланыс жасап, ой қорыту жасату мақсатында ұсынылған. Сабаққа педагог оқушыларды өз әрекетіне рефлексия жасауға үйретіп қана қоймай, өз әрекетін бағалау үшін өзіне «Мен қандай жұмыстар жүргізіп жатырмын?», «Қандай мақсатпен?», «Қай жерден қателік кетті?», «Әрі қарай қалай жұмыс жасаймын?» т.б сұрақтарды қою барысында өзіндік рефлексиясын дамытады.

Қорыта келе, жаңартылған білім беру мазмұнын оқып-үйренуде болашақ бастауыш сынып мұғалімдеріне «оқу рефлексиясының» білім мазмұнындағы орны мен бастауыш сынып оқушыларының рефлексивтік іс-әрекеттерінің мәнін ұғындырып, ерекшеліктерін анықтай алуға үйрете отырып, оқыту әдістемесін меңгертуіміз керек. Рефлексия – даму кілті, сабақтағы рефлексия оқу процесінде жүзеге асырылатын мұғалім мен оқушының бірлескен шығармашылық іс-әрекеті. Оқушы рефлексия арқылы өз оқу әрекетінің тәсілін түсініп білімді саналы меңгере алады, яғни рефлексия – оқушыға алынған нәтижені талдауға, алдағы жұмыстың мақсатын анықтап, оған жету жолын өңдеуге үйретеді, өзін өзі тексеріп, оқу қызметін бағалауына мүмкіндік береді. Сондықтан да рефлексия – өзін өзі танудың, түсінудің, тексерудің, бақылаудың, бағалаудың негізгі тәсілі және ойлаудың қажетті құралы.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы. 27.07.2007ж., №319-III ҚРЗ. Астана. Ақорда. <http://online.zakon.kz>
2. Философиялық сөздік / Редкол. Р.Н. Нұрғалиев, Ғ.Ғ. Ақмамбетов, Ж.М.Әбділдин ж.б. – Алматы: «Қазақ энциклопедиясы», 1996.- 525 б
3. Педагогика. Большая современная энциклопедия / Сост. Е.С.Рапацевич. – Минск.: «Современное слово», 2005. – 720 с
4. Ермолаева М.Г. Становление субъекта профессиональной педагогической деятельности в педагогическом колледже. Дис. канд. пед. наук: 13.00.01. - СПбГУПМ, 2001. – 170 с
5. Қазақ тілі. №3 жұмыс дәптері. Жалпы білім беретін мектептің 3-сыныбына арналған. ҚР Білім және ғылым министрлігі ұсынған / Ә.Е.Жұмабаева, А.С.Амирова, М.Н.Оспанбекова. Атамұра, 2018. – 32 б
6. Сауат ашу. 1-бөлім. Жалпы білім беретін мектептің 1-сыныбына арналған оқулық. ҚР Білім және ғылым министрлігі ұсынған/Ә.Е.Жұмабаева, Г.И.Уайсова, Г.Т.Сәдуақас, М.Н.Оспанбекова. –Атамұра, 2016. – 128 б
7. Қазақ тілі. Оқыту әдістемесі. 1-бөлім. Жалпы білім беретін мектептің 2-сынып мұғалімдеріне арналған. ҚР Білім және ғылым министрлігі ұсынған/Ә.Е.Жұмабаева, М.Н.Оспанбекова. – «Атамұра», 2017. – 176 б

Аннотация: В связи с изменениями, происходящими в ходе развития страны, перед образовательными учреждениями Республики Казахстан стоит задача формирования личности, отличающейся способностью к критическому мышлению и открытию новых открытий, работающей в творческом направлении, а не систематизированной, выработанной, приобретающей знания, навыки. Законом Республики Казахстан «Об образовании» закреплена задача организации формирования на высоком уровне индивидуальных возможностей и интеллектуальных качеств человека в его творческом и духовном развитии для освоения национальных и общечеловеческих ценностей, достижений в науке и практике.

Abstract: Due to the changes taking place in the course of the country's development, the educational institutions of the Republic of Kazakhstan face the task of forming a personality that is characterized by the ability to think critically and discover new discoveries, working in a creative direction, and not systematized, developed, acquiring knowledge and skills. The Law of the Republic of Kazakhstan " On Education " establishes the task of organizing the formation of individual capabilities and intellectual qualities of a person at a high level in his creative and spiritual development for the development of national and universal values, achievements in science and practice.

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ТЕОРИЯ И ШКОЛЬНАЯ ПРАКТИКА

IRSTI 14.25

Кенжегалиев К.К.¹, Громова М.В.²

кандидат педагогических наук, профессор

*магистрант I курса, специальность ОП 7М01101 «Педагогика и психология
– Психолого-педагогическое сопровождение в сфере образования»*

Кокшетауский университет им. Ш. Уалиханова

kulushk@mail.ru , stoletm77@mail.ru

ВЫЯВЛЕНИЕ ПРОБЛЕМАТИКИ В РАЗВИТИИ ПЕРЦЕПТИВНЫХ НАВЫКОВ ПРИ ОБУЧЕНИИ ГОВОРЕНИЮ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В СТАРШИХ КЛАССАХ

Аннотация: Данная статья посвящена рассмотрению вопроса, которые отражает выявления проблематики в развитии перцептивных навыков при обучения говорению на уроках английского языка у обучающихся в старших классах. За последние годы резко возрос интерес учащихся образовательных учреждений к изучению иностранных языков, в особенности английского языка. Во многом это обусловлено тем, что английский язык является не только средством межнационального общения, но и средством познания, получения и накопления информации. Условия иноязычного общения в современном мире таковы, что необходимо владеть всеми видами речевой деятельности: чтением, письмом, а в особенности говорением и пониманием на слух иностранной речи.

В данной статье авторы представляют актуальность исследуемого вопроса, а также ход проведения установочного констатирующего эксперимента для выявления проблемы; результаты указанного эксперимента, проведенного на базе КГУ «Технический лицей» города Кокшетау отдела образования.

Ключевые слова: перцептивные навыки, навык говорения, английский язык, учащиеся старших классов, механизм овладения языками, высшие психические функции, коммуникативная компетентность.

Формирование речевых умений и навыков по английскому языку представляет малоизученную психолого-педагогическую проблему. Есть много методик свободного владения иностранными языками, есть полиглоты, но все эти явления не носят массовый характер. Механизм овладения языками малоизучен. Программа средней школы эту проблему до сих пор не решила. Слабо изучена психология формирования понятия «речевых умений» и «речевых навыков». В психологии деятельности (Леонтьев А.Н.) [1] и в теории высших психических функций (Л. С. Выготского) [2] дана

методологическая основа формирования этих понятий. Проблема заключается в изучении мыслительных операций при формировании речевых умений. Мы должны развивать не умения и навыки, а высшие психические функции.

Почему, изучая английский язык на протяжении 11 лет, а то и больше, большинство учащихся так и не говорят на иностранном языке, у них совсем не развита коммуникативная компетенция? В чем причина?

Для выявления проблемы, нами был проведен установочный констатирующий эксперимент на базе КГУ «Технический лицей» города Кокшетау отдела образования. В эксперименте приняли учащиеся 8,9,10 классов в количестве 66 человек. Нами была составлена методика на выявление перцептивного уровня у учащихся. Учащиеся напротив каждого вопроса должны были поставить ранговое число, показывающее их отношение. Самый высокий ранг это 10, (высокий балл) и так по убывающей.

Респондентам было предложено 10 вопросов на выявление причин, влияющих на развитие перцептивных навыков при говорении на английском языке:

1. Я стесняюсь говорить на английском, боюсь совершить ошибки и быть подвергнутым критике;
2. У меня не хватает языковых средств (грамматические структуры) для решения поставленной задачи;
3. У меня не хватает речевых средств (словарный запас слов) для решения поставленной задачи;
4. Я часто не понимаю, что от меня хочет учитель, не понимаю суть поставленной задачи;
5. Испытываю трудности при говорении на английском языке, так как нет достаточной информации по данному вопросу и на родном языке;
6. Нет мотивации для изучения английского языка;
7. Понимание информации зависит от темпа речи учителя;
8. Понимание информации зависит от тембра, силы голоса, индивидуальных характеристик речи учителя;
9. Большую помощь оказывает использование опор вербального характера (схем, таблиц, планов с ключевыми словами, опорных конспектов и т. д.), а также невербальных опор (картинок, музыки и т. д.);
10. У меня слабо развит фонематический (не понимаю, что говорит учитель) речевой навык.

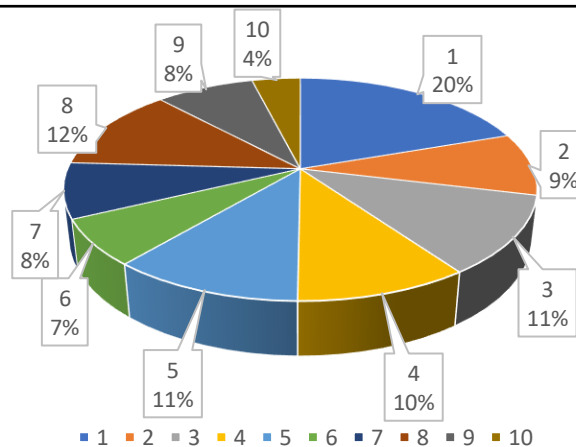
При обработке данных нами была использована методика заполнения «Матрицы частот» на основе «Матрицы рангов» методом Гаусса (с помощью элементарных преобразований).

Матрица частот

Таблица 1

№ ранга	c_{ij}	A (1)	B (2)	C (3)	D (4)	E (5)	F (6)	G (7)	H (8)	I (9)	J (10)	Сумма частот рангов
1		14	3	4	25	20	32	3	7	4	18	130
2		4	4	4	11	3	10	9	5	1	9	60
3		8	4	8	15	7	9	5	6	2	11	75
4		5	9	5	7	8	8	3	6	4	11	66
5		10	15	7	3	7	3	7	10	4	7	73
6		7	6	2	3	12	0	3	5	4	2	44
7		10	5	10	0	5	2	5	5	7	4	53
8		3	15	15	1	2	1	16	14	10	3	80
9		2	3	9	1	2	0	13	3	19	1	53
10		3	2	2	0	0	1	2	5	11	0	26
Σ		66	66	66	66	66	66	66	66	66	66	660

Диагностический тест
на выявление причин, влияющих на уровень
развития перцептивных навыков

По результатам диаграммы, данные в которой представлены в процентном соотношении, мы видим, что наибольшей проблемой или трудностью восприятия речи и, как следствие, причина слабого развития навыка говорения, является стеснение говорить на английском языке, боязнь совершить ошибки и быть подверженным критике (130 баллов или 20 %). Второй по значимости вопрос — это то, что понимание информации зависит от тембра, силы голоса, индивидуальных характеристик речи учителя (80 баллов или 12 %). Мы видим, что наибольшую трудность у учащихся вызывают именно психологические аспекты, присутствует чисто психологический барьер, а не языковая проблема [3]. Мы видим, что вопросы, связанные с языковыми проблемами занимают нижние позиции в нашей матрице рангов. Таким образом, мы пришли к выводу, что это не

языковая проблема, а психологическая. И только при развитии высших психических функций можно говорить о совершенствовании навыков говорения у старшекласников.

Проанализировав данные вопросы и основываясь на потребностях, выявленных при проведении диагностического теста, мы пришли к мнению о необходимости создания учебно-методического пособия с целью разработки дидактического материала, способствующего развитию высших психических функций и повышению перцептивного уровня и, что, как следствие приведет к повышению эффективности формирования речевых умений и навыков у старшекласников.

Приступая к написанию учебно-методического пособия, мы, изучив рабочую программу и составив план, приступаем к сбору и подготовке дидактического материала, который должен быть хорошо структурирован, логичен и понятен для восприятия. Структура и организация дидактического материала является неотъемлемой составляющей учебного процесса. Дидактический материал должен быть направлен на формирование навыков говорения в старших классах и должен содержать практические задания на развитие высших психических функций, способствующих развитию мышления и речи и увеличению словарного запаса слов. Будет также направлен на формирование ключевых компетенций при обучении говорению на уроках английского языка, таких как: речевая компетенция – развитие коммуникативных умений; языковая компетенция – овладение языковыми средствами (фонетическими, орфографическими, лексическими, грамматическими); социокультурная компетенция – приобщение учащихся к культуре, традициям страны изучаемого языка через говорение; учебно-познавательная – ознакомление с доступными учащимся способами и приемами самостоятельного изучения языков и культур с использованием новых информационных технологий, зависит от того, насколько компетентные методы и формы будут представлены в пособии, которые имеют не только учебное, но и жизненное обоснование. [4] Весь материал будет соблюдать последовательность изложения учебного материала по принципу «от простого к сложному».

Таким образом, мы выявили причины, влияющие на формирование речевых умений и навыков у старшекласников при изучении английского языка. Мы предполагаем, что наше учебно-методическое пособие, направленное на развитие высших психических функций, позволит повысить эффективность формирования речевых умений и навыков на уроках английского языка. Свои идеи мы проверим на констатирующем эксперименте, который мы проведем в сентябре, октябре в 2021-2022 учебном году на базе КГУ «Технического лицея» города Кокшетау среди учащихся 9-11 классов.

Литература:

1. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. М.: Полит.издат.
2. Выготский Л.С. Мышление и речь. Психология развития человека. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 1136 с., ил. – (Библиотека всемирной психологии).
3. "...Зимняя И. А. 3-62 Психологические аспекты обучения говорению на иностранном языке: Кн. для учителя. — 2-е изд.— М.: Просвещение, 1985.
4. Коваленко М.В., Бажин К.С. Компетентностный подход в преподавании иностранного языка в общеобразовательной школе. - Журнал - Вестник Вятского государственного университета, 2012.

Андатпа:

Бұл мақала жоғары сынып оқушыларында ағылшын тілі сабақтарында сөйлеуді үйрену кезінде перцептивті дағдыларды дамыту мәселелерін анықтайтын мәселені қарастыруға арналған. Соңғы жылдары білім беру мекемелері оқушыларының шет тілдерін, әсіресе ағылшын тілін үйренуге деген қызығушылығы күрт өсті. Бұл көбінесе ағылшын тілі ұлтаралық қарым-қатынас құралы ғана емес, сонымен қатар ақпаратты тану, алу және жинақтау құралы болып табылады. Қазіргі әлемдегі шетелдік қарым-қатынас шарттары сөйлеу іс-әрекетінің барлық түрлерін: оқу, жазу, әсіресе сөйлеу және шетелдік сөйлеуді есту арқылы түсіну қажет.

Бұл мақалада авторлар зерттелетін мәселенің өзектілігін, сондай-ақ проблеманы анықтау үшін айқындаушы айқындаушы эксперименттің жүргізілу барысын; Көкшетау қаласының білім бөлімінің "техникалық лицей" КММ базасында өткізілген аталған эксперименттің нәтижелерін ұсынады.

Abstract: This article is devoted to the consideration of the question that reflects the identification of problems in the development of perceptual skills in teaching speaking in English lessons for students in high school. In recent years, the interest of students of educational institutions in learning foreign languages, especially English, has increased dramatically. This is largely due to the fact that English is not only a means of international communication, but also a means of learning, receiving and accumulating information. The conditions of foreign language communication in the modern world are such that it is necessary to master all types of speech activity: reading, writing, and especially speaking and listening comprehension of foreign speech.

In this article, the authors present the relevance of the issue under study, as well as the progress of the installation ascertaining experiment to identify the problem; the results of this experiment conducted on the basis of the KSU "Technical Lyceum " of the city of Kokshetau of the Department of Education.

МРНТИ 16.01.45

B.H.Kussanova¹, K. K. Akhmetkaliyeva².

*1Professor of the Foreign Languages Theory and Practice Department,
Faculty of Philology, The L.N.Gumilyov Eurasian National University.*

*2 1st year master's student, specialty «Foreign language: two foreign
languages»*

kyrmyzyakhmetkaliyeva55@gmail.com

COMMUNICATION FEATURES IN TEACHING FOREIGN LANGUAGE

Abstract: The article aims to show the importance of professional communicative competence. The significant of emotional, lexical, phonetic and grammatical expressiveness in the professional activity of the teacher is described and the positions of scientists to determine foreign-language abilities are given. The article applied the following research methods: studying and analyzing information on the topic, a survey among students of higher education in the specialty of teachers of foreign languages. The result of the survey is also analyzed in this article.

Key words: specific feature, professional training, foreign language, interpersonal communication, oral speech, communicative skills, speech skills.

Knowledge of a foreign language is in demand in the labor market, so the training of specialists in the field of pedagogical education, namely in the field of teaching foreign languages, takes on special importance.

Interpersonal foreign language communication organized by the teacher in the lesson should be reduced to creating an atmosphere favorable for communication, therefore, communication is considered as the main category of success in teaching a foreign language. The teacher's speech becomes a model for children. Therefore, high demands are placed on the teacher's speech.

Critics of traditional forms of training of future foreign language teachers point out that the main drawback lies in the fact that students learn disciplines like pedagogy, psychology, methodology, linguistics not integrated, but separately. As a result, the teachers don't know how to use general pedagogical, psychological and methodological patterns in teaching a foreign language. They rely mainly on either intuition or borrowing from their mentors and colleagues. Thus, to be a professional foreign language teacher, it is not enough to rely only on the language training, on knowledge of psychological and pedagogical patterns of student personality development. At the same time, it is necessary to develop professional and communicative skills, specific qualities in order to ensure that students master a foreign language at a communicatively sufficient level [1].

The works of M.G. Kasparova's research group showed a significant connection of personal and communicative abilities with the successful mastery of the language and its application in foreign-language interpersonal communication. Communication skills are of particular importance in the work of a foreign language teacher, due to the fact that foreign language instruction takes place in a situation where the teacher must control not only the process of learning certain language material by students, but also the process of foreign-language interpersonal communication, which is both the goal and the means of learning [2].

Let's consider in more detail the essence and meaning of emotional, lexical and phonetic expressiveness in the professional activity of a teacher.

Emotional expressiveness characterized by the feelings of spoken words, speech in general. According to some reports, understanding speech by 40% depends on its expressive score. Emotionally colored individual words or phrases spoken with a "special intonation" make the teacher's speech "alive" emphasize the most important points.

Lexical expressiveness is a property of speech based on the use of exact, bright, non-standard, figurative words and verbal turns, as well as synonyms, homonyms and terms. For professional self-improvement, it is necessary to constantly enrich speech using its lexical wealth.

Phonetic expressiveness is the teacher's ability to master good and competent pronunciation, rhythm, pace and volume [3].

It is also important to skillfully use non-verbal means of communication (gestures, facial expressions, pantomimic movements).

The results of the survey show that students attach great importance to language skills and teaching methods in their future professional activities. At the same time, they ignore the development of foreign language interpersonal communication skills. So, to the question: "What is important in the professional activity of a foreign language teacher?". The following responses were received from students: 31% indicated excellent knowledge of a foreign language, 48% indicated knowledge of teaching methods, and only 21% of students indicated the importance of pedagogical communication skills.

To conclude, development of speech activity consists in gradual improvement of the method of interpersonal communication. The practical value of mastering the methods of communication is not only the mastery of a foreign language, but also the professional knowledge of the skills of communication in a foreign language, the norms of speech and non-speech behavior make a decisive contribution to the organization of students' educational activities. It forms a communicative competence, that is, a willingness to engage in foreign-language interpersonal communication.

References

1. Borovkova E. E. Formation of cross-cultural skills of the future teacher. Dissertation of the Candidate of Pedagogical Sciences. - Chelyabinsk, 1996. - 199s.
2. Kasparova, M. G. On some components of foreign language abilities. 1986. - No. 5. - p. 18-26.
3. Alkhazshivili A. A. Psychological foundations of teaching oral foreign speech. Tbilisi: Ganatleba, 1995. - 210 p.

Аңдатпа: Мақаланың мақсаты-кәсіби коммуникативтік құзыреттіліктің маңыздылығын көрсету. Мұғалімнің кәсіби қызметіндегі эмоционалды, лексикалық, фонетикалық және грамматикалық мәнерліліктің маңыздылығы сипатталады және ғалымдардың шет тілдік қабілеттерді анықтауға қатысты ұстанымдары беріледі. Мақалада тақырып бойынша ақпаратты зерттеу және талдау, шет тілдері мұғалімі мамандығы бойынша жоғары оқу орындарының студенттеріне сауалнама жүргізу сынды зерттеу әдістері қолданылады. Сауалнама нәтижелері де осы мақалада талданады.

Аннотация: Цель статьи - показать значимость профессиональной коммуникативной компетенции. Описана значимость эмоциональной, лексической, фонетической и грамматической выразительности в профессиональной деятельности учителя и даны позиции ученых по определению иноязычных способностей. В статье применены следующие методы исследования: изучение и анализ информации по теме, анкетирование студентов высших учебных заведений по специальности учителя иностранных языков. Результаты опроса также анализируются в данной статье.

МЕТОДОЛОГИЯ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

ҒТАМР 14.35.07

Меңлібекова Г.Ж.

педагогика ғылымдарының докторы, профессор

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

АНДРАГОГИКАЛЫҚ БІЛІМ БЕРУДІҢ ТҰЖЫРЫМДАМАСЫ

Аннотация: Мақалада ересектерге үздіксіз білім беру мәселесіндегі андрагогиялық тәсілдің өзектілігі негізделеді, андрагогиканың гуманистік пара-дигмаға жататындығы анықталады, әртүрлі әдіснамалық тәсілдер ересектерге білім берудің андрагогиялық теориясының теориялық және практикалық қамтамасыз етілуі ретінде қарастырылады, андрагогиялық білім беру принциптері тұжырымдалады. Андрагогияны адамның өмір бойы жеке

өзін-өзі тану ғылымы ретінде түсіну керек. Белгілі болғандай, адамдардың бір бөлігі жас кезінде сатылады. Қазіргі ырғақ пен инновациялық технологиялар адамға өмір бойы ашылуға мүмкіндік береді. Психологиялық ерекшеліктерді ескере отырып, кейбір адамдар біртіндеп ашылып, өмір бойы білім, тәжірибе, дағдылар жинайды. Андрагогика жеке тұлғаның ашылуына ықпал етеді, өмірде өз орнын табуға көмектеседі, ересек жастағы жасырын қабілеттерін жаңа форматта жүзеге асырады. Андрагогика нені білгісі келетіндігіне байланысты әртүрлі жолмен оқуға бейім ересектерге бағытталған оқыту тәсілін білдіреді. Балалардан айырмашылығы, ересектер әдетте тапсырмаларды орындауға бағытталған, тәуелсіз және олардың жұмысына немесе өміріне қатысты білім іздейді. Ересектер сонымен қатар бейресми білім алуға, яғни дәстүрлі сыныптан тыс оқуға бейім және өмір бойы оқу әдетін дамытады. Осылайша, андрагогика ересектерді белгілі бір жолмен курс нұсқаушылары мен әзірлеушілері қанағаттандыра алатын арнайы оқу қажеттіліктері бар студенттердің жеке тобы ретінде анықтауға болатындығын білдіреді.

Түйінді сөздер: андрагогика ересектерге білім беру, андрагогиялық тәсіл, білім берудің элеуметтік функциясы, андрагогиялық оқыту моделі, андрагогиялық дайындық, ересектерге білім беруді ұйымдастырудың андрагогиялық принциптері.

Заманауи қоғамның өзгермелі жағдайында ересек адамның зияткерлік және мәдени элеуетін кеңейту және оны инновациялық іс- әрекетке даярлау міндеті тұратыны заңдылық. Андрагогикалық білім берудің тұжырымдамасы бүкіл өмір бойы білім алу барысында ересек адамдардың құқықтарын жүзеге асыруға қажетті мүмкіндіктерді қамтамасыз етуге бағытталған мемлекеттік саясаттың мазмұны мен принциптерін және басты басымдықтарына қатысты көзқарастар жүйесін көрсетеді. Тұжырымдаманың нормативтік базасын Қазақстан Республикасының Конституциясы [1]; «Білім туралы» 2007 жылғы 27 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңы [2]; Қазақстан Республикасының Президенті Қ.К.Тоқаевтың 2019 жылғы 2 қыркүйектегі «Сындарлы қоғамдық диалог - Қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі» атты Қазақстан халқына Жолдауы [3] атты мақаласы құрайды.

Андрагогикалық білім берудің миссиясы андрагогикалық білім беру компаниялар мен ұйымдардың дамуына көмектесетін жаңа білімдерді генерациялау, яғни өндіру болып саналады. Көптеген компанияларда адами ресурстарды дамыту функциясы қызметкерлерді оқыту мен олардың кәсіби білімді жетілдіруге деген қажеттіліктерімен байланысты. Андрагогикалық білім беру бизнес және өндірістердің ұсынатын ересектерге арнайы оқу курстары мен оқу бағдарламалары, білім беру қызметтері ретінде қарастырылады.

Ересектерге андрагогикалық білім беру кәсіби, элеуметтік, тұлғалық сипатқа ие. Андрагогикалық білім берудің кәсіби функциясы ересек адамдардың цифрлық технологиялар дәуіріндегі жаңа кәсіби құзыреттер мен

біліктіліктерін қалыптастыруды қамтамасыз етеді және әлеуметтік, еңбек, академиялық, кәсіби, шығармашылық ұтқырлықты дамытуға ықпал етеді. Педагогикалық инновациялардың белгісі ретінде оқу педагогикалық идеялардың жаңалық дәрежесін, олардың білім беру ортасы мен оқу уақыты үшін маңыздылығын, сонымен қатар инновациялардың мақсаттық сипатын қарастыруға болады. Инновациялардың мәні: білім беру процесіне қатысушылардың дамуға, осы процесті өзіндік ұйымдастыру мен өзін-өзі басқаруына қарай сапалы өзгерулерді енгізу қабілетінде [4].

Әлеуметтік функция ересек адамдардың рухани жаңғыру жағдайындағы қуатты мемлекетпен, заманауи қоғаммен, оның саяси, экономикалық, инновациялық салаларымен өзара байланыстарын жетілдіреді және олардың кәсіби, ақпараттық, қатысымдық, технологиялық, цифрлық, мәдени, әлеуметтік, тілдік, зияткерлік, корпоративтік, саяси, трансверсалды, әмбебаптық, дербес білім алушылық т.с.с. құзыреттіліктерін дамытуға серпін береді.

Ересек адамдардың әлеуметтік функцияны жүзеге асыруда М.Л. Князева ұсынған өзі бетінше білім алу қызметтерінің маңызы бар, атап айтқанда: экстенсивті функция (жаңа білімді жинақтау және оны алу/меңгеру); бағдарлау функциясы (білім беру кеңістігінде өзін-өзі анықтау, қоғамда өз орнын белгілеу); компенсаторлық функция (біліміндегі кемшіліктерді көре білу; «ақтандақтарды» жою), өзіндік даму/өзін-өзі дамыту: өзіндік сананы, ойлауды, есті/жадыны, тілді, рефлексивті қабілеттерді дамыту); әдіснамалық функция (әлем бейнесін және әлемдегі өзінің орнын қалыптастыру), психотерапевтік функция (өмірлік энергияны, тұлғалық қуатты сақтау; өмірдің толыққандылығын сезіну/әсерлену); геронтологиялық функция (әлеммен байланысын қолдау, ағзаның бейімделу мүмкіндіктерін нығайту [5].

Тұлғалық функция ересек адамдардың дара, когнитивтік, зияткерлік, мәдени, шығармашылық, іскерлік қажеттіліктерін қанағаттандыру мақсатын көздейді. Білімге негізделген цифрлық экономика мен креативті қоғам жағдайында жұмыс берушілердің талаптары мен жұмыс жасайтын тұлғалардың біліктіліктерінің деңгейлері арасындағы алшақтықтың артуы өндірістік технологиялардың ауысуына да әсер етуі заңды құбылыс болып табылады. Ересектерді білім алуға тарту және насихаттау ұйымның сапаны қамтамасыз етудің ішкі жүйесін жаңа деңгейге көтереді. Жоғары оқу орындарында білім алушылар мен оқытушылардың білімдерді реалды жағдаяттарда қолдану қабілеттерін дамыту тетіктерін әзірлеу қажет. Андрагогикалық білім беру стратегиясы «кәсіптендіру» ұғымымен тығыз байланысты.

Ересектерге андрагогикалық білім беруде «корпоративті оқыту» институтының білімдік тетіктерінің алатын орны мен атқаратын қызметінің тиімділігі арта түседі. Жұмыс орындарында (компанияларда, жоғары оқу орындарында, орталықтарда т.с.с.) оқу тәжірибелерінің шеңбері ұлғаяды,

тәжірибе алмасу, халықаралық кәсіби форумдар мен симпозиумдар, ғылыми конференциялар мен семинарлар, тренингтер, персоналдардың білім алуға деген қажеттіліктерінің бағыттылығын ескере отырып, оларды кәсіби дамытудың жүйелі де кешенді бағдарламалары жүзеге асырылады. Формалды емес оқудың формалары арқылы білім алу мен біліктіліктің позитивті нәтижелерін қабылдау немесе мойындау мүмкіндіктеріне қол жеткізуге жағдайлар жасалады. «Формалды емес» білім беруді дамыту андрагогикалық білім берудің құрамдас бөлігі болып табылады, сондықтан ересектерге үздіксіз білім беру жүйесін серпінді дамытудың басым бағыты ретінде ересек тұрғындардың кәсіби дамуының үздіксіздігі мен олардың тіршілік кеңістігіндегі барлық шексіз қорларын (әлеуметтік, зияткерлік, тұлғалық, экономикалық, мәдени т.б.) кіріктіруді қамтамасыз етуді көздейді.

Заманауи цифрлық желілік технологиялар басым келетін креативті әрі зияткерлік қоғам жұмыс берушілер мен қызметтерді тұтынушыларға да жаңа талаптар ұсынады, кәсіби біліктілікті арттырудың үздіксіздігі, экономиканың барлық салалардағы (әлеуметтік, саяси, өндірістік, басқару т.б.) жетекші мамандарды оқытуға тарту, қашықтан және контексті оқытудың заманауи технологиялары мен әдістері кешенін тиімді пайдалану қағидалары негізінде ересектерге қосымша кәсіптік білім берудің жүйесін құру қажеттілігін негіздейді. Цифрлық тарихи даму кезеңіндегі қажеттілігі айқын мамандықтар мен кәсіптерге ересектерді даярлау және оларға үздіксіз білім беру мазмұнын мен білімдік технологияларын қайта қарау міндеттері андрагогикалық білім берудің маңыздылығын күшейтеді. Еңбектік қарым-қатынастарды үйлестіру мен азаматтардың кәсіби жолын қуаттау міндеті кәсіптік бағдар беру мен ересек тұрғындарды психологиялық қолдау мәселесін туындатты. Андрагогикалық білім заманауи адам болмысының барлық аспектілеріне ене отырып, өзінің шекарасы мен ауқымын кеңейтті. Білім беру қызметтерін көрсету шеңбері адамға оның кәсіби және әлеуметтік ілгерілеуіне, тұлғалық дамуына, өзінің жеке өмірінің барлық жақтарын жақсартуға, өмір бойы өзінің антросферасын үйлестіруге қажетті білімдер, іскерліктер, дағдылар мен қасиеттерді меңгеруге толық мүмкіндіктер береді.

Жаңа құзыреттіліктерді меңгеруге деген қажеттілік күнделікті әрі үнемі пайда болып отырады. Заманауи тұлға барлық салада, оның ішінде қоғамдық, отбасылық және жеке өмірінде де құзыретті болуға ұмтылады. Дербес, өзін-өзі басқара алатын тұлға болуға, өзін-өзі жүзеге асыруға ұмтылу адамды танымның жаңа формаларына жетелейді. Білім, іскерліктер мен құзыреттерді толықтыруға деген қажеттіліктерді заманауи білім беру технологияларын ендіру, қашықтан оқу, ашық білім алуға және электрондық оқытуға арналған платформалар арқылы қанағаттандыру мүмкін болып отыр. Желілік ортаның, жобалау және басқару стандарттарының, өндірістік технологиялардың ауысуы қызметкерлерден толассыз динамикалық өзгерулерге жылдам бейімделуге мүмкіндік туғызатын әмбебап жаңа білімдер мен «өтпелі» құзыреттерді, алынған мәліметтерді сыни тұрғыдан

зерделеуді, өндірістік іс-әрекеттің жаңа түрлерін игеруді талап етеді. «Түйінді» құзыреттер немесе «өтпелі» құзыреттердің маңызын мойындау цифрлық технологиялар мен білімге негізделген қоғамда ересек адамға тиімді қызметкер және қоғамның мүшесі ретінде талаптар мен ұғымдарды қайта зерделеуді ұғынуға түрткі болады.

Әлемдік тәжірибеде экономикалық тұрақсыздық жағдайында жұмыс жасайтын ересектердің қосымша біліктілікке ие болуы оларды жұмыспен қамту мүмкіндіктеріне жол ашады және жұмыссыздықтың бұқаралық сипат алу қаупін төмендетеді. Еуропада еңбек ресурстарын тиімді бөлу мәселесіне қатысты зерттеулердің негізгі бағыттары қатарында ересектердің еркін дара дамуына және білім беру қызметтеріне деген аймақтық қажеттіліктерге негізделген кәсіби дамудың «классикалық емес» жүйесі; нарықтық тетіктің ажырамас бөлігі ретінде кәсіби кеңес беру мен тұрғындарды психологиялық қолдау жүйесі (білім беру қызметін жүзеге асыратын орындарындағы, яғни білімдік қызмет көрсету нарығындағы адамдар мен жұмыс орындарындағы, яғни еңбек нарығындағы адамдарды қосуды көздейді); білікті жұмыс күшінің тұтынушылары болып табылатын жұмыс берушілердің мүдделерін қанағаттандыру мен жұмысшылардың кәсіптік біліктіліктерін дамытуды қолдауға бағытталған адами қорлардың дамуын сертификаттау жүйесі бар.

Ересектерге кәсіптік және посткәсіптік білім беру жүйесінде индивидтердің кәсіби және тұлғалық дамуына ықпал жасайтын мақсатқа бағытталған кәсіптік бағдарлық іс-әрекетті дамыту керек. Ересектерге андрагогикалық білім беруді дамыту арнасында білім беру траекториясын қалыптастыруды ақпараттық жағынан қолдау мәселесіне ерекше назар аудару керек. Андрагогтың кәсіби позициясы ересек білім алушыға деген қарым-қатынастан (ересектердің статустық, жасаралық және дара ерекшеліктерін ескеру; андрагогикалық білім алуға даярлығының деңгейін есепке алу; айқын және айқын емес қажеттіліктерін ескеру; ересектердің танымдық белсенділіктерін ынталандыру), андрагогикалық білім беру құралдары мен әдістеріне қарым-қатынасы, кәсіби маман ретінде өз-өзіне деген қарым- қатынастан (өзін-өзі бағалау, қатысымдық мәдениет, андрагогикалық шеберлік, өзінің іс-әрекетіне қанағаттануы) тұрады. Қазіргі таңда білім беру жүйесімен республика бойынша 5 миллионнан астам білім алушылар мен 500 мыңнан астам педагогикалық қызметкерлер қамтылған. Жұмыссыздар қатарында қалада тұратын бастауыш білімі бар ересек адамдардың үлесі басым болып отыр. 2018 ж. жұмыссыздар саны 443 644 болды, орташа көрсеткіш 4,9% сәйкес.

2018-2020 жылдары республика мектептерінде (2238) педагогикалық қызметкерлер арасындағы сауалнама нәтижелеріне назар аударсақ, «қазіргі уақытта ересектерге білім беру керек пе?» деген сұраққа 12 200 респонденттің 6983-і (57,2%) «ия» деп жауап берсе, 4644 -і (38%) «әрине»; 531 –і (4,4%) - «жауап беруге қиналамын»; 42 адам (0,3%) – «келіспеймін»

деп жауап берді. Демек, педагогикалық қызметкерлердің басым бөлігі қазіргі уақытта ересектерге білім беру қажеттігін қабылдайды.

Ересектер үшін өзінің күшті жақтарын ашудың дара жолы - кері байланысқа талдау жасау. Кері байланысты талдауды ХІҮ ғ. неміс теологі ойлап тапты, одан 150 жылдан кейін Ж.Кальвин мен И.Лойола өз тәжірибелеріне енгізді. Табысты мансап жоспарланбайды. Адамдар мүмкіндіктерге даяр болған кезде ғана олар дамытылады, өйткені ересек адам өзінің күшті жақтарын, жұмыс әдістерін және өзінің құндылықтарын біледі. Басқару қарым-қатынастар үшін жауапкершілікті талап етеді [6]. Андрагогикалық білім беру миссиясы - Қазақстанның үшінші жаңғыру контексінде адами капиталды дамытудың қайнар көзі болып табылатын ересек тұрғындардың кәсіби, әлеуметтік және тұлғалық өзін-өзі жүзеге асыру мүмкіндіктерін тиімді жүзеге асыруға мейлінше жағдай жасау.

Тұжырымдаманың мақсаты ересек тұрғындардың бүкіл өмір барысындағы дағдарысты кезеңдерде де қосымша/кәсіби білім алуға деген азаматтық құқығын жүзеге асыруға қажетті жағдайларды құруды дамытуға бағытталады. Тұжырымдаманың міндеттерінің шоғыры ересек тұрғындардың бүкіл еңбек іс-әрекетінің барысында қажетті, тіршілікте маңызы жоғары басымдық болатын біліктілікті игеруге қол жетімді және қолайлы мүмкіндіктерді құруға ықпал ету; ересек тұрғындардың функционалды, қаржылық және цифрлық сауаттылығын жақсарту және түйінді құзыреттерін қалыптастыру жағдайларын жасаудың тетіктерін реттеу; ересек тұрғындардың әр түрлі категорияларының тұлғалық әрі әлеуметтік өсуі мен өзін-өзі анықтау мен өзін-өзі ересек ретінде жүзеге асыруын қамтамасыз ету үшін андрагогикалық білім беру саласының ақпараттық және технологиялық, ресурстық инфрақұрылымы мен инновациялық технологияларын дамытуды қамтиды.

Тұжырымдаманы жүзеге асыру келесі қағидаларға негізделеді: андрагогикалық білім беру траекториясын дараландыру; андрагогикалық білім беруді ересектердің тәжірибесіне негіздеу; андрагогикалық білім берудің үздіксіздігі; андрагогикалық білім берудің қолжетімдігі; андрагогикалық білім беру бағытында мемлекеттік саясаттың экономика, өндіріс, денсаулық сақтау және әлеуметтік қорғау, ақпарат және мәдениет, спорт және туризм т.б. салалардың даму бағыттарымен үйлесуі; андрагогикалық білім берудегі мәдениеттанулық ұстаным - орта ретінде түсінілетін мәдениет контекстіндегі жеке тұлғаны оқыту мен оқытуды, тәрбиелеу мен өзін-өзі тәрбиелеуді, өзін-өзі ұйымдастыруды қамтамасыз ету, жалпыадамзаттық, жалпыұлттық және аймақтық құндылықтар арқылы жеке тұлғаның өсуі; андрагогикалық білім берудегі жеке-тұлғалық тәсіл принципі — әрбір тұлғаның бірегейлігіне, оның білім беру тиімділігінің жоғары көрсеткіші ретінде даму және өзін-өзі дамыту процесінде мәдени бірегейлендіруге қажеттілігі, тұлғаның шығармашылық әлеуетін дамыту үшін жағдай жасауға бағдарлау; андрагогикалық білім берудің құндылық-

мағыналық бағыттылық принципі-әрбір тұлғаның өз білімінің мағынасын, өзін-өзі білімін, өмірдің мәнін, тұлғалық мағынасын игеру үшін жағдай жасауға бағыттылығы; андрагогикалық тұғыр андрагогтың гумандық педагогика парадигмасының мақсаты мен құндылықтарына сәйкес анықталған және саналы түрде қабылдаған бағдары; инклюзия білім алуға ерекше қажеттілігі бар тұлғалардың әр түрлі қажеттіліктері мен дара ерекшеліктеріне білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларын бейімдеу арқылы кәсіптік білімге қол жеткізу ұстанымы; үздіксіз, тұлғаға бағдарланған, субъект- субъектілі білім беру ұстанымы; ересек оқушымен оның өзінің тұлғалық мотивациялық шеңберін өзгерту мақсатында белсенді субъект-субъектілі ынтымақтастық ұстанымы; кіріктірілген білім беруді дамытудың негізі ретінде кәсіби өзара әрекеттестік ұстанымы; білім алуға ерекше қажеттілігі бар ересек оқушылардың психофизиологиялық ерекшеліктері мен бұзылулардың компенсациясын ескеру ұстанымы; модельдеу, түсіну және тәжірибе арасындағы дұрыс теңгерімді қолдау ұстанымы.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының Конституциясы (<https://adilet.zan.kz/>).
2. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы <https://adilet.zan.kz/kaz/doc>
3. Тоқаев Қ.К. Сындарлы қоғамдық диалог - Қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі. Мемлекет Басшысының 2019 жылғы 2 қыркүйектегі Қазақстан халқына Жолдауы. <https://adilet.zan.kz/>
4. Khakimov J. O., Daminov O. O., Omonova M. D. Q. Self-Development Of Subjects Of Pedagogical Interaction As An Essential Characteristic Of Pedagogical Innovations //The American Journal of Social Science and Education Innovations. – 2021. – Т. 3. – №. 02. – С. 410-413.
5. Князева М.Л. Ключ к самосозиданию. - М.: Молодая гвардия. 1990. 255 с
6. Drucker P. F. Managing oneself. – Routledge, 2017. – С. 315-324.

Аннотация: В статье обосновывается актуальность андрагогического подхода в проблеме непрерывного образования взрослых, определяется принадлежность андрагогики к гуманистической пара-Дигме, рассматриваются различные методологические подходы как теоретическое и практическое обеспечение андрагогической теории образования взрослых, формулируются принципы андрагогического образования. Андрагогию следует понимать как науку о личном самосознании человека на протяжении

всей его жизни. Как оказалось, часть людей продается в молодом возрасте. Современный ритм и инновационные технологии позволяют человеку открыться на всю жизнь. Учитывая психологические особенности, некоторые люди постепенно раскрываются и приобретают знания, опыт, навыки на протяжении всей жизни. Андрагогия способствует раскрытию личности, помогает найти свое место в жизни, реализует скрытые способности во взрослом возрасте в новом формате. Андрагогика относится к способу обучения, ориентированному на взрослых, которые склонны учиться по-разному, в зависимости от того, что они хотят знать. В отличие от детей, взрослые обычно ориентированы на выполнение заданий, независимы и ищут знания, связанные с их работой или жизнью. Взрослые также склонны к неформальному образованию, то есть к традиционному внеклассному чтению, и развивают привычку учиться на протяжении всей жизни. Таким образом, андрагогика предполагает, что у студентов с особыми образовательными потребностями, которые определенным образом могут удовлетворить взрослых инструкторов и разработчиков курсов.

Abstract. The article substantiates the relevance of the andragogical approach to the problem of continuous adult education, determines the belonging of andragogy to the humanistic paradigm, considers various methodological approaches as theoretical and practical support for the andragogical theory of adult education, and formulates the principles of andragogical education. Andragogy should be understood as the science of a person's personal self-consciousness throughout his life. As it turned out, some people are sold at a young age. Modern rhythm and innovative technologies allow a person to open up for life. Given the psychological characteristics, some people gradually open up and acquire knowledge, experience, skills throughout their lives. Andragogy promotes the disclosure of personality, helps to find your place in life, realizes hidden abilities in adulthood in a new format. Andragogy refers to a method of teaching aimed at adults who tend to learn in different ways, depending on what they want to know. Unlike children, adults are usually task-oriented, independent and looking for knowledge related to their work or life. Adults are also inclined to informal education, that is, to traditional extracurricular reading, and develop the habit of learning throughout life. Thus, andragogy assumes that students with special educational needs that can satisfy adult instructors and course developers in a certain way

FTAMP: 07.81.14

*Утегенов М.З¹., Шукеева А.Т. ², Тілеген Н³
Ш.Уәлиханова атындағы Кокшетау университеті*

МӘТІНДІ ТҮСІНУ МЕН ТАЛДАУДА INSERT СТРАТЕГИЯСЫН ҚОЛДАНУ

Аннотация: Инсерт-бұл оқу және жазу арқылы сыни ойлауды дамыту технологиясының әдісі (TRKMPP). Ол жаңа оқу ақпаратын зерттеудің басында қолданылады. Бұл не екенін түсіну үшін – сабақта инсерт, оның атауы ағылшын тілінен "тиімді оқу мен ойлаудың интерактивті танымдық жүйесі" деп аударылатын аббревиатура екенін білу жеткілікті. Оқу барысында студенттердің тарихи контексте кең мәтіндерді оқып, талдауда қиындықтар туындағаны анықталды. Әсіресе студенттерге тарихи оқиғаларды салыстыру, тарихи тұлғаларды бағалау, дереккөздердің құндылығын сипаттау қиынға соғады. Сондықтан тарихи контексте мәтінді түсіну және талдау екінші тіл сыныптары үшін өзекті мәселе болып табылады. Мәселенің пайда болуына әсер ететін ең маңызды фактор студенттердің көлемді мәтінді толық түсінбеуі болып табылады. Бұл мәселе Сыныпты бақылау нәтижесінде пайда болды. Сондай-ақ, мақалада студенттердің үлкен мәтінді түсінуін жақсарту үшін осы әдісті қалай дұрыс қолдану керектігі туралы мысал келтірілген. Бұл стратегияны зерттеу барысында тірек-қимыл жүйесінің оқыту кезінде үлкен маңызы бар екендігі анықталды. Яғни, сынып бұрын алынған білім мен дағдыларды есте сақтауға ықпал етеді.

Түйінді сөздер: Қазақстан тарихы, INSERT, Педагогикалық технология, Инсерт стратегияның авторлары Л. Л. Воган және Т. Х. Эстес.

Білім бере отырып, тиімді жолмен жаңа заман тұлғасын қалыптастыру әр ұстаздың мақсаты екені анық. Білім мазмұнын жаңартудың ғылыми негізіне оқушы белгілі бір қажетті біліктер мен дағдылардың иесі, оқу әрекетінің субъектісі, әр түрлі мәдениеттер мен өз көзқарасы тұрғысынан білімді, сауатты, өз ойын дұрыс әрі шебер жеткізе білетін, мәдениетті тұлға [1].

Әлемдік бәсекелестік заманында әрбір адамның білім сапасын, қабілеттік деңгейін, іскерлік мүмкіндігін анықтайтын адам ресурстарын дамыту мәселесі күн тәртібіне өткір қойылып, адамның білімі мен біліктілігі қазіргі кезеңде мемлекеттердің бәсекеге қабілеттілігінің ең маңызды көрсеткішіне айналып отыр. Бәсекеге қабілетті, интеллектуалдық күші жетік маман кадрлар болмай, әлемдік бәсекеге төтеп бере алатындай экономика дамымайды. Қай заманда да өркениеттің өрлеуі интеллектуалдық шығармашылық қабілеттің негізінде іске аспақ [2].

Қазақстан тарихы сабақтарында кіріктірілген оқу бағдарламасы бойынша тарихи концептілерге негізделген оқытуды жүзеге асыру

барысында дереккөздердегі ақпаратпен жұмыс істеу негізгі аспектілердің бірі болып табылады. Себебі, сабақта кез-келген мәтінді оқып түсіну және талдау оқушылар үшін негізгі мәселе болып табылады. Оқыту барысында оқушыларда тарихи контекстегі ауқымды мәтіндерді оқып түсінуде және талдауда қиындықтар туындайтыны анықталды. Әсіресе, оқушылар тарихи оқиғаларды салыстыру, тарихи тұлғаларға баға беру, дереккөздердің құндылығын сипаттау кезінде қиналады. Бұл қиындықтар жеке жұмыс жасау барысында «дәлел» тарихи концептісіне негізінде оқушылардың тарихи деректерді интерпретациялау дағдыларын дамытуда байқалады. Тарихи деректерді интерпретациялау үшін оқушы алдымен мәтінді жетік түсініп, талдауы қажет. Сондықтан тарихи контекстегі мәтінді түсіну және талдау екінші тілдегі сыныптар үшін өзекті мәселе. Мәселенің пайда болуына әсер ететін ең негізгі фактор оқушылардың ауқымды мәтінді толық түсінбеуі. Бұл мәселе сыныптарды бақылау нәтижесінде пайда болды. Аталмыш мәселені шешу үшін ғаламтор беттеріндегі педагогикалық ғылыми мақалаларға әдеби шолу жүргізілді. Бұдан шыққан қорытынды: туындаған мәселені шешу үшін мәтінмен жұмыс жасау әдістерінің бірі INSERT стратегиясын қолдануды жоспарланған болатын. Бұл стратегия ауқымды мәтіндерді түсінуге және талдауға, соның нәтижесінде интерпретация жасайтынын болжадық. Әдебиеттерде бұл стратегия тиімді оқу технологиясы деп аталады, сонымен қатар инсерт-сыни ойлауды дамыту технологиясының бір тәсілі деп көрсетілген. Инсерт стратегиясын Л. Л. Воган және Т. Х. Эстес әзірледі. Инсерт аббревиатурасы-ағылшын тілінен төмендегідей мағынаны білдіреді:

I - interactive (интерактивті немесе интербелсенді).

N - noting (танымдық).

S - system for (жүйе).

E - effective (тиімді).

R - reading (оқу үшін).

T - thinking (және ойлау үшін).

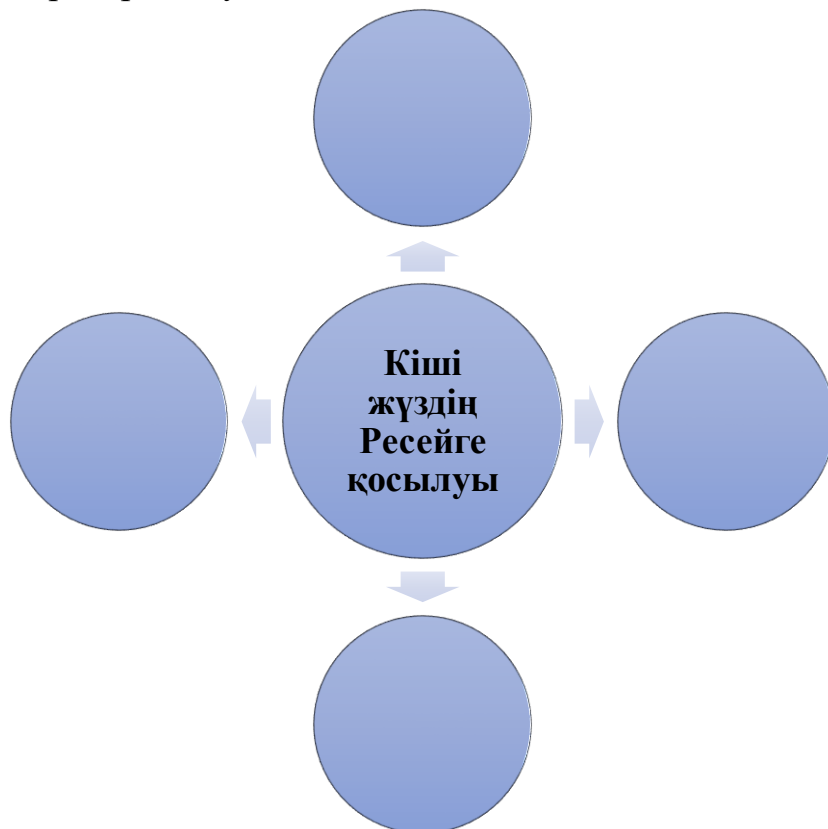
Яғни "мәтінді тиімді оқуға арналған таңбаның инновациялық жүйесі" деп аударуға болады. Бұл стратегия бойынша жұмыс процесінде жаңа білім туады.

Инсерт стратегиясы бойынша мәтінмен жұмыс оқушылардың тарихи контекстегі ауқымды мәтіндерді тұтастай түсіну және талдау дағдыларын дамытады. Осы әдіс арқылы білім алушының сыни ойлау дағдыдалын жетілдіруге болады. Сыни ойлау – ашық қоғам негізі. Сыни ойлау деген – әр жеке тұлғаның кез – келген жағдайдағы мәселені ойлап, зерттеп қорытып, өз ойын еркін ортаға жеткізе алуы. Сыни тұрғыдан ойлау, өзіндік, жеке ойлау болып табылады [3].

Біріншіден, тақырып негізінде жасалған мәтін инсерт стратегиясының қағидаларына сәйкес келуі шарт. Мұғалім мәтінге назар аударуы қажет. Бұл математикалық және химиялық, сондай-ақ философиялық, дүниетанымдық мәтіндер болмауы тиіс. Мәтін көлемі-екіден жеті бетке дейін болуы керек.

Екіншіден, оқушылар жұмыс басталар алдында осы тақырып бойынша білімдері болуы тиіс. Сіз оқушылардың жаңа тақырып бойынша бұрын естігендігіне, осы тақырып бойынша кездесетін кейбір ақпараттың оқылғанына сенімді болуыңыз керек. Мысалы, егер сіз "Кіші жүздің Ресейге қосылуы" тақырыбы бойынша Қазақстан тарихы сабағын өткізсеңіз, онда оқушылар Әбілқайыр хан туралы, оның Жоңғарларға қарсы күресі мен Кіші жүздегі саясатын білуі шарт және бұл инсерт стратегиясы негізінде жасалған мәтінде көрініс табуы қажет.

Келесі кезекте осы тақырып бойынша (осы тақырып бойынша бар білімдерді өздігінен өзектендіру) білгендердің барлығын жазып алуды ұсыныңыз. Содан кейін, жұпта, диалогтік оқыту негізінде олардың осы ақпаратпен алмасуын сұраңыз, дифференциация қағидасы бойынша қабілеті жоғары оқушы мен қабілеті төмен оқушыны бір жұпқа отырғызуға болады. Бұл жерде қабілеті жоғары оқушылар үлгерімі төмен оқушыларға қолдау көрсететіні негізге алынды. Және де оқытуда тірек-сызбалардың маңыздылығы жоғары екені анықталды. Яғни класстер бұрынғы алған білімдері мен дағдыларын еске түсіруге ықпал етеді. Бұл-уақыттың артық шығыны емес, өйткені жұмыс барысында балалар сабақ тақырыбына зейін аударады, әрі қарай оқу бағытын анықтайды.

Бұл стратегия бойынша мәтін 4 категорияға бойынша «V», «+», «-», «!» белгілері арқылы жіктеледі. Жіктеу барысында оқушының әрекеті төмендегідей іске асады:

«V»-бұрыннан білемін.	Яғни, оқушы өзінің бұрынғы меңгерген білімдерін дәлелдейді және пысықтайды;
«+»-жаңа білім.	Оқушы мәтіннің ішінен барлық жаңа ақпаратты белгіліп, оның мазмұнына назар аударады;
«-»-түсініксіз.	Оқушы түсініксіз ақпаратты, соның ішінде тарихи тұлғаларды, мерзімді, оқиғаларды, статистикалық мәліметтерді және терминдер мен ұғымдарды белгілей отырып, ақпаратқа назар аударады;
«!»-таң қалдырды.	Оқушы деректерді белгілей отыра, өзінің эмоциялық сезіміне әсер еткен оқиғаларды белгілейді. Бұл өз кезегінде оқушының ұзақ мерзімді есте сақтау қабілетін дамытады.

Педагогикалық технология – дара тұлғаны қалыптастыруға педагогикалық ықпалдарды ұйымдастыру қажеттілігінен туындаған өзара байланысты процестер [4]. Қазіргі уақытта Қазақстанда білім берудің өзіндік жоспары, ұлттық үлгісі қалыптасуда. Осыған орай, оқушының тұлғалық дамуына бағытталған жаңа оқыту технологиялары пайда болуда. Солардың бірі ретінде жоғарыда айтып өткен инсерт әдісі.

Жалпы инсерт стратегиясы, мәтінді түсіну мен сыни ойлаудың кез келген басқа тәсілі сияқты, үнемі пайдалануға жақсы. Мұғалімдер сабақ құрылымына қандай да бір педагогикалық амалды енгізуден бастап, «балалар түсінбеді», «көп уақыт алады», «нәтиже жоқ» және т.б. сияқты нәрселерді дәлелдей отырып, одан тез бас тартады. Бірақ бұл жаңадан бас тартуға себеп емес. Қысқа мәтіннен бастаңыз, алдымен «білемін» - «жаңаны білдім» деген екі бағаннан бастауға болады, содан кейін мәтінмен жұмысты күрделендіруге тырысыңыз. Инсерт-оқушыларды үлкен мәтіндерді ұғынуға дайындай отырып, меңгерген білімдерін өмірде де қолдануға ықпал етеді. Бұл өз кезегінде оқушының функционалдық сауаттылығын жетілдіреді.

Әдебиеттер:

1. Ешанова Г.Сұлтанбек Қожахметовтің жеке тұлғаның дамуына бағытталған ой- пікірлер// Қазақстан жоғары мектебі. -2006.-№1.96-99 б.
2. Нағымжанова Қ.М. Бастауыш білім берудегі жаңа технологиялар: Оқу құралы - Өскемен, 2005
3. Ташенова А. Сын тұрғысынан ойлауды оқу мен жазу арқылы дамыту //Білім-Образование .-2006. -№2.15-18 б.
4. Қисымова Ә.Қ., Увалиева Т.Ж. Оқыту технологиялары. – Алматы. 2007, 204 б.

Аннотация: Инсерт-метод технологии развития критического мышления

посредством чтения и письма (TRKMPP). Он используется в начале изучения новой учебной информации. Чтобы понять, что это такое-инсерт на уроке, достаточно знать, что его название-аббревиатура, которая переводится с английского как "интерактивная познавательная система эффективного обучения и мышления". В процессе обучения выяснилось, что у студентов возникли трудности с чтением и анализом обширных текстов в историческом контексте. Особенно студентам трудно сравнивать исторические события, оценивать исторические личности, описывать ценность источников. Поэтому понимание и анализ текста в историческом контексте является актуальной проблемой для классов второго языка. Важнейшим фактором, влияющим на возникновение проблемы, является неполное понимание студентами объемного текста.

Abstract: Insert is a method of technology for the development of critical thinking through reading and writing (TRKMPP). It is used at the beginning of learning new educational information. To understand what an insert is in a lesson, it is enough to know that its name is an abbreviation that translates from English as "an interactive cognitive system of effective learning and thinking". During the training, it became clear that students had difficulties with reading and analyzing extensive texts in a historical context. It is especially difficult for students to compare historical events, evaluate historical figures, and describe the value of sources. Therefore, understanding and analyzing the text in a historical context is an urgent problem for second language classes. The most important factor influencing the occurrence of the problem is the incomplete understanding of a voluminous text by students. This problem occurred as a result of observing the class. The article also provides an example of how to properly use this method to improve students' understanding of a large text. During the study of this strategy, it was found that the musculoskeletal system is of great importance in training. That is, the class contributes to the memorization of previously acquired knowledge and skills.

МНРТИ 14.85.32

*Torybaeva G.A.
University of International Business
2nd year undergraduate*

ANALYSIS OF METHODS OF TEACHING THE DISCIPLINE ON THE EXAMPLE OF SCHOOL EDUCATION

Abstract. The growth and prosperity of any country, its place in the civilized world depends on the level and direction of development of its national education system.

The main purpose of education is not to explain and memorize the theory, but to teach critical analysis. In the age of globalization, students want everything to be fast.

Theoretical knowledge in the country plays an important role in training good specialists, that is, it has a solid foundation. The building with a strong foundation has been preserved for centuries.

According to other research, changes have a significant impact on the attitude of the teacher. This is due to the peculiarities of the teacher's teaching, involving practice and theory in the classroom. For example, teachers know the rules well, but are unable to put them into practice in the teaching process.

At the same time, it has been proven that the professional development of teachers as a strong initiative in educational practice affects the self-confidence, independence and progress of students. Action-based research was selected to understand and develop teachers' professional development, their own and students' needs. Most importantly, effective teaching improves communication between teacher and student and leads to the exchange of needs and ideas. Teachers identify new needs by taking a test and matching the test answers to the students' answers.

During the research, teachers identify the pros and cons of their work in educating students, their role in it. Curriculum-related research provides general recommendations on the importance of contextual change from the perspective of teachers in the institution and the learning environment.

Action-based research develops the content of reflexive learning in the learning environment through the student's reflexive learning and adaptation to the process of professional development. Participants must move from distance to unity, openness and exchange of experience, from insecurity to self-confidence, responsible learning and education.

Action-based research reveals an understanding of the many barrier contexts and individual barrier elements that contribute to real change in the development of professional skills and the professional development of learners. According to the paradigm of teacher professional development, the basis of teaching and learning should always be focused on continuous development and adaptation in the use of alternative activities as an individual and meaningful part. The teaching and learning process in the development of teachers should be based on a special, individual plan, and it should be constantly improved and updated.

Meta-modern approaches promote adaptability, reflexivity and communicative interaction in the learning environment. From this point of view, action-based research and meta-modern orientation is a useful process, as it is a modern approach that supports the reflexive paradigm in teacher development. This area focuses on the actual experience in the learning environment without breaking down the experience into useful or related tasks. Thus, it is considered useful in changing school culture and developing self-regulatory skills that meet the specific needs of students. Action-based research not only provides teachers with a modern perspective, but also allows them to evaluate and act on their own attitudes during teaching. Its theoretical basis is based on the need to understand the doctrine as the initiator of contextual and

permanent changes in the value of emancipation and taking into account the interaction of individuals in the social environment.

Theoretically, we should emphasize the importance of reflection in self-understanding. As Gadamer puts it, "The image that preceded the reflection doesn't make sense, because we can't tell what's going on behind us." Thus, it is impossible to improve the reflexive practice of teachers in the implementation of new ideas in the development of their professional potential for professional development without freeing them from the technical implementation of the curriculum.

Teachers cannot feel responsible unless they are empowered to make responsible decisions based on students' needs and are forced to use new approaches. Implementing action-based research is not an easy task. Because reflection must be real and action and reflection must be real, and the relationship between action and reflection must be based on the pedagogical autonomy of teachers. This increases the self-awareness of teachers.

One of the ultimate goals of education is to ensure that students apply the knowledge, skills and values of school in real life. Instead of filling in the blanks that come up every year, teachers need to know about the people they are educating. On the contrary, the ultimate goal of global education is the need to create a platform that allows students to bring their lives into the classroom. In the twenty-first grade, various components are considered that are necessary for effective communication in order to adapt teaching and learning strategies. Here, students connect real life with the content of school education and strive for in-depth knowledge, and teachers provide students with high-level thinking skills in a natural and realistic process.

In today's digital age, students have many resources that they can formally or informally choose between knowledge, skills, and values. Thus, teachers should be not only disseminators of knowledge, but also teachers should be open to share their thoughts on the educational platform and share their strengths with students. In addition, teachers create methods and environments for students to interact and communicate to solve problems and everyday moral conflicts. The concept of strong sharing is very important, and when the limitations of the teacher playing a key role are low, students tend to listen to each other and engage in dialogue.

A student does not enter school as an empty passenger. They are formed when their own knowledge, skills and values are constantly evolving and asking questions. It is natural for different learners to develop leadership through a two-way process. If students do not have enough knowledge, they can be supervised by teachers. Active communication forms different forms of thinking, students develop their own ideas that develop creative and high-level thinking skills.

Following Vygotsky's example, when a student receives instruction from an educated person in a particular situation, his new idea, knowledge or skills are instinctively accepted and he can make his own decision without anyone's help whenever he solves such a situation and problem.

Feedback from students' opinions and experiences is the most important need. No curriculum can be made available to students without their participation.

Mastering an effective curriculum does not guarantee the quality of education in the classroom. It is necessary to use a real-life moral dilemma to train teachers, provide information and ensure the implementation of practical lessons. Most importantly, the concept of virgin change requires the use of this approach in all aspects of the classroom.

At present, the education of students individually and in groups is developing as an educational direction. It is necessary to ensure the self-professional development of students through the use of the method of SDS in their formal and informal learning process. As the culture of learning and education is taught through the daily real-life dilemma of both parties, they apply new topics.

It was found that the use of the CDM approach as a teaching tool is interesting, interactive, collaborative and meaningful. Interest here motivates, draws attention, or inspires students; encourages the use of different, complex, stimulating and interesting activities. The important thing here is to relate the importance, meaning, or purpose of human life to the lives of the students in the classroom. The effectiveness of education and training can be increased not only through classroom work, but also through project work.

In 21st century education, teachers not only teach students to think critically and creatively, but also to teach them strategically and visually, emphasizing the importance of thinking-based learning. In the context of education, using creative thinking methods, the CCB pays special attention to the types of thinking methods that directly affect the development of high-level thinking skills. In order to meet the challenges of the twenty-first century, modern classroom pedagogy must incorporate CNS technologies into the content of teaching. In addition, teachers need to be trained on how to use the teaching methods of the CBT, as: a) the improvement of students' reading skills is achieved by expanding the professional skills of teachers; b) it is difficult to determine how and where to use the technique in the curriculum. This study aims to consider theories, methods and practices in the use of CBD in education and training. In addition, the training of vocational training is aimed at increasing the ability of students to think creatively in the educational process at the university. Achieving these skills will enable teachers to apply CBT methods to their classrooms based on the experience of improving students' thinking skills around the world.

Historically, the development of thinking in education and teaching is an ancient tradition, especially in Greek and Islamic philosophy, the principles and logic of Islamic law. Thus, students are passive participants in the whole learning process and are rewarded for their correct answers, punished or forgiven for their incorrect answers.

In 1959, Alan Newell and Herbert Simon introduced the General Problem Solving (GPM) method. The PPP model was implemented as a process of universal learning and cognitive thinking. Barriers to education and training were discussed in the model of PPP and the basics of IQ training. It was found that the use of many approaches in the development of thinking in teaching is not initially successful. At the same time, teaching is not effective when the nature of thinking is very abstract.

The effectiveness of thinking development training is realized in specific physical parameters and social situations, and without the necessary reading and writing skills, the basic education that teaches thinking techniques will not be effective.

In the 1970s and 1980s, the study of thinking as a cognitive process began to be effectively organized and directed students to deeper thought processes. Students were not considered passive participants in the learning process.

In the 1950s, task-oriented education was developed to overcome the inadequate results of traditional methods of teaching and learning in the classroom. Task-oriented education serves as an alternative method of teaching in many ways. Task-oriented education has been used by some students in the organization of education in various specialties.

In the field of thinking, teachers not only teach students, but also teach them to learn strategically and visually, how to use different forms of creative thinking in the learning context. Such an approach involves a variety of thinking skills, such as comparison and comparison, decision-making, detailed consideration, complex thinking in solving simple-complex problems.

Many Traditional Lessons for Teachers Using Bloom's Taxonomy, we can creatively teach students eight ways to learn about testing or exam questions. For example, students may be asked to provide some information in the categories of recall. When using the category of comprehension, it may require the assimilation of the main idea through the description and generalization. At the application level, students may be instructed on how to use their internal knowledge in other situations. It is important to note that such a learning style is ideal for task-oriented teaching methods.

When using a task-based approach, the teacher is not actively involved in the lesson, but asks students to answer a few questions using Bloom's taxonomy. The teacher must ensure that students acquire the skills needed to complete the task successfully. And if students fail to do so, the teacher should teach students to use the analytical capabilities of Bloom's taxonomy creatively. In general, this method is mainly orientation: it teaches students to orient themselves, to develop, to prove their ideas. Allows students to use the experience they have gained in the future.

In other words, thinking based on interactive practice helps students develop thinking skills, work together, or solve individual problems or tasks. An effective thinking-based education class develops important skills for students to acquire knowledge, work together, think critically, and solve problems. Task-oriented classroom teachers use computer and information technology to help students focus on solving many problems on their own in the ongoing creative development of themselves. Ultimately, this method focuses teachers and students on the research material. This is very important. This is because students master the content of education or have the opportunity to focus not only on the specific information and knowledge they teach during the learning process, but also on the experience.

The task-oriented approach seeks to increase knowledge, competence, deep motivation and the ability to solve problems through participation in the audience and

active group work. In this way, students have the opportunity to apply specific skills and apply them to future situations in order to learn on their own in the form of practice.

The model of education and learning in the twenty-first century shows students how to use not only computer-based education, but also various forms of creative thinking skills of students in the context of strategic learning. They call on the younger generation to shift to paradigmatic thinking by changing the way they think in everyday life.

Therefore, in critical thinking, people can test, evaluate and improve the quality of their thinking skills on different content and issues. Critical thinking in order to complete a task or solve a situation is a fundamental part of the content of education. These are considered as forms of rational, reflexive and analytical creativity. Today it is very important to develop students' thinking skills in the educational process. The development of thinking skills in teaching and learning in the classroom allows students to analyze and solve problems intelligently and reflexively. The CB-based curriculum includes specific episodes of thinking skills that include the planned, competent, purposeful use of appropriate thinking procedures and detailed, comparative and comparative thinking, simple-complex thinking in problem solving, and more. approaches. This process is designed to teach students to think rationally. He tries to think of how teachers can carry out the thinking activities they have planned. In order to form students as creative thinkers, it is necessary to develop the ability to teach the class teacher to think in the development of their professional skills.

The presence of a method of teaching based on TNO-tasks, which conducted training sessions in educational and methodical complexes, allows you to start practical thinking in the academic environment. According to research conducted by the CEC, the use of computer-based learning in teaching and learning has a positive effect on the development of students' thinking skills, especially in comparison with traditional methods.

TBL curricula are designed to enhance students' thinking skills in the classroom and outside the classroom as one of the best practices that can expand teachers' learning abilities.

Reflexive learning is an integral part of education. In teacher training programs, reflection is an invaluable tool that helps teachers, prepares them for work, becomes an independent evaluator of their work and continues to improve themselves and their practice after starting work. In this context, the reflexive activity of teachers is a tool to expand the professional capacity of teachers to manage their preparation for daily lessons and professional practice.

In-depth learning means not only remembering specific facts, but also teaching interesting content. In fact, in-depth knowledge establishes a close link between lessons and personal experience. In-depth learning also discusses how new features are presented through abstract models, how classroom ideas can be applied in real-life situations, and how new ideas are linked to students' previous learning.

Methods of developing students' cognitive activity based on the use of multimedia tools

It is necessary to teach students to use multimedia resources, to teach school subjects, and in the future to focus on the methods of development of cognitive activity and active learning of students in their professional activities.

In most cases, the most common method of teaching is the visual-explanatory method, which focuses on the content of knowledge in a certain system, visually and conveniently, from easy to difficult.

Active learning methods through the use of multimedia technologies allow the formation of knowledge, skills and abilities, by engaging students in active learning activities.

In the world practice, one of the ways to increase the interest of students in active and cognitive activities, to organize their activities independently - is collaborative learning. Students work in groups to create a plan of action, look for sources of information, ways to achieve a goal, assign roles, share ideas, and discuss. Thus, all students are actively involved in cognitive activities.

The basis of a student's activity is his intellectual, volitional, emotional mobility. The teacher needs guidance and correction. The content, type, methods and tools of educational material should be a motivating factor for learning, in accordance with the capabilities and potential of the student. The most important in pedagogical practice are organized cognitive methods of teaching. The design method is one of the ways to develop student creativity.

Using the design method:

- Practical, theoretical, cognitive significance of the results;
- Independent performance of actions;
- Identify the basic knowledge required for the project;
- Content structuring of the project section;
- Application of research methods;
- Identify research problems and objectives;
- Discussion of hypotheses, research methods;
- Data analysis;
- Decoration of the conclusion;
- Outcome, creative report;
- Execution of project tasks;
- Formation of a systematization of basic knowledge and skills, its application and development in the future;
- Development of the necessary motivation for the project and the need for in-depth study of knowledge;
- Activation of cognitive activities of students;
- Improving the creative abilities required to perform project tasks;
- There are basic requirements, such as improving the motivation to acquire new knowledge.

The design method is aimed at students to act independently. Targeted use of multimedia resources in the process.

Information resource method. The main method is the work of students with didactic books, textbooks, reference books, scientific literature. Currently, this source of information is a multimedia resource. The main advantage of this method is the ability to process learning information multiple times at any time.

The method of working with textbooks and multimedia resources is effectively used at school.

From a methodological point of view, electronic educational publications and resources and their components can be classified as follows:

- Educational (electronic educational publications that meet the requirements of the educational system in the formation of skills of knowledge, business, educational or practical activities, ie provide the necessary level of mastery of educational materials)

- Coaches (electronic educational publications that meet the needs of the educational system for the development and repetition of various business and crafts or memorization of past materials)

- Supervisor (electronic educational publications that meet the needs of the educational system for monitoring, measuring or self-monitoring of the level of mastering educational materials)

- Information retrieval and information-reference (electronic educational publications that meet the requirements of the educational system to present information on information systematization skills and business practices)

- Demonstration (electronic educational publications that meet the requirements of the educational system for the visualization of phenomena and processes for the study and development of objects)

- Simulation (electronic educational publications that meet the requirements of the educational system to study their structural or functional characteristics when imagining certain aspects of real life)

- Laboratory (electronic educational publications that meet the requirements of the educational system for distance testing on a real device)

- Modeling (electronic educational publications that meet the needs of the educational system in modeling for the study and development of objects, phenomena, processes)

- Computational (electronic educational publications that meet the requirements of the educational system for the automation of various tasks and other flow operations)

- Educational games (electronic educational publications that meet the requirements of the educational system in the creation of learning conditions in which the activities of students are carried out in the form of games)

- It's a game (electronic educational publications that meet the needs of the educational system for the development of students' free time, memory, organization of their activities, attention and other features)

- Communication (electronic educational publications that meet the needs of the educational system in the personal relationship between teachers, administration, students, parents, professionals, society and the organization of access to the required information resources for teachers and students)

- Integrated (electronic educational publications, consisting of a set of integrated tools that meet the needs of a wide range of educational systems).

Conclusion

The study of effective teaching methods gives impetus to the development of professional capabilities of teachers, the development of professional knowledge about learning outcomes. Teachers should be encouraged to further develop their professional beliefs and practices. For effective teaching, it is necessary to improve the professional skills of teachers and to describe the ability to become a reflexively experienced specialist.

The results of research on improving education have shown that the following strategies can be effective in teaching:

- Changes their practice by applying new ideas;
- Formation of common learning resources and the use of new methods;
- Exchange of knowledge and cooperation with colleagues;
- Discussion and communication on the subject;
- Improving the classroom atmosphere that motivates, engages and motivates students;
- Development of leadership skills;
- Be a reflexive teacher.

These approaches help to expand and develop the professional capabilities of teachers, as well as increase the effectiveness of students' knowledge.

Education is necessary to improve education as part of lifelong learning. Participation in professional trainings, seminars, conferences in order to increase the effectiveness of education and training improves the educational practice. This determines the importance and effectiveness of the learning outcomes.

Teachers should not be limited to formal education, they should look for additional content for continuing education. If teachers know their own functions, students will have a much better chance of self-knowledge. If teachers provide better quality education and sensible upbringing, the knowledge of students will be more productive.

My good relationship in the classroom allowed me to share my ideas and experiences with other teachers because I now knew it would work. Methods of teaching and learning in the twenty-first century must meet several reasons. First of all, education and training are conducted in a shared environment with social literacy on the four walls of the classroom.

Knowledge acquires not only the heart, but also the heart and actions. Introduction to internal education as a practical way of education is carried out by

involving students in the decision-making processes that take place in educational institutions and in the environment in which they spend their time.

Innovative and inventive requirements of the XXI century require new thinking skills and ways to develop it in teaching and learning in the classroom. Old-fashioned knowledge, skills, mindsets and concepts of knowledge are not enough to provide students with effective education and to allow them to use their knowledge effectively in a variety of situations. This means that new thinking skills and approaches in teaching and learning need to be structured in a way that allows students to “learn from learning” as the future of teaching in the twenty-first century, that is, because the learning environment is “external”. Thinking-based learning includes learning based on mega-cognitive, constructive models, and project-based learning includes other learning and learning perspectives, such as others. Professional development is characterized as joint training for the development of human abilities. This process can be organized in many ways, such as coaching, seminars and training, monitoring. Accordingly, there are differences between education and training. Education - provides theories, concepts, problems, and arguments in specific areas of knowledge to stimulate an individual's attitudes, beliefs, or behavior over a long period of time, while providing the knowledge and skills needed to motivate specific tasks.

In conclusion, Mirzhakyp Dulatov's words "The only support, the only hope is to study. Whether we achieve equality, preserve our people, or take our rightful place in the world, we can only do so through education. The bright star that leads to good is reading. The day of the ignorant is dark, the future is foggy. There is no doubt that the core of the development of civilization is education. Akhmet Baitursynov, a teacher of our nation, said: “Whatever the teacher is, the school will be like that, that is, if the teacher is educated, the children will be more educated from that school. So, first of all, the school needs a well-educated teacher who knows pedagogy and methodology.”

The XXI century is the century of education and technology. Targeted education is a matter of personal development. And the new way of education in accordance with these common European standards is the only way to the full development of the individual! Teachers' creativity, innovation, qualification, physiological and mental quality correspond to pedagogical professional knowledge. In the pedagogical direction, the interaction between teacher and student is important in achieving a high level of development in mutual development and cooperation.

In order for students to be successful in all areas of life in the 21st century, teachers need to work continuously to develop the necessary skills. Only educated teachers who love their subject, their profession and believe that the life of a teacher is powerful for a child, act within the framework of the updated curriculum. As our ancestors said, "Reading is like digging a well with a needle", only a versatile, creative, inquisitive teacher can be successful and achieve results. "To be educated is to be able to discover the unknown," al-Farabi said.

Taking into account Al-Farabi's words "Human goals are achieved through self-improvement", it is necessary to develop students' deep thinking, to speak, to think constructively, and to prove that they can use them effectively in life. I think teaching is a teacher's goal.

List of used literature

1. 21 ғасырға арналған оқытудың 21 түрлі ойлау дағдылары. Мисока үлгісі/қазақ тіліне аударған Н.Ү.Сайбекова. Алматы: ТОО «Bookprint», 2019-361 б.
2. ХХІ ғасырға 21 сабақ. Ювал Ноаһ Харари.
3. Педагогика әдістемесі. Sonika Rajan
4. Оқытушылық шеберлік. R.P.Pathak
5. Білімді ақпараттандыру және оқыту мәселелері. Бидайбеков Е.Ы., Гриншкун В.В., Камалова Г.Б., Исабаева Д.Н., Бостанов Б.Ғ.
6. Білім саласын зерттеулер жөніндегі оқу құралы: оны қалай түсіну, бағалау және пайдалану керек. Patricia A. Laueg
7. Бейресми және мультимедиалық жағдайда оқуды бағалау және құжаттау. Jay Lemke, Robert Lecusay, Michael Cole, and Vera Michalchik
8. Оқытушының кәсіби дамуын және тәжірибесін арттыратын мүмкіндіктер. Ismail Hussein Amzat, Nena P., Valdez Editors.
9. Педагогикалық зерттеудің халықаралық әдістері. Ruti Bala., Milija Gluhovic., Hanna Korsberg., Kati Rottger Editor.
10. Smart-обучение для развития профессиональной компетентности педагога. Методическое пособие. Петропавловск, 2018.

Аннотация. Рост и процветание любой страны, ее место в цивилизованном мире зависят от уровня и направления развития ее национальной системы образования. Основная цель образования состоит не в том, чтобы объяснить и запомнить теорию, а в том, чтобы научить критическому анализу. В эпоху глобализации студенты хотят, чтобы все происходило быстро. Теоретические знания в стране играют важную роль в подготовке хороших специалистов, то есть имеют прочную основу. Здание с прочным фундаментом сохранилось на протяжении веков.

Аңдатпа:

Кез-келген елдің өсуі мен өркендеуі, оның өркениетті әлемдегі орны оның ұлттық білім беру жүйесінің даму деңгейі мен бағытына байланысты. Білім берудің негізгі мақсаты-теорияны түсіндіру және есте сақтау емес, сыни талдауды үйрету. Жаһандану дәуірінде студенттер барлық нәрсенің тез болғанын қалайды. Елдегі теориялық білім жақсы мамандарды даярлауда маңызды рөл атқарады, яғни олардың берік негізі бар. Берік негізі бар ғимарат ғасырлар бойы сақталған.

ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В ОБРАЗОВАНИИ

МНРТИ 14.01.45

Стукаленко Н.М.

*ФАО НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Акмолинской области,
директор, доктор педагогических наук, профессор,
академик АПН РК, МАИН, МАЕ, Кокшетау, Казахстан*

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ИННОВАТИКА В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ САМОРЕАЛИЗАЦИИ ПЕДАГОГОВ

Аннотация: В статье рассматривается использование информационно-коммуникационных технологий в воспитательном процессе поможет не только детям в процессе обучения, но также принципиально меняет деятельность самого педагога. Видеофильмы, анимации, слайды, музыка, непроизвольно стимулируют внимание детей благодаря возможности демонстрации явлений и объектов в динамике. Использование мультимедийных технологий в ходе действия делает само мероприятие ярче и насыщеннее, увеличивает качество и результативность мероприятий различной направленности. Применение информационно-коммуникационных технологий в воспитательном процессе не замыкается лишь на использование компьютера как печатной машинки для подготовки каких-либо иллюстративных материалов. И не ограничивается только демонстрацией презентаций. Это использование всего потенциала цифровых образовательных ресурсов для достижения поставленных целей.

Также в статье упомянуто, что помощь в профессиональной самореализации педагогов и методическую поддержку в применении инноваций оказывает система повышения квалификации педагогических кадров «Өрлеу». Более того, описывается проделанная работа на территории Акмолинской области в области данной темы.

Ключевые слова: инноватика, педагогическая инноватика, инновационное обучение, компетентностный подход, дистанционное обучение.

Сегодня в Казахстане первоочередной задачей выдвигается повышение уровня образованности как важнейшего фактора развития общества – это один из главных приоритетов государственной политики. На наших глазах Казахстан ускоренно интегрирует в мировое образовательное пространство, полномасштабно погружаясь в поток инновационных процессов нового времени. Инновации в современном образовании грандиозны и многочисленны. Как разобраться в этой лавине инновационных направлений и технологий (глобальных, локальных, авторских...) современного педагогу, кому довериться, чему следовать и что именно реализовывать на практике?

Очевидно, что в Казахстане идет становление новой системы образования в контексте глобализации и интеграции с мировыми

стандартами. Происходящий процесс сопровождается существенными изменениями в педагогической теории и практике. Это обусловлено, прежде всего, тем, что в условиях обновления содержания образования возрастают требования к профессиональной подготовке педагога. Практика показывает, что обновление образовательной программы без одновременного обновления методики обучения снижает его эффективность. Модернизация образования заключается также в преодолении традиционного репродуктивного стиля обучения, в переходе к новой развивающей, конструктивной модели, обеспечивающей познавательную активность, самостоятельность мышления и функциональную грамотность обучающихся. Основным принципом организации образовательного процесса является ориентация на развитие личности обучающегося, вооружение его способами действий, позволяющими продуктивно учиться, реализовывать свои образовательные потребности, познавательные интересы и будущие профессиональные запросы. Решение данной задачи напрямую зависит от профессиональной компетентности педагогов, от высоты инновационного вектора их профессиональной самореализации [1]. Поэтому одной из важнейших задач развития образования в Казахстане является повышение профессиональной компетентности педагога.

В условиях модернизации образования и в контексте инновационной стратегии целостного педагогического процесса возрастает роль современного педагога как непосредственного носителя новаторских процессов. При всем многообразии технологий обучения: компьютерных, проблемных, модульных и прочих – реализация ведущих педагогических функций остается за педагогом. Это требует от него по новому организованной, масштабной подготовки, т.к. в деятельности учителя реализуются не только предметные знания, но и современные компетенции в области инновационной педагогики, психологии, технологий обучения, новых приемов воспитания, современных концепций национальной и мировой педагогической инноватики. На этой основе и формируется готовность к реализации педагогических инноваций.

Важным условием развития образования является профессиональная самореализация педагога, формирование его философской и педагогической позиции, методологической, дидактической, коммуникативной, методической и других компетенций. Работая по новым учебным программам, педагог должен осуществить переход от традиционных технологий к технологиям развивающего, личностно-ориентированного обучения, уровневой дифференциации обучения на основе компетентностного подхода, проектной и исследовательской деятельности, информационно-коммуникативным, интерактивным и ИТ технологиям в обучении [2].

Неотъемлемой составляющей профессионализма учителя принято считать его профессиональную компетентность. Под профессиональной

компетентностью понимается совокупность профессиональных и личностных качеств, необходимых для успешной педагогической деятельности. Поэтому понятие профессиональной компетентности педагога выражает единство его теоретической и практической готовности к осуществлению педагогической деятельности и характеризует его профессионализм. Сегодня профессионально компетентным можно назвать такого педагога, который на достаточно высоком уровне осуществляет педагогическую деятельность в инновационных условиях, достигает стабильно высоких результатов в обучении и воспитании учащихся, не боится инноваций, продуктивно осваивает их и творчески применяет.

Развитие профессиональной компетентности – это развитие творческой индивидуальности, формирование восприимчивости к педагогическим инновациям, способности адаптироваться в меняющейся педагогической среде. Все мы понимаем, что от профессионального уровня педагога напрямую зависит социально-экономическое и духовное развитие общества. Основная цель современного образования - соответствие актуальным и перспективным потребностям личности, общества и государства, подготовка разносторонне развитой личности гражданина своей страны, способной к социальной адаптации в обществе, началу трудовой деятельности, постоянному самообразованию и самосовершенствованию. А свободно мыслящий, прогнозирующий результаты своей деятельности и умело моделирующий образовательный процесс педагог является гарантом достижения этих задач. Его успешная профессиональная самореализация в условиях инновационной педагогической деятельности напрямую способствует высоким показателям полученных результатов и повышению качества образования в целом.

Кроме этого, необходимость в инновационной направленности педагогической деятельности в современных условиях развития общества, культуры и образования определяется рядом обстоятельств.

Во-первых, происходящие социально-экономические преобразования обусловили необходимость коренного обновления системы образования, методологии и технологии организации педагогического процесса в учебных заведениях различного типа, а сама инновационная деятельность педагогов, включающая в себя создание, освоение и использование педагогических новшеств, выступает средством обновления образовательной политики.

Во-вторых, усиление гуманизации содержания образования, непрерывное изменение объема, состава учебных дисциплин, введение новых учебных предметов требуют постоянного поиска новых организационных форм, технологий обучения, а в данной ситуации существенно возрастает роль и авторитет педагога в образовательной среде.

В-третьих, происходит изменение отношения педагогов к самому факту освоения и применения педагогических новшеств; ведь если раньше в условиях жесткой регламентации содержания учебно-воспитательного

процесса педагог был ограничен не только в самостоятельном выборе новых программ, учебников, но и в использовании новых приемов и способов педагогической деятельности, а инновационная деятельность сводилась к использованию рекомендованных сверху новшеств, то сейчас она приобретает все более избирательный исследовательский характер. Именно поэтому важным направлением в системе образования становится анализ и оценка вводимых инноваций, создание условий для их успешной разработки и применения.

Современной образовательной системой накоплен богатый опыт различных нововведений, которые реализуются в конкретной педагогической деятельности. Как показывает практика, профессиональная подготовка педагога не заканчивается в стенах учебного заведения, она продолжается на протяжении всего периода профессиональной деятельности. Непрерывность профессионального образования педагога является необходимой предпосылкой развития его творческих способностей, интегративным элементом и условием постоянного развития инновационного педагогического опыта. Рост профессионального мастерства и инновационно-педагогической культуры учителя идет более интенсивно, если индивидуальный инновационный опыт осмысливается и соединяется с социальным и профессиональным опытом, если в педагогическом коллективе поддерживаются и поощряются индивидуально-творческие профессиональные поиски инноваций и их применение.

Инновационный подход к обучению - это попытка преодоления формализма, авторитарного стиля общения, поворот к личности обучаемого, поиск условий для раскрытия его творческого потенциала.

Инновационное обучение является обучением нового типа. Оно построено на активизации эмоциональной сферы учащихся, позволяет включить всех обучаемых в процесс познания на максимальном для каждого уровне успешности и перевести учебную деятельность на новый, более творческий уровень. Инновационное обучение изменяет характер педагогической деятельности и познавательной деятельности учащегося, так как изменяются цели учебно-воспитательного процесса и обучающийся становится активным субъектом учебной деятельности. Инновационное обучение – это обучение, в котором объединено все новое, прогрессивное, представляющее ценность для всех участников образовательного процесса. Это новый уровень обучения, своеобразная ступенька к личностно-ориентированному обучению, в котором не только находят свое лучшее отражение традиционные, нетрадиционные, проблемные занятия, в ходе которых используются новые методы, приемы, технологии, получившие широкое распространение. Инновационное обучение представляет собой новый уровень профессионального мастерства педагога, хорошо знающего не только методику преподавания, но и современные инновации, умеющего

внедрять все лучшее в учебно-воспитательный процесс, творчески подходящего к этому процессу и активно занимающегося самообразованием.

Педагогическая инноватика – это авангардная отрасль научно-педагогического знания, учение о неразрывном единстве и взаимосвязи трех основных педагогических процессов в сфере образования: создание нового, его освоение (восприятие, освоение) и применение новшеств. Другими словами, предметом инноватики является изучение единства создания, освоения и применения новшеств, т.е. инноватика в образовании представляет собой инновационный процесс в системе образования и обучения, инновационную деятельность, новшество, образовательную среду, в которой происходят инновационные процессы. Инновационные процессы рассматриваются в различных аспектах: социально-экономическом, психологическом и организационно-управленческом. От этих аспектов зависит тот общий климат, те условия, в которых инновационные процессы происходят и которые либо препятствуют, либо способствуют развитию инноваций. Инновационная деятельность есть не что иное, как комплекс принимаемых мер по обеспечению инновационного процесса на том или ином уровне образования. Новшества в образовании представляют собой творческую проработку новых идей, принципов, в отдельных случаях доведение их до типовых проектов с условиями адаптации и применения.

Одним из важнейших слагаемых профессиональной компетентности учителя является всецелое принятие им ведущей идеи педагогической инноватики, основанной на гуманистической психологии, представляющей личность как неповторимую индивидуальность и высшую ценность, которая обладает иерархией потребностей в безопасности, уважении, признании и любви. Высшей потребностью личности является потребность в реализации своих возможностей. Большинству людей свойственно стремление стать внутренне состоявшейся, востребованной обществом личностью. Полноценно функционирующий человек открыт для всех источников знания, способен выбирать из возможных вариантов поведения то, что отвечает его природе. Он открыт для изменения и готов к личностному росту, саморазвитию. Создание благоприятного морального климата в коллективе, принятие человека таким, какой он есть, положительное отношение к нему, будут способствовать развитию уверенности, ответственности, активности и направлять на самоанализ, рефлекссию и инновационную деятельность. Современные методы обучения уделяют особое внимание учёту индивидуальных особенностей и потребностей человека, поскольку успех учителя в их удовлетворении может позитивно повлиять на успеваемость обучающихся [3].

Профессиональная компетентность педагога самым существенным образом оказывает влияние на формирование личности обучающихся. Инновационная педагогика нацеливает на то, что педагог должен быть не просто транслятором готовых знаний, а их активатором и катализатором. Для

понимания учащимися программы, они должны активно вовлекаться в учебный процесс, а не пассивно потреблять информацию. Важно, чтобы учащиеся имели возможность участвовать в действиях, которые позволяют им работать и обрабатывать полученные знания и развивать свои навыки. Современные методы инновационной педагогики направлены на то, что педагог должен не преподносить истину, а учить её находить. Необходимо научить обучающихся критически мыслить, работать с различными информационными источниками и справочными материалами, применять цифровые технологии.

Воспитать человека с инновационным типом мышления, способного успешно реализоваться в жизни, разрабатывать и применять новые идеи могут только педагоги, обладающие высоким уровнем инновационной культуры, что входит в современное понимание профессионализма. При этом в понятие «профессионализм» входят не только профессиональная, коммуникативная, информационная и прочие составляющие компетентности, но и личностный потенциал педагога, система его профессиональных ценностей, его убеждения, установки, дающие качественные образовательные результаты. В современных условиях требования к профессиональной компетентности учителя предъявляет не только новый образовательный стандарт, но и время, в котором мы живем. И перед каждым учителем поставлена сложная, но решаемая задача – соответствовать требованиям времени. Таким образом, формирование готовности педагогов к инновационной деятельности, основанной на умелом сочетании методик, приемов, инновационного подхода в обучении и воспитании, в применении педагогических технологий в обновленном образовательном процессе требует от него высокого уровня соответствующих компетенций и стремления к постоянному самообразованию [4].

Огромную помощь в профессиональной самореализации педагогов и методическую поддержку в применении инноваций оказывает система повышения квалификации педагогических кадров «Өрлеу», которая является гибким звеном общей системы непрерывного профессионального образования, мобильно откликающимся на запросы общества. Оставаясь верным профессиональным интересам педагогов региона, Институт повышения квалификации по Акмолинской области находится в тесном сотрудничестве со всеми структурами системы образования в регионе, играя ведущую роль не только в повышении квалификации педагогов, но и сопровождая их на каждом этапе профессиональной деятельности, помогая в применении инноваций.

Новые вызовы актуализировали необходимость поиска новых путей поддержки педагогов. Одной из особенностей современной системы образования является ее мобильность - умение перестраиваться в соответствии с требованиями времени. В этом смысле Национальная система повышения квалификации «Өрлеу» явила собой пример умения в короткий

период находить решения, адекватные вызовам времени. Пример тому - реализация беспрецедентного проекта профессиональной поддержки педагогов в период дистанционного обучения под названием «Эстафета лучших педагогов страны в рамках виртуального образовательного маршрута». Организованная в 2020 году работа открытого Образовательного канала АО «НЦПК «Өрлеу» в YouTube, размещение в широком доступе многотысячного цифрового контента видеоуроков по всем школьным предметам на двух языках обучения на весь 2020-2021 учебный год не имеет аналогов в национальном образовательном пространстве. Только Акмолинским филиалом совместно с педагогами области подготовлено почти 700 видеоуроков на двух языках обучения.

Дистанционное обучение представляет собой мировую инновацию в современном образовании. В течение всего периода дистанционного обучения Акмолинский ИПК оказывал педагогам области профессиональную поддержку и методическую помощь в организации образовательного процесса в новом формате. Многообразие форм методической помощи в системе повышения квалификации, проведение курсовой подготовки и межкурсовых мероприятий: онлайн-семинаров, вебинаров, панельных дискуссий, web-конференций, консультаций, форумов, диалоговых площадок по актуальным проблемам дистанционного обучения – всё это направлено на совершенствование педагогического мастерства учителя в реализации нового формата обучения. Обязательной составляющей методической помощи является обучение педагогов использованию разнообразных цифровых ресурсов, инструментов и сервисов, Интернет-платформ при организации дистанционной и смешанной форм обучения. Достаточно сказать, что во всех этих мероприятиях приняли участие более 14 тысяч педагогов региона.

В межкурсовой период с целью развития профессионального мастерства педагогов было проведено несколько десятков мероприятий республиканского и областного уровня для педагогов области, в том числе из сельской местности. Среди актуальных тем - «Эффективные пути применения ИКТ в условиях дистанционного обучения», «Использование виртуальных досок в работе педагога», «Современные web-технологии в образовании МКШ: значение, возможности, реализация», «Эффективные методы использования ИКТ в образовательном процессе», «Цифровой инструментарий педагогов общеобразовательных школ, основы программирования», «Особенности критериального оценивания в условиях МКШ», «Оценивание учебных достижений учащихся в процессе дистанционного обучения», «Пути успешного использования IT-технологий в образовательном процессе в контексте обновления содержания образования», «Развитие профессиональных компетенций учителей», «Методы активного обучения в организации познавательной деятельности обучающихся», «Современные педагогические подходы в преподавании», «Технология развития критического мышления в интегрированных классах

малокомплектных школ как средство активизации познавательной деятельности учащихся» и другие – всё то, что для педагогов является методическими ресурсами при организации обучения в дистанционном режиме.

Профессиональная компетентность педагога является главным фактором повышения качества образования. ППС нашего ИПК ежегодно проходят курсы повышения квалификации (в сравнении: обычный педагог должен повышать свою квалификацию 1 раз в 5 лет), поскольку учителя учителей должны быть на шаг впереди. Кроме этого, современный педагог должен обладать научным потенциалом в рамках своей профессиональной и предметной области. Навыки ведения научной работы необходимы не только для совершенствования практики преподавания, но и для организации научной деятельности учащихся. С целью профессиональной поддержки педагогов Акмолинский ИПК организует опытно-экспериментальную и проектную деятельность профессорско-преподавательского состава совместно с организациями образования области, реализуя несколько исследовательских проектов, таких как «Ресурсный центр: актуальные вопросы повышения качества образования МКШ», «Интеграция Программы нравственно-духовного образования «Самопознание» в единое образовательное пространство» и др.

Современная педагогическая деятельность невозможна без организации коммуникативных связей по широкому кругу вопросов педагогической инноватики. Функцию коммуникативных площадок выполняют социальные сети, вебсайты, профессиональные сетевые сообщества. Система повышения квалификации «Өрлеу» предлагает педагогам целый спектр информационных платформ, где педагоги имеют возможность обмена и трансляции инновационного опыта. Наши страницы в Фейсбуке, Инстаграме, Телеграмм-канал и Образовательный канал «Өрлеу» в YouTube, вебсайты являются источниками актуальной информации для педагогов и местом их сотрудничества, диалога в решении вопросов педагогической инноватики.

За весь период дистанционного обучения сотрудниками института подготовлены и размещены на сайте и в социальных сетях множество инструкций, советов по планированию уроков в формате дистанта, рекомендации по применению свободных интернет-ресурсов для обучения и оценивания учащихся. Среди них «Использование виртуальных досок в работе педагога», «Математический конструктор GeoGebra», «Использование Google Form для формативного оценивания», «Онлайн инструменты визуализации» и многие другие. На сайте филиала открыты рубрики с методическими материалами: в помощь педагогам по восполнению знаний учащихся, педагогам сельских школ, банк цифровых инструментов в работе педагога и другие. В общей сложности на страницах филиала в социальных сетях Фейсбук, Инстаграм, на сайте АО «НЦПК «Өрлеу», сайте филиала за год размещено более 1000 материалов информационного и методического

характера, направленных на поддержку педагогов региона по дистанционному обучению, медиаресурсам и другим инновационным направлениям.

Кроме страниц в социальных сетях Фейсбук и Инстаграм, вебсайта проводниками самой актуальной информации для педагогов в области педагогической инноватики являются наши периодические издания: республиканский научно-методический «Учительский журнал» и международное сетевое издание «Educational Алемі». Практическая направленность медиаресурсов нашего института способствует обмену инновационным опытом педагогов в системе образования на республиканском и международном уровне. Публикация методических материалов на страницах наших изданий помогает педагогам в распространении инновационного опыта, стимулирует к совершенствованию профессиональной деятельности.

Педагогическая инноватика включает теорию и практику, иногда практика делает заказ на новые научные разработки с учетом реалий настоящего времени. В этот непростой для всех период работая сообща над организацией нового формата обучения, реализуя необходимые инновации, мы способны идти в ногу с современными вызовами, осваивать цифровые ресурсы, Интернет-платформы и возможности цифровизации процесса обучения. Вся эта масштабная работа продолжается и сейчас. Педагоги страны в 2021 году, активно совершенствуя профессиональную компетентность через курсы повышения квалификации и медиаобразование, ориентированы на высокое качество обучения в соответствии с современными требованиями к организации обучения. Сегодня с уверенностью можно сказать, что благодаря совместной работе системы повышения квалификации и педагогов организаций образования нам по силам любые задачи. Наше кредо - всегда быть в поиске новых путей взаимодействия и профессионального сотрудничества в русле педагогических инноваций. Желаем всем успеха на этом пути!

Литература:

1. Mukanova R.A., Stukalenko N.M., Imanova A.N. Professional development of teachers in conditions digitalization of education // Педагогика и психология. – Алматы, 2021. -№1.
2. Стукаленко Н.М. Развитие высшего образования в Казахстане в контексте Болонской декларации: материалы международной научной конференции «Современное образование. Проблемы и решения» - Бангкок // Международный журнал экспериментального образования. 2013.- №1.- С.146-149.
3. Иманова А.Н., Стукаленко Н.М. Смешанное обучение в системе повышения квалификации // Вестник Евразийского гуманитарного института.- Нур-Султан, №2, 2020.

4.Муканова Р.А. Профессиональное развитие педагогов в условиях цифровизации образования // Учительский журнал: ФАО НЦПК «Орлеу» ИПК ПР по Акмол.обл.- Кокшетау, 2020. - №4.

Аңдатпа: Мақалада білім беру процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану тек балаларға оқу процесінде ғана емес, сонымен қатар мұғалімнің іс-әрекетін түбегейлі өзгертеді. Бейнелер, анимациялар, слайдтар, музыка, құбылыстар мен заттарды динамикада көрсету мүмкіндігінің арқасында балалардың назарын еріксіз оятады. Іс-қимыл барысында мультимедиялық технологияларды пайдалану іс-шараның өзін жарқын және қанық етеді, әртүрлі бағыттағы іс-шаралардың сапасы мен тиімділігін арттырады. Оқу процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану кез-келген иллюстрациялық материалдарды дайындау үшін компьютерді баспа машинасы ретінде пайдалануға ғана әсер етпейді. Тек презентацияларды көрсетумен ғана шектелмейді. Бұл мақсатқа жету үшін цифрлық білім беру ресурстарының барлық әлеуетін пайдалану.

Abstract: The article considers the use of information and communication technologies in the educational process will help not only children in the learning process, but also fundamentally changes the activity of the teacher himself. Videos, animations, slides, music, involuntarily stimulate the attention of children due to the possibility of demonstrating phenomena and objects in dynamics. The use of multimedia technologies during the action makes the event itself brighter and richer, increases the quality and effectiveness of events of various directions. The use of information and communication technologies in the educational process is not limited only to the use of a computer as a typewriter for the preparation of any illustrative materials. And it is not limited only to the demonstration of presentations. This is the use of the full potential of digital educational resources to achieve their goals.

The article also mentions that the system of advanced training of pedagogical personnel "Orleu" provides assistance in the professional self-realization of teachers and methodological support in the application of innovations. Moreover, the work done on the territory of the Akmol region in the field of this topic is described.

FTAMP 06.81.23

Төлеубекова Р.К.¹,
Педагогика ғылымдарының докторы, профессор
Талпакова М.Ж.², 2 курс докторанты
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

КОРПОРАТИВТІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТІ ҚАЛЫПТАСТЫРУ ДЕҢГЕЙЛЕРІ

Аннотация: Мақалада студенттерді корпоративтік оқыту мәселесі олардың құзыреттілігін қалыптастыру, біліктілікті арттыру құралы ретінде сипатталған. Корпоративтік оқыту оқытуды ұйымдастырудағы инновациялық әлеуетті арттырудың негізгі міндеті болып табылады. Корпоративтік оқыту мен тәрбиелеу процестерін зерттеу кәсіптік білім берудің нақты модельдерін, сондай-ақ персоналды оқыту бағдарламаларының мазмұнын жобалауға негіз бола алатын нақты әдіснамалық ұстанымдарды әзірлеуді талап етеді. Корпоративтік оқыту үздіксіз кәсіптік білім беру жүйесінің маңызды мазмұнды-технологиялық және ұйымдастырушылық-институционалдық компоненті болып табылады. Корпоративті оқыту процесінде студенттер ұйымның корпоративтік мақсаттары, мақ және кәсіби және мансаптық өсуге байланысты жеке-жеке мақсаттарын оңтайлы мерзімде және оңтайлы сапада жүзеге асыруға мүмкіндік беретін кәсіби құзыреттіліктің жоғары деңгейіне жетеді. Мақалада студенттердің кәсіби құзыреттілігін бағалау кезінде ескерілетін көрсеткіштер көрсетілген. Қазіргі жағдайда мамандардың кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру олардың кәсіби дайындығының негізгі негізгі компоненттерінің бірі болып табылады және кәсіби білімнің синтезіне негізделген. Мақалада (эпистемологиялық компонент), құндылық қатынастары (құндылық-семантикалық компонент) және арнайы дағдылар (қызмет компоненті) сияқты компоненттер қарастырылған.

Түйінді сөздер: Корпоративті оқыту, гносеологиялық компонент, корпоративті педагогика, құндылық-семантикалық компонент, іс-әрекет компонент

Корпоративті оқыту мен тәрбиелеу процестерін зерттеу кәсіптік білім берудің нақты модельдерін жобалауға негіз бола алатын нақты әдіснамалық позицияларды, сондай-ақ қызметкерлерді оқыту бағдарламаларының мазмұнын жобалауды талап етеді. Бұл процестер құзыреттілік ғылыми-әдістемелік тәсілдерге негізделуі тиіс, өйткені оқу процесінің өзі үшін де, білім беру ұйымының білім кеңістігін қалыптастыру үшін де негізгі мақсаттар мен нәтижелерді парадигмада қарастыруға мүмкіндік береді. кәсіпорын қызметкерінің кәсібилігінің негіздерін ашатын акмеологиялық, өзінің философиясы, идеологиясы, корпоративті мәдениетінің негізінде принциптері бар ұйымдағы оқыту процесінің құндылық негіздерін ашатын

аксиологиялық, білім беру мен тәрбиелеу үдерісінде ересектердің психологиялық ерекшеліктерін ескеруге мүмкіндік беретін, тыңдаушылардың негізгі аудиториясы және ұйымдағы кәсіби іс-әрекеттің негізгі субъектілері болып табылатын, педагогикалық тұғырлан болашақ педагогтың кәсіби қалыптасуына жағдай жасайды.

О. Е. Лебедев, А. П. Тряпицына пікірінше Корпоративті білім беру сапасын құзыреттілікке сәйкес бағалаудың негізгі критерийі - бұл кәсіби құзыреттілік «маманның ажырамас сипаттамасы, білім мен өмірлік тәжірибені, құндылықтар мен бейімділікті қолдана отырып, оның кәсіби іс-әрекеттің нақты жағдайларында туындайтын кәсіби мәселелерді және типтік кәсіби міндеттерді шешу қабілетін анықтайды. Бұл жағдайда қабілеттілік бейімділік ретінде емес, шеберлік ретінде түсініледі [1].

Құзыреттілік белсенділікте қалыптасады және әрқашан адами құндылықтармен органикалық бірлікте көрінеді, өйткені белсенділікке, жеке қызығушылыққа құндылық қатынас жағдайында ғана жоғары кәсіби нәтижеге қол жеткізіледі. Құзыреттілікті көпфакторлы құбылыс ретінде қарастыра отырып, оның негізгі компоненттерін бөліп қарастыруға болады: мотивациялық-құндылық (адамның жаңа білімді игеруге, оқуға дайын болуға және кәсіби және тұлғалық дамуға деген қатынасын бағалауға мүмкіндік береді); когнитивті-праксиологиялық (адамның кәсіби құзыреттіліктерінің даму деңгейін көрсетеді); эмоционалды-процедуралық (маманның өз жұмысының мазмұнына қанағаттану деңгейін көрсетеді); когнитивті-интегративті компонент (кәсіби іс-әрекет процесінде білім мен біліктің артуы нәтижесінде қалыптасатын кәсіби құзыреттілік деңгейін көрсетеді).

Кәсіби құзыреттілікті бағалау кезінде келесі көрсеткіштер ескеріледі:

- білімнің артуы;
- практикалық мәселелерді шешуде білімді өзектендіру;
- білімді жаңа жағдайларда қолдану;
- дағдылардың ауқымы, олардың пайдалану қасиеттерінің толықтығы және интеграциялау;
- кәсіби мотивация құрылымы;
- құзыреттіліктің даму динамикасы;
- жаңа білімдер мен дағдыларды игерудің жеке мағынасы;
- өз білімдері мен дағдыларын іс жүзінде қолдануға дайындық деңгейі.

Отандық және шетелдік зерттеулер көрсеткендей, кәсіби құзыреттілікті бағалау мамандарды бағалау нәтижелерін кез-келген нормалармен, орташа мәндермен салыстыру арқылы, сондай-ақ оларды анықтау мақсатында алдыңғы диагностикалық өлшеулер нәтижелерімен салыстыру арқылы жүзеге асырылуы керек.

Корпоративті педагогика үшін құзыреттілік сипатын анықтайтын белсенділік параметрі ең қолайлы болып табылады. Оған сәйкес кәсіби құзыреттіліктің келесі маңызды белгілері белгіленеді: жалпы эрудиция деңгейі (диапазоны), қазіргі заманғы маманға қажетті білімді игерудің кендігі

мен тереңдігі, типтік мәселелерді шешуге қажетті арнайы (кәсіби) дағдылардың деңгейі немесе стандартты емес тапсырмалар.

Қазіргі жағдайда мамандардың кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру олардың кәсіби дайындығының іргелі негізгі компоненттерінің бірі болып табылады және кәсіби білімнің (гносеологиялық компонент), құндылық қатынастардың (құндылық-семантикалық компонент) және арнайы дағдылардың (іс-әрекет компонент) синтезіне байланысты.. Осы компоненттерді шағын бизнес маманы тұрғысынан қарастырайық.

Қазіргі заманғы маманның кәсіби құзыреттілігінің гносеологиялық компонентіне мыналар кіреді: кәсіби қызметке байланысты белгілі бір ғылымдардың теориялық және әдіснамалық негіздерін білу; қазіргі заманғы ақпараттық технологияларды білу; кәсіпорын қызметін реттейтін нормативтік құжаттарды білу; ұйымдағы персоналды басқару негіздерін білу.

Білім беру мекемелерін қазіргі жағдай қызметкерден қарама-қайшы кәсіби сипаттамаларды: білімнің әмбебаптығы мен арнайы кәсіби дағдыларды біріктіруді талап етеді. Қазіргі уақытта кәсіпорынның қызметкері үлкен эрудицияға ие болуы керек, құбылыстарды әр түрлі ғылымдар тұрғысынан әртүрлі технологияларды, соның ішінде ақпараттық технологияларды қолдана отырып талдай алады. Сонымен бірге, ол белгілі бір тар аумақта қажетті ақпаратты қайдан табуға болатындығын білуі керек және оны өңдеп, өз қызметінде қолдана білуі керек.

Кәсіпорын қызметкерлерінің кәсіби құзыреттілігінің құндылық-семантикалық (жеке) компоненті дайындықты қамтиды: жеке бастаманы көрсетуге; командада жұмыс істеу; тәуекел жағдайында әрекет ету, сонымен қатар мамандыққа, оқиғаларға, адамдарға, өзіне, өзіне деген икемділік пен тез қайта құру қабілетіне деген құндылық қатынас.

Маманның кәсіби құзыреттілігінің іс-әрекет компоненті (дағдылары) ұйым қызметкерлеріне дамуға бағытталған әр түрлі практикалық міндеттерді тез және тиімді шешуге мүмкіндік беретін дағдылардың жиынтығын (аналитикалық; жобалау; коммуникативті; сындарлы; шығармашылық; бағалаушы; ақпараттық) қамтиды. ұйымның, серіктестік ішінде және сыртқы ортада өнімді байланыс орнату, кәсіби қызметтің қиын жағдайында тез шешім қабылдауға мүмкіндік беретін ақпаратты жинау және өңдеу.

Құзыреттілікке негізделген тәсіл тек кәсіби құзыреттіліктің құрылымдық компоненттерін анықтауға ғана емес, сонымен қатар қызметкерлердің кәсіби біліктілігін арттыру және ұйымдық дамыту мақсатында ұйым персоналына корпоративті білім беру шеңберінде оның қалыптасуының күрделі және қарама-қайшы процестерін зерттеуге мүмкіндік береді.

Акмеологиялық көзқарас тұрғысынан кәсіби құзыреттілікті жеке тұлғаның кәсіби дамуының тиімді және бағалау компоненті ретінде қарастыруға болады, бұл кәсіптік, білім беру, еңбекті игеру және орындау

барысында адамның өзгеруінің негізгі процесі және кәсіби қызметретінде түсініледі.

Біліктілікті арттыру нәтижесі - білім, білік, жеке қасиеттер мен тәжірибеден басқа кәсіби құзыреттілікке, өзін-өзі ұйымдастыра білуге, жауапкершілікке және кәсіби сенімділікке ие кәсіпқойды қалыптастыру. Э.Ф.Зеер кәсіби маман проблеманы анықтай алады, проблеманы тұжырымдайды және оны шешудің жолын таба алады деп санайды. Кәсіпқойлар ұйымның дамуына бағытталған кәсіпорынның, мекеменің, корпорацияның қатысымдық құрылымының негізін құрайды [2].

М. Вебер бойынша, кәсіби шеберлік дегеніміз - бұл қызмет субъектісінің жоғары кәсіби биіктерге жетуі ғана емес, сонымен бірге әлеуметтік-психологиялық қасиеттердің, қасиеттердің және адамның еңбекке саналы қатынасы, оның «рационалды» күйі сияқты компоненттердің болуы белсенділікке бейімділік, оны қанағаттандыру. Осыған ұқсас интерпретация кәсіби педагогикада ұсынылған, мұнда кәсіпқойлық дегеніміз - оқу және практикалық қызмет барысында алынған функционалдық міндеттерді сауатты орындау қабілеті; орындалатын міндеттердің күрделілік деңгейіне сәйкес келетін белгілі бір кәсіптегі шеберлік пен дағды деңгейі [3].

Маманның маңызды сипаттамасы - бұл қызметкер өзінің жеке және кәсіби дамуының перспективаларына, сондай-ақ ұйым өзінің алдына ұйымдастырушылық даму процесінде қоятын үнемі өзгеріп отыратын талаптар мен міндеттерге сүйене отырып жетуге тырысатын кәсіпқойлық. Ресей ғылымында кәсіпқойлықтың бірыңғай анықтамасы жоқ. Философиялық және әлеуметтанулық әдебиеттерде кәсіпқойлық проблемасының белсенділік аспектісі баса айтылған және бұл ұғым мәні бойынша кәсіби шеберлікпен анықталған. Белсенділік көзқарасы тұрғысынан кәсіпқойлық дегеніміз - шеберліктің ең жоғарғы сатысына көтеріліп, беделге, кәсіптің бір түрінің шебері бола отырып, адамның қол жеткізетін кемелдік өлшемі мен дәрежесі. Философиялық және социологиялық тұрғыдан кәсіпқойлық адамның кәсіпті игеру деңгейі мен сипатын бейнелейтін күрделі интегративті әлеуметтік-психологиялық ұғым ретінде қарастырылады.

Әдебиеттер:

1. Лебедев О.Е., Неупокоева Н.И. Цели и результаты школьного образования: Методические рекомендации. СПб.: СПГУПМ, 2001.- 52 б.
2. Зеер Э. Ф. Личностно ориентированное профессиональное образование / Э. Ф. Зеер; Урал. гос. науч.-образоват. центр Рос. акад. образов., Урал. гос. проф.пед. ун-т. - Екатеринбург : Издательство УГППУ, 1998. -125 б.
3. Вебер М. Избранные произведения: Пер. с нем.; сост., общ. ред. И послесл. Ю. Н. Давыдова; предисл. П. П. Гайденоко, А. Ф. Филиппова. - М.: Прогресс, 1990.

Аннотация: В статье проблема корпоративного обучения студентов описывается как средство формирования их компетентности, повышения

квалификации. Корпоративное обучение является основной задачей повышения инновационного потенциала в организации обучения. Изучение процессов корпоративного обучения и воспитания требует разработки конкретных моделей профессионального образования, а также конкретных методологических позиций, которые могут служить основой для проектирования содержания программ обучения персонала. Корпоративное обучение является важным содержательно-технологическим и организационно-институциональным компонентом системы непрерывного профессионального образования. В процессе корпоративного обучения студенты достигают высокого уровня профессиональной компетентности, что позволяет им реализовывать корпоративные цели организации, как и личные цели, связанные с профессиональным и карьерным ростом, в оптимальные сроки и с оптимальным качеством.

Abstract: The article describes the problem of corporate training of students as a means of forming their competence, professional development. Corporate training is the main task of increasing the innovative potential in the organization of training. The study of corporate training and education processes requires the development of specific models of professional education, as well as specific methodological positions that can serve as a basis for designing the content of personnel training programs. Corporate training is an important content-technological, organizational and institutional component of the system of continuing professional education. In the process of corporate training, students achieve a high level of professional competence, which allows them to realize the corporate goals of the organization, the sac and personal goals related to professional and career growth, in the optimal time and with optimal quality.

МРНТИ 14.35.01

*Калимжанова Роза Лаиковна, доктор PhD, доцент, заведующая кафедрой
педагогике и психологии НАО
«Аркалыкский педагогический институт им. И. Алтынсарина»,
член-корреспондент Академии педагогических наук Казахстана*

МОДЕЛЬ УПРАВЛЕНИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ В ВУЗЕ: ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

Аннотация: Данная статья посвящена рассмотрению модели управления исследовательской деятельностью в ВУЗе. Создание условий для выявления талантливой молодёжи, привлечения студентов к участию в научных мероприятиях в период их обучения в вузе позволит молодым людям определиться с участием в научно-исследовательской и

инновационной деятельности и будет частью их профессионального самоопределения и становления.

Научно-исследовательская работа в вузе является составной частью подготовки квалифицированных выпускников, которые способны творчески решать профессиональные, научные, общественные и социальные задачи, оперативно ориентироваться и достигать успеха в условиях высоко конкурентной среды экономики знаний.

В статье автор обозначает актуальность вопроса, обобщает цели и задачи научно-исследовательской работы преподавателей и студентов высших учебных заведений, рассматривает вопрос об эффективности управления научно-исследовательской работы студентов, дает характеристику субъектно-деятельностного подхода, приводит основные факторы, оказывающие существенное влияние на эффективность научно-исследовательской работы коллектива кафедры.

Представлена модель управления исследовательской деятельностью на кафедре педагогики и психологии НАО «Аркалыкский педагогический институт им. И. Алтынсарина», разработанная на основе анализа научной литературы и обобщения практического опыта работы в указанном ВУЗе.

Ключевые слова: наука, научно-исследовательская работа, исследовательская компетентность, модель управления, научно-педагогические кадры, ВУЗ.

Сегодня в Казахстане разрабатываются различные подходы к формированию модели современного вуза, осуществляющего эффективную образовательную и научную деятельность на основе принципов интеграции науки и образования. Отличительным признаком такого научно-образовательного центра является его способность генерировать знания, обеспечивать разработку и эффективный трансферт технологий, проводить различные институциональные, фундаментальные и прикладные исследования.

Подготовка высококвалифицированных специалистов, способных успешно решать производственные и научные задачи, возможна лишь при условии связи учебно-воспитательного процесса с научно-исследовательской работой. Эффективность исследований и разработок, ведущихся в вузе и непосредственно на кафедре, как одной из основных структурных единиц вуза, является показателем качества подготовки специалистов и способствует решению важнейших научно-технических проблем, связанных с развитием общества. Поэтому уровень квалификации профессорско-преподавательского состава имеет прямую связь с результатами научной работы.

Научно-исследовательская работа в вузе является составной частью подготовки квалифицированных выпускников, которые способны творчески решать профессиональные, научные, общественные и социальные задачи, оперативно ориентироваться и достигать успеха в условиях высоко конкурентной среды экономики знаний.

Еще в начале XX века известный русский педагог и общественный деятель С.И. Гессен, полагал, что «Задача университетского преподавателя не в том, чтобы учить, а в том, чтобы работать в своей науке, которой он может учить лишь в меру своей исследовательской работы. Он не «преподают» свой предмет, а высказывает публично свои научные взгляды – потому он и называется профессором (от латинского *profiteor*). Учащийся не просто учится, но занимается наукой, он *studiosus*. Оба они двигают вперед науку. Учение и исследование здесь совпадают, и это равно касается как студентов, через учение приступающих в университете к самостоятельному исследованию, так и профессоров, через исследование продолжающих свое никогда не кончающееся учение...» [1].

Наука – это сфера исследовательской деятельности, направленная на производство новых знаний, их систематизацию, создание теорий в определенной области своего предмета.

Анализ литературы по проблеме позволил рассматривать управление исследовательской деятельностью в вузе как процесс и результат создания организационных, кадровых, материальных, финансовых и других условий для выявления потребностей в исследованиях, организации эффективного их выполнения и передачи полученных результатов потребителям для дальнейшего использования.

Как отмечает В.Ф.Балашова «научно-исследовательская деятельность – это особый вид деятельности, связанный с поиском ответа на творческую, исследовательскую задачу, с заранее неизвестным решением, включающий в себя следующие этапы: постановку проблемы, изучение теории, подбор методик исследования, сбор собственного материала, его анализ и обобщение, собственные выводы» [2, с.31].

Эффективность управления научно-исследовательской деятельностью обусловлена взаимосвязанностью основных функций управления: мотивация, планирование, организация, координация, обратная связь (анализ, мониторинг, контроль), которые объединены процессами коммуникации и выработки мер воздействия с целью достижения максимально возможной продуктивности усилий и средств, направленных на достижение целей научной деятельности [3]. Многие исследователи связывают эффективность управления научно-исследовательской деятельностью со сформированностью как у преподавателей вуза, так и у студентов исследовательской компетентности [4].

Рассматривая управление научно-исследовательской деятельностью как специфический вид деятельности, необходимо охарактеризовать особенности субъектно-деятельностного подхода. Он позволяет детально изучить содержание управленческой деятельности и ее специфику, выбрать приемы, методы и технологии управления, выявить оптимальные пути совершенствования. В рамках данного подхода основной структурной

единицей становятся исследовательские мини-коллективы преподавателей, которые создаются на кафедрах и факультетах.

В данной работе на основе анализа научной литературы и обобщения практического опыта в нашем вузе нам бы хотелось предложить свое видение данного вопроса и представить модель управления исследовательской деятельностью на кафедре педагогики и психологии НАО «Аркалыкский педагогический институт им. И. Алтынсарина».

Эффективность научной работы зависит, во-первых, от способности и умения заведующего кафедрой организовать эту работу, а во-вторых – от квалификации и, что немаловажно, от активной жизненной позиции коллектива кафедры. На рисунке 1 приведена модель научно-исследовательской деятельности ППС и студентов на кафедре и в вузе в целом.

НИР предусматривает следующие направления деятельности:

- участие в конкурсах грантов и программ;
- заключение хозяйственных договоров и договоров о творческом сотрудничестве;
- подготовка научно-педагогических кадров;
- научные публикации;
- участие в научных семинарах, конференциях, выставках и конкурсах;
- организация научно-исследовательской работы студентов (НИРС);
- внедрение результатов НИР в учебный процесс и производство.

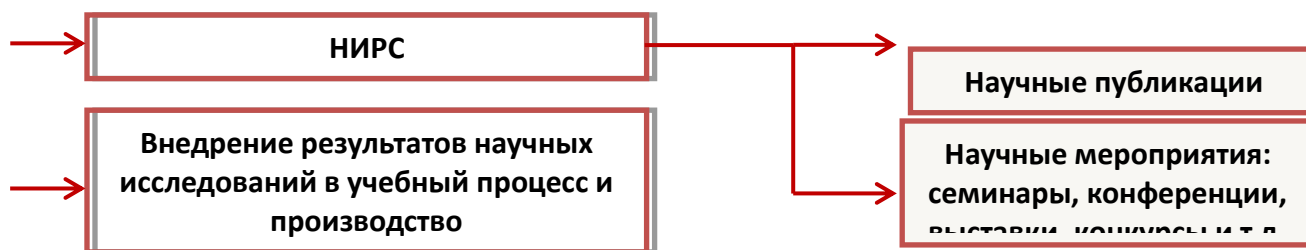

Рисунок 1. Модель научно-исследовательской деятельности ППС и студентов в вузе

Главная роль в организации научной работы на кафедре принадлежит заведующему кафедрой. Именно он определяет направления НИР, формирует научные коллективы, оказывает существенное влияние на организацию и проведение исследований.

Для эффективной работы на кафедре очень важно определить научные направления, руководителей этих направлений и правильно укомплектовать исследовательский коллектив.

При решении научной проблемы руководитель научного направления должен учитывать интересы каждого исполнителя, выделять в проблеме теоретические и экспериментальные вопросы в соответствии с научными интересами каждого преподавателя.

Результатом правильной организации научной работы на кафедре, рационального распределения обязанностей между преподавателями является своевременное и качественное решение поставленных задач.

Основными факторами, оказывающими существенное влияние на эффективность научно-исследовательской работы коллектива кафедры являются:

- действительное научное лидерство руководителя направления (научной школы) в научно-исследовательской группе;
- правильность выбора направления исследований;
- распределение научных функций и обязанностей, выполняемых сотрудниками научного направления;
- формальные и неформальные отношения членов коллектива между собой и с руководителем;
- доминирующие мотивы НИР

Участие преподавателей в НИР позволяет им: - овладеть различными методами исследований; - вырабатывать самостоятельность в решении научных задач; развить способность работы в коллективе при участии в составлении и написании отчетов о НИР, статей, оформлять заявки на предполагаемые изобретения и т.д.

Одним из ведущих направлений научно-исследовательской деятельности кафедры является участие ППС в конкурсах грантов и программ. Основная задача конкурсов – это объединение усилий органов власти для совместного финансирования актуальных исследований в области

различных наук, включая междисциплинарные исследования, поддержку научных школ и устойчивых научных коллективов.

Заведующий кафедрой, организовывая работу по подготовке заявок для участия в конкурсах, должен осуществить следующие мероприятия:

- информировать профессорско-преподавательский состав вуза о конкурсах (тематика, условия, сроки);
- определить научное направление и установить участников его разработки;
- организовать формирование базы данных из отечественных и зарубежных фондов по результатам исследований в выбранном направлении;
- определить партнёров из числа других кафедр, организаций и предприятий для совместной подготовки заявки;
- организовать оформление заявки;
- осуществлять контроль за движением заявки и информировать об этом коллектив и других заинтересованных лиц.

Одной из особенностей научной работы кафедры является выполнение конкретных НИР в интересах предприятий или организаций, то есть организация проведения институциональных исследований, заключение хозяйственных договоров и договоров на творческое сотрудничество. Для этого необходимо:

- выполнение конкретных НИР в интересах образовательных учреждений (запросы от работодателей и общества в целом);
- создание эндаумент-фонда или фонда социального развития, который бы финансировал и выделял гранты на институциональные исследования и проекты преподавателей и студентов вуза;
- заключение хозяйственных договоров с предприятиями-заказчиками с целью материальной заинтересованности сотрудников и развития материально-технической базы вуза, укрепления и отслеживания обратной связи научной разработки от производителей реального сектора экономики с целью улучшения её характеристик (показателей);
- заключение договоров на творческое сотрудничество как между кафедрами внутри вуза, так и между кафедрами разных вузов с целью решения практических проблем путём проведения теоретических или экспериментальных исследований.

Приоритетным направлением НИР на кафедре и по ВУЗу в целом является и подготовка научно-педагогических кадров. Какие же цели мы ставим в данном направлении?! Прежде всего, это:

- открытие к 2022 году магистратуры по естественнонаучному направлению подготовки научно-педагогических кадров (химии, биологии, математики, физики и др.);

- ориентация выпускников бакалавриата на поступление в магистратуру, создание банка данных выпускников, желающих продолжить обучение в магистратуре;
- подготовка научно-педагогических оstepененных кадров через поступление в целевую докторантуру в ведущих казахстанских вузах, вузах ближнего и дальнего зарубежья;
- ориентация ППС вуза и выпускников бакалавриата на подготовку и сдачу международного экзамена на знание иностранного языка и получение международного сертификата IELTS или TOEFL (одно из условий поступления в магистратуру и докторантуру).
- Также важным направлением в представленной модели по управлению НИР является подготовка и опубликование ППС своих результатов научных исследований в научных изданиях. Для этого необходимо:
- публиковать результаты проведенных научных исследований в международных высокорейтинговых изданиях, индексируемых БД Scopus (процентиль не меньше 50), Web of Science (Q1,Q2);
- публиковать результаты проведенных научных исследований в казахстанских журналах, рекомендованных ККСОН МОН РК;
 - издавать монографии,
 - получать патенты, свидетельства на программный продукт

Следующее направление – это подготовка и проведение научных мероприятий в вузе. Для этого необходимо: докладывать о результатах научно-исследовательской работы (доклады, выступления, презентации и т.д.) на устных организационных формах научного общения – научных симпозиумах, конференциях, семинарах, выставках, вебинарах и т.д.

Огромную и очень важную часть в НИР занимает НИРС (научно-исследовательская работа студентов). Чтобы правильно организовать и проводить научно-исследовательскую работу студентов, необходимо:

- выявлять и отбирать студентов на ранних стадиях учёбы (со 2-го курса), проявляющих интерес к научной работе;
- организовать деятельность научных кружков, как одной из форм научной работы со студентами, предполагающая: включение студентов в научно-исследовательскую работу, выполнение различных заданий, экспериментальных исследований и т.д.;
- подготовка научных статей и их публикация; оформление заявок на предполагаемое изобретение; оформление заявок для получения свидетельства на полезную модель или свидетельства на программный продукт;
- участие в проведении экспериментальных исследований;
- участие в конкурсах, олимпиадах и выставках научных проектов и работ;
- участие и выступление на научных семинарах и студенческих конференциях и др.

Таким образом, научно-исследовательская деятельность в вузе должна предполагать выполнение конкретных исследований и разработок, необходимых вузу, организациям образования, а также производству. Необходимо уделять большое внимание подготовке предложений по научному сотрудничеству и оказанию помощи предприятиям и организациям, проводить работу по заключению с ними хозяйственных договоров. Для повышения эффективности НИР и НИРС необходимо расширять сотрудничество (в т.ч. международное) с другими кафедрами, другими вузами (казахстанскими и зарубежными) и заключать с ними договоры о творческом сотрудничестве.

В заключении необходимо отметить, что представленная модель управления исследовательской деятельностью в вузе раскрывает сущность данного феномена, является аналитическим средством, позволяющим преодолеть множество проблем, связанных с принятием оптимальных управленческих решений в сложных ситуациях.

Литература:

1. Гессен С.И. Основы педагогики. Введение в прикладную философию/ Отв.ред.и сост.П.В.Алексеев. – М.: «Школа-Пресс», 1995.С.310
2. Балашов В.Ф. Компетенции специалиста по адаптации физической культуре, формируемые и применяемые в научно-исследовательской деятельности//Вестн. Томского гос.пед.ун-та (TSPU Bulletin). 2009. Вып. 2 (80). С. 30-34
3. Новиков Д.А., Суханов А.Л. Модели и механизмы управления научными проектами в вузах. М.: Институт управления образованием РАО, 2005. 80 с.
4. Манузина Е.Б. Особенности управления научно-исследовательской деятельностью преподавателей педагогического вуза// Вестн. Томского гос.пед.ун-та (TSPU Bulletin). 2018. Вып. 1 (190). С. 129-134

Аңдатпа. Бұл мақала ЖОО-да зерттеу қызметін басқару моделін қарастыруға арналған. Дарынды жастарды анықтау, студенттерді ЖОО-да оқу кезеңінде ғылыми іс-шараларға қатысуға тарту үшін жағдай жасау жас адамдарға ғылыми-зерттеу және инновациялық қызметке қатысуды айқындауға мүмкіндік береді және олардың кәсіби өзін-өзі айқындауы мен қалыптасуының бір бөлігі болады.

ЖОО-дағы ғылыми-зерттеу жұмысы кәсіби, ғылыми, қоғамдық және әлеуметтік міндеттерді шығармашылықпен шешуге, білім экономикасының жоғары бәсекелестік ортасы жағдайында жедел бағдарлануға және табысқа жетуге қабілетті білікті түлектерді даярлаудың құрамдас бөлігі болып табылады.

Abstract: This article is devoted to the consideration of the model of management of research activities at the university. Creating conditions for identifying talented young people, attracting students to participate in scientific events during their studies at the university will allow young people to decide on participation in research and innovation activities and will be part of their professional self-determination and formation.

Research work at the university is an integral part of the training of qualified graduates who are able to creatively solve professional, scientific, social and social tasks, quickly navigate and achieve success in a highly competitive environment of the knowledge economy.

ОБРАЗОВАНИЕ В КОНТЕКСТЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕИ «МӘҢГІЛІК ЕЛ»

FTAMP 16.01.45

Сулейменова Зауре Екпиновна
«Ш.Уәлиханов атындағы КУ» КЕАҚ, Көкшетау қ.
zaure_suleimenova@mail.ru

ӨНЕР-БІЛІМ БАР ЖҰРТТАР...

***Аннотация:** Мақала қазақ халқының ұлы педагогы, ағартушы Ыбырай Алтынсариннің 180 жылдығына арналады. Мақалада Ы.Алтынсариннің педагогикалық мұрасының құндылығы және оны қазіргі заман талабына сай қолдану мәселесі сөз болады.*

XIX ғасырдың екінші жартысы мен XX ғасырдың басында өмір сүрген демократиялық бағыттағы қазақ зиялыларының ең ірі, ең беделді көшбасшысы, қазақ ғылымы мен мәдениетінің дамуына, оқу-тәрбие ісі тарихына орасан зор еңбек сіңірген Ыбырай Алтынсариннің есімі тарихтан өшпес орын алатынын бүгінгі демократия мен әділеттілік салтанат құрған дәуірде өмір шындығы дәлелдеп отыр. XXI ғасырда білім сапасы жалпыға ортақ, жаңашыл сипатқа ие болып отырғанда, Ыбырайдың педагогикалық мұрасын еліміздің білім беру жүйесінде оқыту мен тәрбиенің озық жобасы ретінде жандандырып, инновациялық сипат бере отырып, тиімді қолдану оқыту міндеттерінің талабы болғаны абзал.

Қоғамның заңды тіршілік етуі тек қана халықтың ағартушылық деңгейінің дамуы арқылы мүмкін болатынын тарихи іс-тәжірибе көрсетіп отыр. Әлемдік деңгейдегі барлық құқықтық мемлекеттерде азаматтық қоғам ғасырлар бойы жинақталған құндылықтар негізінде қалыптасқаны белгілі.

Еліміздің президенті Қ.Тоқаев айтқандай, бұл дәуір – ақыл-ойдың, ғылым мен білімнің, еңбектің дәуірі.

Қазақ халқының аса көрнекті ағартушысы, жаңашыл педагог, жазушы, қоғам қайраткері Ыбырай Алтынсарин Қостанай облысының Затобол ауданында туған. Әкесі Алтынсары ерте қайтыс болып, Ыбырай атасы Балқожа бидің тәрбиесінде болған. Атасы Ыбырайды 1850 жылы Орынборда ашылған орыс-қазақ мектебіне оқуға береді. Ыбырай Алтынсарин 1857 жылы мектепті «өте жақсы» деген бағамен бітіреді. Содан кейін ол екі жылдай өз елінде тілмаш болады. 1860 жылы Алтынсаринге облыстық басқарма Орынбор бекінісінде (Торғайда) қазақ балалары үшін бастауыш мектеп ашуды тапсырады. Өзін осы мектепке орыс тілінен мұғалім етіп тағайындайды. Осыдан бастап Алтынсариннің ағартушылық-педагогтік қызметі басталады. Бірақ мектеп үйі, оқу құралы, қаражат болмайды. Облыстық басқарма мектеп ашуға салқын қарайды. Бірақ Алтынсарин бұған мойымайды. Ауылды аралап, халыққа мектептің пайдасы туралы әңгіме жүргізеді. Жұрттың оқуға ынтасын арттыру үшін біраз балаларды өз үйінде оқытады. Халықтан жиналған қаражатқа мектеп үйін салғызады.

Ыбырайдың арман еткен мектебі тек 1864 жылы ашылады. Ы.Алтынсарин Петербург, Қазан қалаларына барады. Орыстың ағартушылық жүйесін, орыс ағартушыларының еңбектерін зерттейді. Өзі де қазақ тілінде оқу құралдарын жасауды ойлайды. Орынборда 1879 жылы Алтынсариннің тұңғыш оқу құралы «Қазақ хрестоматиясы» басылып шығады. Бұл құралды орыс алфавиті негізінде жариялайды.

Ы. Алтынсарин оқу ана тілінде жүргізілуі тиіс - деген қағида ұсынады. Ол қазақ халқына білім беру тек бастауыш мектеппен ғана шектеледі - деген пікірден аулақ болды. Ол орта мектептер құру туралы ойларын халқына жеткізді және қазақ балаларының университеттерде оқуын қалады. Алайда, ол Россия патшаларының жағдайындағы осыған ұқсас жоспарлардың өмірге сәйкес келмейтінін ескере отырып, Оренбург және Троицк жанындағы гимназия мен Қазақ университеттерінде оқитын қазақ балалары мен жастарға арнаулы стипендия тағайындады. Ы.Алтынсарин кәсіптік білім берудің маңызын жете түсінді және жақтады. Ол Торғайда төменгі қолөнер училищесін ашудың жоспарын жасады және оны ашуды қолға алды. Ағаш - тоқары, слесарлы - ұсталық, тігін бөлімі бар Торғайдағы Яковлев қолөнер училищесі тек 1884 жылы ғана ашылды. Ы. Алтынсарин Қостанайдағы ауылшаруашылық училищесін ашу үшін өзінің екі үйінің орынын және училище учаскесі үшін қыстауындағы жерін берді. Ы.Алтынсариннің табандылығымен Орынборда 1886 жылы мұғалім даярлайтын қырғыз мектебі ашылды. 1887 жылы Ырғызда өлкеде тұңғыш әйелдер училищесі, 1888 жылы оның жанынан қазақ қыздарына арналған интернат ашылды.

Ы.Алтынсарин он жыл (1879-1889) бойы Торғай облысының халық училищелер инспекторы қызметін атқарды. Сол жылдары:

- Торғай облысының барлық бес уездік қалаларында 5 екі кластық училище ашты. Олардың әрқайсысының жанында 50 орындық интернаты болды.

- Қазақстан үшін бастауыш мектептердің негізгі түрі ретінде ауылдық жерлерде 5 болыстық мектеп ашты.
- 1883 жылы Торғайда ауыл шаруашылық қолөнер мектебі ашылды
- 1887 жылы Бірғызда қыздар училищесі ашылды.

1883 жылы Орскіде қазақ мұғалімдерін даярлайтын оқытушылар мектебін ұйымдастырады. Мектепті 1886 жылы бітіріп, мұғалімдік мамандыққа ие болған оның алғашқы 20 түлегі Қазақстанның әр жеріне мұғалімдік жұмысқа жіберіледі.

Ыбырай Алтынсарин еңбектерінің басты тақырыбы:

1. Оқу-білім;
2. Еңбек;
3. Адамгершілік.

Бір Аллаға сиынып,
Кел, балалар, оқылық, —
деп басталатын әйгілі өлең шумақтары жасөспірімдерді сауат ашып, білім алуға, материалдық емес, рухани байлықты азық етуге шақырады.

Мал дәулеттің байлығы,

Бір жұтасаң жоқ болар.

Оқымыстың байлығы

Күннен күнге көп болар,—

деп, өмірдің бар қызығы тек байлықта деп ұғатын, оқу, өнер, ғылым – білімге мән бермейтін кертартпа көзқарасқа соққы береді. Өмірде сарқылмас мол байлық – білім екендігін айта келіп, оған қол жеткізу үшін ерінбей – жалықпай еңбектенудің керектігін түсіндіреді.

Ыбырайдың бұл өлеңі әсіресе қазіргі заманда, білім басты құндылыққа айналған кезде аса маңызды.

Сиса көйлек үстінде,

Токуменен табылған.

Сауысқанның тамағы,

Шокуменен табылған,- деп педагогтік тәсіліменен балаға еңбек атаулыдан хабар береді.

Әлпештеген ата-ене

Қартаятын күн болар.

Қартайғанда жабығып,

Мал таятын күн болар.

Ата-енен қартайса,

Тіреу болар бұл оқу.

Қартайғанда мал тайса,

Сүйеу болар бұл оқу! – деп оқу-білімнің өмірдегі орнын, қажеттілігін баса көтереді.

Өнер-білім бар жұрттар

Тастан сарай салғызды.

Айшылық алыс жерлерден

Көзінді ашып-жұмғанша,
Жылдам хабар алғызды.
Адамды құстай ұшырды,
Мал істейтін жұмысты
От пен суға түсірді.
Отынсыз тамақ пісірді,
Сусыздан сусын ішірді!...
Аты жоқ құр арбаны
Мың шақырым жерлерге
Күн жарымда барғызды.

Автор таныс емес техника заттарының іс-әрекеттерін алдымен өзімізде бар нәрселермен теңеу арқылы ұғындырмақ болады. Айталық, ол паровозды "аты жоқ құр арба" деп бейнелесе, ал суда жүзген кемеңі кәдімгі нән балыққа балайды. Бұл, біріншіден, жұмбақ шешіп үйренген қазақ балаларының ойлау қабілеті мен соған деген ықылас-ынтасын арттырса, екіншіден, жаңа заттың болмысы мен қызметінен хабардар болып, нақты түсінік алады.

Ыбырай творчествосында еңбекке тәрбиелейтін әңгімелерінің ішіндегі ең биік шыңы – «Бай мен жарлы баласы».

Асан – бай баласы. Ол өмірдің қиыншылығын көрмеген. Екі қолын жылы суға малып, алдындағы асын алып ішуге ерінетін ерке. Өке әулетінің арқасында жоқшылықтың не екенін білмей шолжаңдап өскен, икемсіз, арамтамақ. Естігенін ұмытып, көргенін көңілге тоқымайды. Қиыншылық кездесе, бар қолынан келері – жер тепкілеп жылау.

Ал, Үсен – кедей баласы. Ол өмір мектебінен өткен. Басына түскен қиыншылықтан құтылудың жолын да ойластыра біледі. Тамақты қалай тауып жеу керек, қорқыныштан қалай сақтану керек – бәрінің амалын біледі. Ол Асанға тұзақ, қармақ жасау және оны қалай қолдану, от жоқ жерде қалай от жағу әдісін көрсетеді.

Бұл әңгіменің тәрбиелік түйіні: егер өзіңді-өзің еңбекке, ұқыптылыққа баулып, шынығып өссең, Үсен сияқты өмірге икемді, қиындыққа мойымайтын, өршіл боласың. Ал еңбексіз арамтамақтықпен өссең, Асанға ұқсап қабілетсіз, икемсіз, енжар боласың деген тұжырымға келіп тіреледі.

Асан мен Үсен сияқты балалар қазірдің өзінде де кездесіп отырады. Өке – шешелерінен көмек күтіп таңнан кешке дейін түк бітірмей отырудан тайынбайтын балалар бар, керісінше бос уақыттарында пайдалы іспен айналысып, ата – аналарынан көмектерін аямайтын балаларды да жиі кездестіруге болады. Осы әңгіме арқылы мектеп оқушыларына жақсы мен жаман, кедей мен бай, сараңдық пен жомарттық туралы мағлұматтар беруге болады.

«Қыпшақ Сейітқұл» әңгімесіндегі еңбекқор Сейітқұл өзінің кедей ағайындарымен бірге өзен жағасына көшіп, егін шаруашылығымен айналысады. Алтынсарин үлкен ықыласпен диқаншылар еңбегін,

кедейлердің ынтымақтастығын, бір-бірін тартуын жазады: «Сейітқұлға көшпелі кедейлер қосылды. 5-6 жыл ішінде ол басқарған шаруашылық саны 400-ге жетті». Сейітқұл мен оның достарының жеңісін Алтынсарин диқаншылық шаруашылыққа деген ынтасы деп біледі. Еңбекқор Сейітқұлға қарсы образ оның үлкен ағасы, ол өзгенің малын ұрлаумен баюды көздейді. Соңында оны белгісіз біреулер өлтіріп кетеді. Автор ұрлықпен келген жақсылық пайдаға аспайтынын көрсетеді.

«Өрмекші, құмырсқа, қарлығаш» әңгімесінде баланы ұшқан құс, түрлі жәндіктердің тіршіліктерімен таныстырады, олардың әрекеттерін мысал етіп, баланы еңбекті сүйеге тәрбиелейді. Жұмыссыз жүрген бір жан жоқ. Сен де босқа жүруге тиіс емессің, жұмыс істеуге дағдылану керек деп, балаға түсінікті, әсерлі мысалдармен еңбек туралы ой салады.

Алтынсаринның әңгімелерінің көтеретін тағы бір өзекті мәселесі – адамгершілік. Ол әр кезде адам сабырлы, мейірімді, қайырымды, әдепті, ұқыпты болса деген ізгі ниет білдіреді. «Шеше мен бала», «Бір уыс мақта», «Мейірімді бала», «Аурудан аяған күштірек», «Әдеп» әңгімелері мен аудармалары жазушының осы ниетінің жемісі еді.

Ыбырайдың мейірімділік пен жоғары адамгершілікке баулитын әңгімелерінің бірі – «Аурудан аяған күштірек». Әңгімеде баласының анасына деген сүйіспеншілігі, аянышы, мейірімділігі сөз болады. Жазушы өзгеге мысал боларбір өмір көрінісін алып, шағын әңгімемен терең ой түйініні жасайды. Аяулы анасына деген мейірімді баланың төзімділігін ардақтайды.

Ы.Алтынсарин осы іспеттес әңгімелерінде еңбек процесінің адамның сана – сезімін, психологиясын қалыптастыруда ерекше орын алатынын жақсы түсінген. «Ұяда не көрсең, ұшқанда соны ілесің» дегендей жасөспірімдердің басында кездесетін түрлі жаман мінездерді отбасындағы тәрбиемен терең астастырады. Адамның жеке басының мінез – құлқын қалыптастыру, оның бойынан жойылып бара жатқан адамгершілік қасиеттерді сіңіру, иманжүзді етіп тәрбиелеу ата – ананың тікелей әсерімен отбасынан басталып, мектепте жүзеге асатынын ескерген жөн. Ыбырай келешегінен үміт күткен, өз халқын жан тәнімен сүйген, халқының мәдени көркейіп өсуі үшін бойындағы бар күш жігерін аянбай жұмсаған нағыз патриот азаматтар еді. Өз заманының ақыл ойшылдары ірі қоғам қайраткерлері, олардың дарқан бейнелері мен іс әрекетінен қазақ халқының мәдени экономикалық дамуын, қазақтың ұлт болып бірігуін, жаппай сауатты, мәдениетті, оқыған ел болуын көкsegен біртуар асыл азаматы.

Жаңа кезеңдегі білім берудің өзекті мәселесі жас ұрпаққа - адамгершілік - рухани тәрбие беру. Құнды қасиеттерге ие болу, рухани бай адамды қалыптастыру оның туған кезінен басталуы керек. Халықта «Ағаш түзу өсу үшін оған көшет кезінде көмектесуге болады, ал үлкен ағаш болғанда оны түзете алмайсың» деп бекер айтылмаған. Сондықтан баланың бойына жастайынан ізгілік, мейірімділік, қайырымдылық, яғни адамгершілік құнды қасиеттерді сіңіріп, өз - өзіне сенімділікті тәрбиелеуде отбасы мен педагогтар

пешуші роль атқарады. Рухани - адамгершілік тәрбие - екі жақты процесс. Бір жағынан ол үлкендердің, ата - аналардың, педагогтардың балаларға белсенді ықпалын, екінші жағынан - тәрбиеленушілердің белсенділігін қамтитын қылықтарынан, сезімдері мен қарым - қатынастарынан көрінеді.

Адамгершілік тақырыбы - мәңгілік. Жас ұрпақтың бойына адамгершілік қасиеттерді сіңіру - ата - ана мен ұстаздардың басты міндеті. Адамгершілік әр адамға тән асыл қасиеттер. Адамгершіліктің қайнар бұлағы - халқында, отбасында, олардың өнерлерінде, әдет - ғұрпында. Әр адам адамгершілікті күнделікті тұрмыс — тіршілігінен, өзін қоршаған табиғаттан бойына сіңіреді.

Қазіргі уақытта жастар арасында тәрбие мен мәдениеттегі келеңсіздіктер көп орын алуда. Олардың орнын толтыру үшін, біздің ойымызша, кейбір жауаптарды Алтынсариннің еңбектерінен алуға болады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Алтынсарин Ы. Таңдамалы педагогикалық мұралары. 8 т. Алматы, 1966.
2. Антология педагогической мысли Казахстана. Составители К.Жарыкбаев, С.Калиев. – Алматы: «Рауан», 1995.
3. Сулейменова З.Е. Этнопедагогика: Оқу-әдістемелік кешен. - Көкшетау, 2015

Аннотация: статья посвящена 180-летию великого педагога казахского народа, просветителя Ибрая Алтынсарина. В статье речь пойдет о ценности педагогического наследия И. Алтынсарина и его современном использовании.

Abstract. the article is devoted to the 180th anniversary of the great teacher of the Kazakh people, educator Ibray Altynsarin. The article will focus on the value of the pedagogical heritage of I. Altynsarin and its modern use.

МРНТИ 14.35.05

Ж.К.Искаков

Кандидат исторических наук

Национальный музей РК Республика Казахстан, г.Нур-Султан

МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО НАЦИОНАЛЬНОГО МУЗЕЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН В КОНТЕКСТЕ ИДЕИ ОБРАЗОВАНИЯ «МӘҢГІЛІК ЕЛ»

Аннотация: Данная статья посвящена теме, раскрывающей основные направления международного сотрудничества Национального музея Республики Казахстан, а также роль музея в укреплении и расширении культурных связей Казахстана со странами мира. Международная деятельность музея выступает как одна из форм профессионального,

научного и художественного сотрудничества. Развитие международных контактов Национального музея позволяет создавать собственную систему двусторонних отношений с зарубежными партнерами, получать опыт от совместной деятельности по продвижению истории и культуры Казахстана на мировой арене, укреплять международные позиции.

В статье рассматриваются приоритетные направления музейного дела, работы по реализации ранее установленных и расширению международных контактов в области музейной работы, по организации и проведению международных выставок, совместных научно-исследовательских, культурно-просветительских проектов; техническое оснащение и возможности национального музея; мероприятия, проходящие в сотрудничестве с зарубежными музеями: выставки, лекции, конференции, реализация множеств других публичных мероприятий и проектов. Расширение и углубление комплексной деятельности Национального музея дает основания отметить его возрастающую роль в сохранении и трансляции материального и нематериального культурного наследия РК, в том числе и зарубежом.

Ключевые слова: национальный музей, экспозиция, международное сотрудничество, сохранение и трансляция культурного наследия, научные контакты, репатриация культурных ценностей.

В настоящее время в Казахстане проводится большая работа в сфере культуры и искусства в рамках программ Первого Президента РК Н.Назарбаева «Рухани жаңғыру» [1], «Семь граней Великой степи» [2]. В своей статье «Независимость превыше всего» [3] Глава государства К-Ж.К.Токаев обратил особое внимание на укрепление исторического сознания среди населения, причем используя разные инструменты. При этом необходимо иметь ввиду, что историческое сознание формируется не только через учебные пособия и уроки истории, но и через историко-культурные памятники, через создаваемое пространство символов, к которым относятся музеи. Собирая и храня историческое и культурное наследие, музеи ведут огромную научно-просветительскую работу и повышают интерес молодого поколения к изучению исторического прошлого своего государства.

Одними из приоритетных направлений **в многогранном музейном деле** должны стать вопросы дальнейшего развития международного, межкультурного и межмузейного сотрудничества, использования инновационных, информационных, **коммуникативных технологий**. Казахстанским музеям принадлежит особая роль по презентации и популяризации в мировом сообществе исторического культурного наследия Казахстана, которая сложилась на территории Великой степи Евразии от эпохи раннего железного века до современности, в укреплении и расширении культурных связей Казахстана со странами мира и интегрирования казахстанской культуры в мировое пространство, в активизации

межкультурного диалога, продвижении общих культурно-гуманитарных ценностей. Международная деятельность музеев выступает как одна из форм профессионального, научного и художественного сотрудничества.

С момента образования Национальный музей РК, который был открыт в июле 2014 г. в столице Казахстана, на постоянной основе ведет целенаправленную работу по реализации ранее установленных и расширению международных контактов в области музейной работы, по организации и проведению международных выставок, совместных научно-исследовательских, культурно-просветительских проектов.

Национальный музей РК оснащен современным специализированным оборудованием, имеются специальные лаборатории, фондохранилища оснащены системами климат-контроля, биологического и светового контроля, надежной системой безопасности, создан центр консервации и реставрации. Используются мультимедийные трехязычные гиды, у каждого экспоната есть QR-код – можно через планшеты получать о нем детальную информацию. В зале Независимого Казахстана расположен большой изогнутый экран, не имеющий аналогов в Центральной Азии, который демонстрирует виды природы Казахстана: степи, горы, леса, Каспийское море. А в зале Нур-Султан центр внимания – уникальный динамичный макет Астаны и «медиа-пол», состоящий из 840 экранов, на которые могут транслироваться, к примеру, съемка из космоса

Тем самым технические возможности Национального музея РК позволяют пригласить выставку из музея любого уровня, а также организовать там собственную выставку. Музей развивает научное сотрудничество с музеями, архивами, библиотеками, научно-исследовательскими учреждениями дальнего и ближнего зарубежья. В настоящее время Национальный музей поддерживает и укрепляет культурное сотрудничество с аккредитованными в РК посольствами и консульствами зарубежных стран. В духе развития и расширения сотрудничества в области научных исследований и популяризации культурного наследия, между Национальным музеем Казахстана и аналогичными учреждениями, научно-исследовательскими институтами зарубежных стран были заключены более 60 соглашений [4].

Ярким примером международного музейного проекта в 2018-2019 гг., направленного на повышение имиджа страны, является уникальная выставка «Шествие Золотого человека по музеям мира». Концепция проекта подготовлена в соответствии с программной статьей Президента РК Н.Назарбаева «Семь граней Великой степи». Имиджевый проект «Шествие Золотого человека по музеям мира» был реализован в двенадцати городах стран ближнего и дальнего зарубежья: Минске (Беларусь), Баку (Азербайджан), Сиань (Китай), Москве и Казани (РФ), Гданьске (Польша), Сеуле (Республика Корея), Ташкенте (Узбекистан), Скопье (Северная Македония), Анкаре (Турция), Куала-Лумпур (Малайзия), Афины (Греция).

В рамках проекта «Шествие Золотого Человека по музеям мира» были представлены многочисленные экспонаты из фондов Национального музея РК, включая символ Казахстана — «Золотого человека», в том числе, сакское золото эпохи раннего железа, убранство юрты, уникальные головные уборы конусной формы, детали конского снаряжения, серебряные украшения и другие музейные ценности [5, с.121].

Характерной чертой развития двустороннего сотрудничества с культурными и научными учреждениями зарубежных стран стали подписания меморандумов о сотрудничестве. В марте 2018 г. казахстанская делегация Министерства культуры и спорта РК, в состав которой входили представители Национального музея РК, посетила Специальный административный район КНР, г. Гонконг, а также Японию. Был подписан Меморандум о взаимопонимании и сотрудничестве в области культуры между казахстанским ведомством и Бюро внутренних дел САО г.Гонког, КНР. В ходе пребывания в Японии казахстанская делегация посетила Национальный исследовательский институт в г.Нара и был подписан научный контракт между японским институтом и Национальным музеем РК о проведении совместных экспедиционных работ, организации академических совещаний и симпозиумов, публикации научных трудов, статей, обмену научной информацией. Делегация РК посетила и ознакомилась с работой Токийского национального музея, который представляет собой гигантский культурный центр и занимает площадь около 100 тысяч га. В японском музее собраны археологические и этнографические материалы, произведения изобразительного и прикладного искусства, таких как живопись, каллиграфия, скульптура, которые дают возможность проследить пути развития японской культуры с древности и до современности [6, с.77-85].

Показательным примером практической реализации двустороннего научного взаимодействия служит сотрудничество с южнокорейскими партнерами. С целью исследования контактов древних культур между Казахстаном и Корейским полуостровом и в рамках подписанного меморандума о взаимопонимании между казахстанским музеем и корейским институтом с 2015 г. Научно-исследовательский институт «Халық Қазынасы» Национального музея РК и Национальный научно-исследовательский институт культурного наследия Республики Корея начали проводить совместные археологические исследования на территории Казахстана. Так в 2015-2018 гг. были осуществлены совместные казахстанско-корейские исследования погребальных памятников раннего железного века на территории Райымбекского района Алматинской области. По итогам проведенных исследований был издан в 2020 г. совместный научный труд «Каратобе. Некрополь сакской элиты Жетысу». При этом необходимо подчеркнуть, что для проведения соответствующих экспертиз были привлечены ученые из российских научных центров гг. Москва,

Новосибирск, Екатеринбург, Вильнюсского университета, лаборатории г.Майами, США. Следует отметить, что ранее в 2019 г. была опубликована первая совместная книга на корейском языке [7, с.8].

Предметной иллюстрацией привлечения интереса иностранных партнеров к исследовательской работе на территории Казахстана и соответствующих международных грантов в соответствии с договором о научном сотрудничестве казахстанского музея и Тюбингенским университетом Германии в рамках совместного научного проекта «Paleosilkroad» служит казахстанско-германская археологическая экспедиция. Работа совместной экспедиции начата в 2016 г. Археологами были обнаружены 85 пещер и гротов каменного века, также дополнительно исследовано 10 ранее известных, но не изученных в свое время объектов [8, с.19]. На реализацию данного проекта Европейский исследовательский совет выделил грант на пять лет [5, с.100].

Национальным музеем наработан определенный опыт проведения Международного дня музеев (18 мая), а в его рамках и акции «Ночь в музее». Главная идея проведения этого мероприятия - демонстрация новизны, открытости и доступности, привлечение посетителей с использованием новых коммуникационных технологий. Так, в 2021 г. на Международный день музеев приурочено открытие нового зала «Улуг Улус (Золотая орда)».

Одной из форм международной работы музеев является разрешение проблем реституции культурных ценностей. Коллекции артефактов, историко-культурных документов, мемуаров западных путешественников, хранящиеся в настоящее время в музеях и архивных фондах стран Европы, Америки и Азии имеют непреходящее значение для изучения истории и культуры Казахстана и Центральной Азии. Однако до настоящего времени проблема не получила своего окончательного решения. Сегодня довольно сложно определить масштабы вывезенного и, в настоящее время, *сформирован предварительный список культурных ценностей, находящихся за рубежом*. Выходом является новая форма возвращения культурных ценностей, а именно цифровые копии частично решают проблему и знакомят с уникальными подлинниками, которые долгое время были неизвестны и недоступны [9, с.109]. В этой связи казахстанский музей предпринимает шаги по сбору данных и изучению культурных ценностей Казахстана, хранящихся в зарубежных коллекциях.

Таким образом, развитие международных контактов Национального музея позволит создать собственную систему двусторонних отношений с зарубежными партнерами, получить опыт от совместной деятельности по продвижению истории и культуры Казахстана на мировой арене, укрепить международные позиции. В этих целях также необходимо более активное взаимодействие с международными культурно-гуманитарными организациями, в первую очередь с ЮНЕСКО, ИКОМ (International Council of Museums - Международный совет музеев) и др.

Расширение и углубление комплексной деятельности Национального музея дает основания отметить его возрастающую роль в сохранении и трансляции материального и нематериального культурного наследия РК, в том числе и зарубежом.

Список использованной литературы:

- 1.Н.А.Назарбаев, «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания»,12.04.2017 г., www.akorda.kz
- 2.Н.А.Назарбаев, «Семь граней Великой степи», 21.11.2018 г., www.akorda.kz
- 3.К-Ж. К.Токаев «Независимость превыше всего»././Казахстанская правда, 06.01.2021 г.
- 4.Официальный сайт Национального музея РК
- 5.З.Молдабаева. «Золотой человек» в Баку././Мәдени мұра-Культурное наследие. №3, май-июнь 2018 г.; Ж.Таймагамбетов. У пещер есть своя история. //Мәдени мұра-Культурное наследие. №3, май-июнь 2018 г.
- 6.Ж.Таймагамбетов. Результаты командировки делегации Министерства культуры и спорта РК в Гонконг (КНР) и Японию././Мәдени мұра-Культурное наследие. №2, март-апрель 2018 г.
- 7.Катартобе. Некрополь сакской элиты Жетысу. А.Онгарулы, Пен Енхван, и др. Нур-Султан-Тэджон, 2020 г.
- 8.Таймагамбетов Ж.К. Нур-Султан, 2020 г.
- 9.Э.Дильдебаева. Музейные ценности вернуть нельзя оставить././Мәдени мұра-Культурное наследие. №4, июль-август 2017 г.

Андатпа: Бұл мақала Қазақстан Республикасы Ұлттық музейінің халықаралық ынтымақтастығының негізгі бағыттарын, сондай-ақ Қазақстанның әлем елдерімен мәдени байланыстарын нығайту мен кеңейтудегі мұражайдың рөлін ашатын тақырыпқа арналған. Мұражайдың халықаралық қызметі кәсіби, ғылыми және көркемдік ынтымақтастық формаларының бірі болып табылады. Ұлттық мұражайдың халықаралық байланыстарын дамыту шетелдік әріптестермен екі жақты қатынастардың жеке жүйесін құруға, Қазақстанның тарихы мен мәдениетін әлемдік аренада ілгерілету бойынша бірлескен қызметтен тәжірибе алуға, халықаралық позицияларды нығайтуға мүмкіндік береді.

Abstract: This article is devoted to the topic that reveals the main directions of international cooperation of the National Museum of the Republic of Kazakhstan, as well as the role of the museum in strengthening and expanding cultural ties between Kazakhstan and the countries of the world. The international activity of the museum acts as one of the forms of professional, scientific and artistic cooperation. The development of international contacts of the National Museum allows you to create your own system of bilateral relations with foreign partners, gain experience from joint activities to promote the history and culture of Kazakhstan on the world stage, strengthen international positions.

IRSTI 14.25

B. Kh. KUSANOVA¹ S.K. KOPEYEVA²

*¹ Professor of the Department of Theory and Practice of Foreign Languages,
Faculty of Philology,*

*² first year student of the specialty "Foreign language: two foreign languages" of
the Philological Faculty of the L.N. Gumilyov Eurasian National University.
Nur-Sultan, Kazakhstan, kopeeva.symbat@mail.ru*

ETHNO-CULTURAL COMPONENT IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES

Abstract: This article is devoted to the necessity of study ethno-cultural traditions in the educational process. The goals of ethno-cultural education are presented, it is also shown when introducing of an ethno-cultural component into the lesson, the quality of education increases, the importance of using ethno-cultural ties in educational and extracurricular work in English language is emphasized.

The author of the article makes an attempt to define the notion of native culture. The article considers the specific character of its understanding in the modern pedagogical science as well as the possibility for integration the data reflecting ethno-cultural identity of students into the process of foreign language teaching.

The article is devoted to the peculiarities of the implementation of the ethno-cultural component in teaching a foreign language as a systemic element of the educational process. The article presents the most common methods of teaching elements of the English language containing an ethno-cultural component.

Key words: ethno-cultural education, national values, culture and traditions, English-speaking countries, folk games, national holidays.

Ethno-cultural education is education, the goals and objectives of which are focused on familiarizing students with the culture and traditions of their native people, while simultaneously mastering the values and cultures of the peoples of the world. The basis of such education is the study of native and non-native ethnic culture, the idea of their place in the culture of the whole world, the mastery of ethno-cultural values. The formation of students' values on the basis of ethno-cultural ideas that contribute to self-identification and respect for the cultures of other peoples is the goal of ethno-cultural education. Foreign language lessons make a significant contribution to the development of students' ethnic culture, their tolerance.[5]

The ethno-cultural aspect of education is teaching with the widespread use of folk experience in education. Education, created by the people themselves and based on the principles of the people, has tremendous educational power. Ethno-cultural education of the individual is the central problem of modern education.

The deeper a person is familiar with his native culture, the easier it will be for him to understand and accept the culture of another people. [2]

However, putting the national in the foreground in the personality structure, one should take into account two possible extremes: nihilistic – denying and not recognizing their nationality and its culture, and chauvinistic – preaching only their national priorities and attitudes and belittling the role and importance of other nationalities [6]. Therefore, parallel work on acquaintance with other cultural traditions is very important.

The characteristics of our time, to highlight the need to introduce an ethno-cultural component in English lessons:

- multicultural society ;
- increase in the number of transnational corporations in the market;
- development of cultural ties at different levels (exchanges, internships);
- expansion of cooperation between educational institutions of Kazakhstan and educational institutions of other countries;
- growth of local ethnic conflicts.

For a successful existence in a multicultural society, it is necessary to become a multicultural linguistic person, capable of realizing the features of his own culture as well as recognizing other cultures. Naturally, in addition to the relevant knowledge and skills, it is necessary to form a tolerant attitude towards other cultures, the ability to understand and empathy.[1]

Kazakh folk games are presented in the curriculum as an ethno-cultural component of the content of the subject “English”. The purpose of the lesson is to form the skills of pupil to present the culture of their people, in particular, Kazakh folk games, in the context of foreign language intercultural communication. The lesson is the development of the traditions of their people. The realized principle is from mastering the culture of one's own people to mastering a foreign language culture. Thus, Kazakh folk games as an ethno-cultural component are included in the educational process and correlate with the subject of the curriculum.

To introduce the ethno-cultural component of teaching English, there are many options for implementing the project methodology. Students may be asked to either study in class or develop material on a given topic on their own. If the material is developed after school hours, students can present or defend the results of their project activities in the form of posters, abstracts, term papers, multimedia presentations, Internet pages, bilingual materials for tourists.[3]

As a result of lesson, the student should be able to describe the features of the Kazakh folk games and familiarize representatives of foreign countries with them. So, such a feature can be traced that in many folk entertainments, including in the names, the cattle-breeding life of the Kazakhs and hunting are reflected. Examples include “Horse racing”, “Archery”, "Asyk-atu" and others.

It is necessary to be able to explain the similarities and differences in the folk games of Kazakhstan and the country of the target language. For example, both cultures represent such a national type of martial arts as wrestling (among the

Kazakhs “Kures” (Күрес) and “Backhold” among the Scots). At the same time, they have their own specific national characteristics. Wrestlers of "Kures" are tied with national belts “Belbeu”(Белбеу), for which the rivals take on a mutual grip, with the right hand passing under the opponent's left hand. The style of Scottish wrestling is as follows: opponents clasp their hands behind each other's backs, rest with their right shoulders, then grab the opponent with their left hand, resting their chin on his right shoulder. The wrestlers are dressed in kilts and skirts.

Some national games are widely used in other cultures. For example, “Kol-kures” (Қол-күрес) is considered a national type of competition among many nations. “Arm wrestling” has received international recognition. It turns out that the national game “Arkan-tartys” (Арқан-тартыс) is also the oldest Scottish type of sport under the name “tug of war”.

In the books for schools, developed by I. Altynsarin and representatives of the Kazakh intelligentsia of the early twentieth century - Zh.Aimauytov, A. Baitursynov, H. Dosmukhamedov, K. Zhubanov, M. Zhumabaev and others, the content of education was focused on the ethnic characteristics of the audience ... The authors were convinced that it was necessary to study the history, geography and culture of the native people. Educational teachers believed that the national school would contribute to the preservation of the ethnic identity of the Kazakhs and thanks to their activities, national schools were opened. In the writings of the enlighteners, the combination of the national and the common to all mankind is clearly traced in the relationship as special and general; the ideas of representatives of the Kazakh intelligentsia at the beginning of the twentieth century are a confirmation of the need for the formation of ethno-cultural interests of students, and their ideas of knowing the culture of other peoples are the beginnings of multicultural education. [4]

In the English language program, a sufficient number of lessons are devoted to the study of the domestic culture and culture of the countries of the target language. Any textbook contains a large volume of regional geographic material. And since the modern English lesson is focused on the formation of dialogical thinking, within the framework of the study of each topic, children compare, contrast the traditions and customs of different peoples.

So, for example, in second grade the students get acquainted with the yurt (the house of the Kazakh people) material is given on the topic "English fairy tales" in comparison with the Russians; in grades 7 and 8, children study the geographical and natural conditions of English-speaking countries and Kazakhstan, get acquainted with outstanding people, holidays and folk signs of these countries, and also study the countries of the world, their capitals, peoples and languages as a separate topic. So they learn that the climate in Kazakhstan is sharply continental, and in England it is mild.

The use of proverbs, sayings and tongue twisters in English lessons, for example, East or West home is best, which very clearly characterize the national characteristics of the people; helps students to better know the culture of the

country of the language being studied. The purpose of such lessons is not only to expand the linguistic horizons, but also to foster a tolerant attitude towards the culture of the peoples of the studied language. In addition, ethno-cultural education is carried out not only by teaching English in the form of a subject, but also through optional classes and circles. All this makes it possible to interact with the peoples of different countries of the world in the framework of the educational process.

Great opportunities to study ethno-cultural traditions are provided by extracurricular activities in English, the purpose of which is not only to increase interest in the subject, but also to compare the customs of their conduct in Kazakhstan and England. One of the directions of such events may be to identify the similarities and differences in celebrating the New Year, Easter, birthday and other holidays in Kazakhstan and England. If Christmas is celebrated in England, “Nauryz” is celebrated in Kazakhstan. If Easter is celebrated in England, it is “Kurban Ait” in Kazakhstan. The use of interesting information on ethno-culture in educational and extracurricular activities helps to enhance the cognitive activity of students and improve the quality of education. That is, the effectiveness in teaching and raising children improves, which is important, because the future of our country depends on what spiritual, moral and intellectual qualities will be embedded in the younger generation. And a person who is interested in and loves his own culture will respect the culture of other nations.

Thus, the need to study ethno-cultural traditions in the educational process becomes obvious not only for the purpose of spiritual, moral and intellectual enlightenment of schoolchildren, but also with the aim of increasing interest in the lesson.

Literature:

1. Gene B. Culture in English language learning and teaching Электронный ресурс. / B. Gene, E. Bada // The Reading matrix. Vol. 5. - № 1: <http://www.readingmatrix.com/articles/gencbada/article.pdf> Samovar L. A. Communication between cultures / L. Samovar, R. Porter, L. Stefani. London ; New York, etc. : Wadsworth Publishing Company, 2014. –p.254
2. Kramsch C. J. Context and culture in language teaching / C. J. Kramsch. -Hong Kong : Oxford University Press, 2016. –p.295 .
3. Ek Jan Avan. Objectives for Foreign Language Learning / Jan Avan Ek. - Strasbourg : Council of Europe Press, 2013. –p.128
4. Anthology of pedagogical thought in Kazakhstan Vol.1 / Comp. S. Kaliev, K. Ayubay - Almaty: Suzdik-Dictionary, 2012 .-p.447 .
5. Kadyrzhanov RK Ethnocultural symbolism and national identity of Kazakhstan / otv. ed. Z.K.Shaukenova. Almaty: Institute of Philosophy, Political Science and Religious Studies KN MES RK, 2014.-p.168.

6. Nysanbaev A. N. Kazakhstan in the global world: challenges and preservation of identity / otv. ed. A.G. Kosichenko. Almaty: Institute of Philosophy, Political Science and Religious Studies KN MES RK, 2011.-p.422 .

Аннотация: Данная статья посвящена необходимости изучения этнокультурных традиций в образовательном процессе. Представлены цели этнокультурного образования, показано, что при введении этнокультурного компонента в урок повышается качество образования, подчеркивается важность использования этнокультурных связей в учебной и внеучебной работе на английском языке. Автор статьи предпринимает попытку дать определение понятию родной культуры. В статье рассматривается специфика ее понимания в современной педагогической науке, а также возможность интеграции данных, отражающих этнокультурную идентичность студентов, в процесс обучения иностранному языку.

Статья посвящена особенностям реализации этнокультурного компонента в обучении иностранному языку как системному элементу образовательного процесса. В статье представлены наиболее распространенные методики обучения элементам английского языка, содержащим этнокультурный компонент.

Аңдатпа: Бұл мақала оқу үдерісінде этномәдени дәстүрлерді зерттеу қажеттілігіне арналған. Әдетте этномәдени білім беру сабағында көрсетілген этномәдени компонент білім сапасын арттырады, этномәдени этномәдени байланыстарды қолдайды және қолдайды. Мақала авторы туған мәдениет ұғымын анықтауға тырысады. Мақалада қазіргі педагогика ғылымында оны түсінудің ерекшелігі, сонымен қатар студенттердің этномәдени бірегейлігін көрсететін мәліметтерді шет тілін оқыту процесіне біріктіру мүмкіндігі қарастырылады.

Мақала білім беру процесінің жүйелі элементі ретінде шет тілін оқытуда этномәдени компонентті жүзеге асырудың ерекшеліктеріне арналған. Мақалада этномәдени компоненті бар ағылшын тілінің элементтерін оқытудың ең көп таралған әдістері келтірілген.

АВТОРЛАР ТУРАЛЫ МӘЛІМЕТ – СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРАХ – INFORMATION ABOUT AUTHORS

Ахметкалиева К. К. -Еуразия ұлттық университетінің "Шет тілі: екі шет тілі" мамандығы бойынша магистратураның 1 курс студенті. Л. Н. Гумилев, kyrmyzyakhmetkaliyeva55@gmail.com

Ахметкалиева К. К. - студентка 1 курса магистратуры, специальность «Иностранный язык: два иностранных языка» Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева, kyrmyzyakhmetkaliyeva55@gmail.com

Akhmetkaliyeva K. K. -1st year master's student, specialty «Foreign language: two foreign languages» The L.N.Gumilyov Eurasian National University. kyrmyzyakhmetkaliyeva55@gmail.com

Бырдина З. К. - Алматы қ. "№19 жалпы білім беретін мектеп" КММ
Бырдина З.К. - КГУ «Общеобразовательная школа №19» г.Алматы
Byrdina Z. K.-KSU "General Education School No. 19", Almaty

Громова М.В. - 1 курс магистранты, «Педагогика және психология» мамандығы, ағылшын тілі мұғалімі, «Техникалық лицей», Көкшетау қ. Қазақстан. E-mail: stoletm77@mail.ru

Громова М.В. -1 курс бакалавриата по специальности «Педагогика и психология», преподаватель английского языка, «Технический лицей», г. Кокшетау. Казахстан. E-mail: stoletm77@mail.ru

Gromova M.V.- 1st year master's student, specialty "Pedagogy and Psychology", teacher of English, "Technical Lyceum", Kokshetau, Kazakhstan. E-mail: stoletm77@mail.ru

Искаков Ж. К. - тарих ғылымдарының кандидаты, Қазақстан Республикасының Ұлттық мұражайы, Нұр-сұлтан

Искаков Ж.К.- кандидат исторических наук, Национальный музей РК Республика Казахстан, г.Нур-Султан

Iskakov Zh. K. - Candidate of Historical Sciences, National Museum of the Republic of Kazakhstan, Nur-Sultan

Калимжанова Р.Л. – PhD докторы, доцент, «Ы.Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты» КЕАҚ, педагогика және психология кафедрасының меңгерушісі, Арқалық, Қазақстан Республикасы. E-mail: roza.kalimjanova@mail.ru

Калимжанова Р. Л. – доктор PhD, доцент, заведующая кафедрой педагогики и психологии НАО «Арқалық педагогический институт им. И. Алтынсарина», г. Арқалық, Республика Казахстан. E-mail: roza.kalimjanova@mail.ru

Kalimzhanova R. L. - Doctor PhD, Associate Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology NJSC «Arkalyk Pedagogical Institute named after I. Altynsarin», Arkalyk, Kazakhstan. E-mail: roza.kalimganova@mail.ru

Кусанова Б. Х. - профессор кафедры теории и практики иностранных языков филологического факультета, Евразийский национальный университет имени Гумилева.

Kusainova B. Kh. - Professor of the Department of Theory and Practice of Foreign Languages, Faculty of Philology,

Құсанова Б.х. - филология факультетінің Шет тілдер теориясы мен практикасы кафедрасының профессоры, Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

Көпеева С.К. - Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің филология факультеті "Шет тілі: екі шет тілі" мамандығының бірінші курс студенті. Нұр-Сұлтан, Қазақстан, kopeeva.symbat@mail.ru

Көпеева С. К. - студентка первого курса специальности "Иностранный язык: два иностранных языка" филологического факультета Евразийского национального университета имени Л. Н.Гумилева. Нур-Султан, Казахстан, kopeeva.symbat@mail.ru

Kopeeva S.K. - first year student of the specialty "Foreign language: two foreign languages" of the Philological Faculty of the L.N. Gumilyov Eurasian National University. Nur-Sultan, Kazakhstan, kopeeva.symbat@mail.ru

Кенжеғалиев Қ.Қ., п. ф. к., педагогика, психология және әлеуметтік жұмыс кафедрасының профессоры, Ш. Уалиханов атындағы Көкшетау мемлекеттік университеті. Көкшетау қ., Қазақстан. E-mail: kulushk@mail.ru

Кенжеғалиев Қ.Қ., к. п. н., профессор кафедры педагогики, психологии и социальной работы, Ш. Кокшетауский университет имени Ш. Уалиханова, Кокшетау, Казахстан. E-mail: kulushk@mail.ru

Kenzhegaliyev K.K., C.of P.Sc., Professor of the Department of Pedagogy, Psychology and Social Work, Sh. Ualikhanov Kokshetau State University, Kokshetau, Kazakhstan. E-mail: kulushk@mail.ru

Калымова А.К. - философия докторы(PhD), доцент м. а., Көкшетау университеті. Ш. Уәлиханов

Калымова А.К. - доктор философии(PhD), и.о.доцента, Кокшетауский университет им. Ш.Уалиханова

Kalymova A. K. - Doctor of Philosophy (PhD), Acting Associate Professor, Kokshetau University named after Sh.Ualikhanov

Б.х. Құсанова - Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің филология факультеті Шет тілдер теориясы мен практикасы кафедрасының профессоры.

Кусанова Б. Х. - профессор кафедры теории и практики иностранных языков филологического факультета Евразийского национального университета имени Л. Н.Гумилева.

В.Н.Kussanova - Professor of the Foreign Languages Theory and Practice Department, Faculty of Philology, The L.N.Gumilyov Eurasian National University.

Меңлібекова Г.Ж.– Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры, Педагогика ғылымдарының докторы, Нұр-Сұлтан, Қазақстан. E-mail gmen64@mail.ru

Менлибекова Г.Ж.– профессор Евразийского национального университета им. Л.Н.Гумилева, доктор педагогических наук, Нур-Султан, Казахстан. E-mail gmen64@mail.ru

Menlibekova G.Zh. - Professor of the Eurasian National University named after L.N. Gumilyova, Doctor of Pedagogical Sciences, Nur-Sultan, Kazakhstan. E-mail gmen64@mail.ru

Оспанбекова М. Н. - PhD доктор, Ы.Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты

Оспанбекова М. Н. - доктор PhD, Арқалықский педагогический институт имени И. Алтынсарина

Ospanbekova M. N.- Doctor of PhD, Arkalyk Pedagogical Institute named after I. Altynsarin

Стукаленко Н.М. – педагогика ғылымдарының докторы, профессор, "Өрлеу" БАҰО " АҚ филиалы Ақмола облысы бойынша ПҚ БАИ директоры. Көкшетау қ., Қазақстан. E-mail: nms.nina@mail.ru.

Стукаленко Н.М. – доктор педагогических наук, профессор, директор АО НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Акмолинской области, г. Кокшетау, Республика Казахстан. E-mail: nms.nina@mail.ru.

Stukalenko N. M.–Doctor of pedagogical Sciences, Professor, Director Branch of JSC «National Center of Improvement Qualifications «Orley» Institute of Improvement of Qualifications of Pedagogical Workers in the Akmola Region». Kokshetau, Republic of Kazakhstan. E-mail: nms.nina@mail.ru.

Сулейменова З.Е. - Педагогика және психология магистрі «Ш.Уәлиханов атындағы КУ» КЕАҚ, Көкшетау қ., zaure_suleimenova@mail.ru

Сулейменова З. Е.-магистр педагогика и психологии НАО «КУ имени Ш. Уалиханова», г. Кокшетау, zaure_suleimenova@mail.ru

Suleimenova Z. Nu. - Master of Pedagogy and psychology of NAO " KU named after Sh. Valikhanov", Kokshetau, zaure_suleimenova@mail.ru

Төлеубекова Р.К.- Педагогика ғылымдарының докторы, профессор Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Төлеубекова Р. К.-доктор педагогических наук, профессор Евразийского национального университета им.Л. Н. Гумилева

Toleubekova R. K.-Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the L. N. Gumilyov Eurasian National University

Талпакова М.Ж. 2 курс докторанты Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Талпакова М. Ж. - докторант 2 курса Евразийского национального университета им. Л. Н. Гумилева

Talpakova M. Zh. - 2nd-year doctoral student of the L. N. Gumilyov Eurasian National University

Торыбаева Г. А. - Халықаралық бизнес университеті, 2 курс магистрант

Торыбаева Г. А.-Университет международного бизнеса, магистрант 2 курса

Torybaeva G.A. - University of International Business, 2nd year undergraduate

Утегенов М.З. - тарих ғылымдарының кандидаты, доценты, Ш.Уәлиханов атындағы Кокшетау университеті.

Утегенов М. З.- кандидат исторических наук, доцент, Кокшетауский университет им.Ш. Уалиханова.

Utegenov M. Z. - Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Kokshetau University named after Sh. Ualikhanov.

МАЗМҰНЫ–СОДЕРЖАНИЕ – CONTENT

НОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ИННОВАЦИИ В ОБРАЗОВАНИИ

Калымова А.К.	
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЕ	3
Бырдина З.К.	
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИГРОВЫХ МЕТОДОВ В УСЛОВИЯХ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ	8
Оспанбекова М. Н.	13
ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР НЕГІЗІНДЕ БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ РЕФЛЕКСИЯСЫН ДАМУЫ ӘДІСТЕМЕСІ	

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ТЕОРИЯ И ШКОЛЬНАЯ ПРАКТИКА

Кенжегалиев К.К., Громова М.В.	
ВЫЯВЛЕНИЕ ПРОБЛЕМАТИКИ В РАЗВИТИИ ПЕРЦЕПТИВНЫХ НАВЫКОВ ПРИ ОБУЧЕНИИ ГОВОРЕНИЮ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В СТАРШИХ КЛАССАХ	19
Kussanova B.H., Akhmetkaliyeva K. K.	24
COMMUNICATION FEATURES IN TEACHING FOREIGN LANGUAGE	

МЕТОДОЛОГИЯ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Меңлібекова Г.Ж.	
АНДРАГОГИКАЛЫҚ БІЛІМ БЕРУДІҢ ТҰЖЫРЫМДАМАСЫ	26
Утегенов М.З., Шукеева А.Т., Тілеген Н	
МӘТІНДІ ТҮСІНУ МЕН ТАЛДАУДА INSERT СТРАТЕГИЯСЫН ҚОЛДАНУ	34
Torybaeva G.A.	
ANALYSIS OF METHODS OF TEACHING THE DISCIPLINE ON THE EXAMPLE OF SCHOOL EDUCATION	38

ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В ОБРАЗОВАНИИ

Стукаленко Н.М.	
ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ИННОВАТИКА В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ САМОРЕАЛИЗАЦИИ ПЕДАГОГОВ	49
Төлеубекова Р.К.	
КОРПОРАТИВТІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТІ ҚАЛЫПТАСТЫРУ ДЕНГЕЙЛЕРІ	59

Калимжанова Р.Л. МОДЕЛЬ УПРАВЛЕНИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ В ВУЗЕ: ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАНИЕ В КОНТЕКСТЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕИ «МӘҢГІЛІК ЕЛ»	63
Сүлейменова З. Е. ӨНЕР-БІЛІМ БАР ЖҰРТТАР...	71
Ж.К.Искаков МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО НАЦИОНАЛЬНОГО МУЗЕЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН В КОНТЕКСТЕ ИДЕИ ОБРАЗОВАНИЯ «МӘҢГІЛІК ЕЛ»	76
KUSANOVA B. KҺ... КОРЕУЕВА S.K. ETHNO-CULTURAL COMPONENT IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES	82
АВТОРЛАР ТУРАЛЫ МӘЛІМЕТ СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРАХ INFORMATION ABOUT AUTHORS	87